

VENDIM
Nr. 47/2019

PËR MIRATIMIN E STRATEGJISË PËR EDUKIMIN LIGJOR TË PUBLIKUT
2019–2023

Në mbështetje të nenit 78, pika 1, të Kushtetutës dhe të nenit 55 të Rregullores së Kuvendit,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Miratohet Strategjia për Edukimin Ligjor të Publikut 2019–2023, sipas tekstit bashkëlidhur këtij vendimi.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETAR
Gramoz Ruçi

Miraturar në datën 18.4.2019.

STRATEGJIA PËR EDUKIMIN LIGJOR TË PUBLIKUT
2019–2023

Akronime

AIDA	Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve
AMSHC	Agjencia e Menaxhimit të Shoqërisë Civile
BE	Bashkimi Evropian
ELP	Edukimi ligjor i publikut
GENL	Grupi i Ekspertëve të Nivelit të Lartë
IZHA	Instituti për Zhvillimin e Arsimit
KLQJ	Këshilli i Lartë Gjyqësor
Komisioni i Posaçëm	Komisioni i Posaçëm Parlamentar për Reformën në Sistemin e Drejtësisë
Kuvendi	Kuvendi i Republikës së Shqipërisë
LGBT	përfshin të gjithë personat me orientim të ndryshëm seksual
MFP	Menaxhim i financave publike
MD	Ministria e Drejtësisë
MSA	Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit
NJQV	Njësi e qeverisjes vendore
OKB	Organizata e Kombeve të Bashkuara
OSHC	Organizatat e shoqërisë civile
OGP	Parimet e qeverisjes së hapur
OSBE	Organizata për Bashkëpunim dhe Siguri në Evropë
PBA	Programi Buxhetor Afatmesëm
PV	Plan Veprimi
RTSH	Radio Televizioni Shqiptar

Rrjet	Rrjeti Kombëtar për Edukimin Ligjor të Publikut
SND	Strategjia Ndërsektoriale e Drejtësisë
SELP	Strategjia për Edukimin Ligjor të Publikut
SKZHI	Strategjia Kombëtare për Zhvillim e Integrim
SPAK	Struktura e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave

Hyrje

Strategjia për edukimin ligjor të publikut (SELP) përcakton vizionin, objektivat strategjike dhe specifike të edukimit ligjor të publikut (ELP) përgjatë periudhës 2019–2023. SELP-i është dokumenti i parë strategjik i miratuar në Shqipëri me fokus të veçantë edukimin ligjor të qytetarëve. Ky dokument është rezultat i një procesi gjithëpërfshirës hartimi dhe konsultimi.

Njohuritë mbi ligjin dhe edukimi ligjor i qytetarëve luajnë një rol thelbësor në çdo shoqëri demokratike, ku sjellja, veprimet dhe marrëdhëniet mes tyre dispijohen nga norma e rregulla ligjore. Këto norma e rregulla janë ndonjëherë komplekse apo u nënshtrohen ndryshimeve të vazhdueshme. Mungesa e njohurive ose njohuritë e pamjaftueshme mbi ligjin dhe legjislacionin, në përgjithësi, pasjell situatën ku qytetarët nuk kuptojnë të drejtat dhe detyrimet që rrjedhin prej tyre. Për më tepër, e gjitha kjo rrënjës një kulturë të mosrespektimit dhe moszbatimit të ligjit në shoqëri, e cila përbën një kërcënim të qenësishëm për shtetin e së drejtës.

Aksesi i publikut në njohuritë mbi ligjin, është themelor për garantimin e një sistemi drejtësie efektiv. Kështu, informimi dhe dhënia e njohurive për ligjin, mbi të drejtat, institucionet ligjzbatuese, përgjegjësitë etj. nuk janë të lidhura vetëm me arsimimin juridik, por janë përbërësit e kulturës dhe nevojës qytetare për qasjen ndaj shtetit të së drejtës¹.

Gjithashtu, ELP ndikon drejtpërdrejt në marrëdhëniet e qytetarëve me organet e administratës publike. Duke pasur dijeni mbi legjislacionin, qytetarët kuptojnë rolet dhe përgjegjësitë e institucioneve të administratës publike. Kështu, ata janë në gjendje t'ia referojnë çështjen e tyre organit përkatës, duke formuluar saktë kërkesat dhe ankesat që adreson.

Përpos raportit të qytetarëve me institucionet e administratës publike, niveli i njohurive juridike luan rol kyç në sjelljen e vetë qytetarëve në sektorë të ndryshëm të jetës, si në marrëdhëniet e tyre familjare, të punës, ato juridiko-civile, ashtu dhe në veprimet e vendimet e tyre në mbrojtje të shëndetit, sigurisë, mjedisit etj. Njohja e legjislacionit që rregullon marrëdhëniet ku qytetarët janë të përfshirë, i nxit ata të respektojnë ligjin, i bën të shmangin veprimet e jashtëligjshme dhe të reduktojnë konfliktet.

Nëpërmjet përfutimit të njohurive ligjore, si dhe rritjes së sigurisë që qytetarët ndiejnë në përdorimin e ligjit, ELP kontribuon edhe në forcimin e qytetarisë aktive dhe në një kohezion më të madh shoqëror.² Qytetarët mund të organizohen e bashkëveprojnë për të mbikëqyrur veprimtarinë e organeve të pushtetit shtetëror dhe administratës publike, të ushtrojnë presion me mjete demokratike mbi këto organe, për të nxitur mbarrëvajtjen e çështjeve me interes publik.

Reforma në sistemin e drejtësisë, e konceptuar mbi 7 shtylla bazë, që së bashku përbëjnë të plotë ndërtesën e sistemit të drejtësisë në vend, parashikon, si një nga shtyllat e saj, “Edukimin ligjor dhe arsimin juridik”. Këto 7 shtylla të reformës në sistemin e drejtësisë janë edhe pjesët kryesore përbërëse të Analizës së Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri³, mbi gjetjet e së cilës është hartuar Strategjia e Reformës në Sistemin e Drejtësisë dhe Plani i Veprimit⁴ të saj. Këto dokumente shërbyen si bazë për hartimin e ndryshimeve kushtetuese, si dhe të paketës së ligjeve

¹ “Analiza e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri”, miratuar me vendimin e Komisionit të Posaçëm Parlamentar, nr. 14, datë 30.7.2015.

² Po aty.

³ Po aty.

⁴ “Strategjia dhe Plani i Veprimit për Reformën e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri”, miratuar me vendimin e Komisionit të Posaçëm Parlamentar, nr. 15, datë 30.7.2015.

që bëjnë të mundur zbatimin e reformës në drejtësi, pjesë e së cilës është edhe Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut.

Në Analizën e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri evidentohen problematikat e lidhura me ELP, duke vlerësuar se *“Institucionet shtetërore nuk kanë projekte e plane për të promovuar e mundësuar këtë formë edukimi. Nuk ka një strategji kombëtare për edukimin ligjor të publikut. Nuk ka një koordinim dhe planifikim të mirë të edukimit vazhdues ligjor të publikut. Nuk ka një ndarje të detyrave institucionale dhe të shoqërisë civile, për edukimin dhe informimin vazhdues ligjor të publikut”*.

Hartimi i SELP-it është mbështetur jo vetëm në gjetjet e Analizës së Sistemit të Drejtësisë, por edhe në objektivat e Strategjisë së Reformës në Sistemin e Drejtësisë, që pasoi këtë analizë, dhe ka përcaktuar si objektiv kryesor për ELP *rritjen e ndërgjegjësimit qytetar për rëndësinë e zbatimit të ligjit*. Për realizimin e këtij objektiwi parashikohet të merren disa masa konkrete, të cilat janë mbajtur në konsideratë dhe janë shtjelluar në këtë strategji.

Gjithashtu, vënia në jetë e SELP-it përkon me fillimin e zbatimit të ndryshimeve kushtetuese dhe ligjore, të miratuara në kuadër të reformës në drejtësi. Kjo strategji synon të adresojë jo vetëm ELP në tërësi, por edhe dinamikën që paraqet Reforma në Drejtësi.

SELP-i bazohet në vlerësimin mbi gjendjen aktuale të ELP në Shqipëri dhe hartimi i saj është udhëhequr nga këto parime:

- a) respektim i ligjshmërisë në të gjitha fushat e jetës;
- b) qeverisje e hapur, që garanton transparencë dhe llogaridhënie në vendimmarrje, politikëbërje dhe ligjëbërje;
- c) koordinim dhe bashkëveprim institucional në funksion të edukimit ligjor të publikut;
- ç) akses i barabartë i individëve në edukimin ligjor;
- d) profesionalizmi në ofrimin e edukimit ligjor;
- dh) edukim ligjor i vazhdueshëm i shoqërisë, duke ofruar njohuri dhe dije në përputhje me nevojat e gjithsecilit dhe komuniteteve në nevojë.

SELP-i është organizuar në gjashtë kapituj kryesorë:

KREU I. Kuadri metodologjik i hartimit të Strategjisë së Edukimit Ligjor të Publikut

Në këtë krye trajtohet qasja metodologjike për hartimin e SELP-it, e cila mbështetet dhe i referohet qasjes metodologjike të përcaktuar qartë, në kuadër të procesit të reformës në drejtësi, pjesë e së cilës është edhe hartimi dhe miratimi i SELP-it.

KREU II. Vështirësi analitike të situatës aktuale të Edukimit Ligjor të Publikut

Në këtë krye trajtohet kuadri aktual ligjor dhe institucional i ELP. Në këtë pjesë analizohen rekomandimet lidhur me ELP në aktet ndërkombëtare, në aktet strategjike dhe në legjislacionin e brendshëm, si dhe bëhet analiza e situatës së deritanishme në lidhje me ELP, me qëllim identifikimin e fushave parësore të ELP dhe të nevojave të grupeve të veçanta të individëve.

KREU III. Vizioni dhe objektivat strategjikë

Në këtë krye paraqiten vizioni për realizimin dhe fuqizimin e ELP dhe objektivat strategjikë, nëpërmjet të cilëve synohet të arrihet vizioni.

KREU IV. Politikat

Në këtë krye trajtohen politikat që do të ndërmerren për zbërthimin e objektivave strategjikë, bazuar në vizionin e përcaktuar për SELP 2019–2023. Politikat janë të formuluar në kuptim të objektivave specifike që duhen arritur deri në 2023, për realizimin e secilit objektiv strategjik.

KREU V. Burimet financiare

Në këtë krye paraqitet mënyra se si do të financohet zbatimi i SELP-it, nëpërmjet Planit të Veprimit (PV) të saj, duke përcaktuar edhe burimet e financimit.

KREU VI. Llogaridhënia, monitorimi dhe analiza vlerësuese

Zbatimi i SELP-it do të realizohet nëpërmjet hartimit të Planit të Veprimit, i cili do të jetë në përputhje me çfarë parashikohet në këtë Strategji dhe do të hartohet sipas parashikimeve në kreut VI të kësaj Strategjie. Ky krye paraqet procedurat që zbatohen për garantimin e zbatimit të SELP-it, duke përcaktuar institucionet zbatuese të SELP-it dhe PV, institucionet monitoruese të zbatimit të SELP-it dhe PV, raportimin periodik, metodologjinë e raportimit dhe analizën

vlerësuese. Treguesit e monitorimit të rezultateve janë paraqitur në tabelën përkatëse (shtojca 1) si dhe në pasaportat e indikatorëve (shtojca 2), si element i rëndësishëm i monitorimit.

KREU I. KUADRI METODOLOGJIK I HARTIMIT TË STRATEGJISË SË EDUKIMIT LIGJOR TË PUBLIKUT

Metodologjia për hartimin e SELP-it mbështetet në qasjen metodologjike të përcaktuar në kuadër të procesit të Reformës në Drejtësi, pjesë e së cilës është edhe hartimi dhe miratimi i SELP.

1.1 Procesi i hartimit të Strategjisë së Edukimit Ligjor të Publikut

Kuvendi, me vendimin nr. 96/2014 vendosi ngritjen e Komisionit të Posaçëm Parlamentar për Reformën në Sistemin e Drejtësisë. Komisioni i Posaçëm ka pasur, ndër të tjera, për objekt të veprimtarisë së tij edhe *“Hartimin e një dokumenti strategjik për objektivat e reformës në sistemin e drejtësisë, bazuar në analizën e gjendjes aktuale të organizimit dhe funksionimit të sistemit të drejtësisë”*. Për realizimin e detyrave të sipërpërmendura, pranë Komisionit të Posaçëm u ngrit Grupi i Ekspertëve të Nivelit të Lartë (GENL), i mbështetur nga një sekretariat teknik. Në përfundim të Analizës së Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri dhe mbështetur mbi gjetjet e saj, u hartua nga GENL-ja, me asistencën e sekretariatit teknik, Strategjia e Reformës në Sistemin e Drejtësisë dhe Plan i Veprimit të saj.

Komisioni i Posaçëm, me vendimin nr. 14, datë 30.7.2015, “Për miratimin e Dokumentit Analiza e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri”, miratoi Dokumentin “Analiza e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri” dhe me vendimin nr. 15, datë 30.7.2015 “Për miratimin në parim të Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Reformën e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri”, miratoi në parim dokumentin e Strategjisë së Reformës në Sistemin e Drejtësisë, si dhe Planin e Veprimit për zhvillimin e kësaj strategjie.

Në Strategjinë e Reformës në Sistemin e Drejtësisë parashikohet *“Edukimi ligjor dhe arsimi juridik”*, si një nga 7 shtyllat bazë të reformës në sistemin e drejtësisë. Në datën 16 dhjetor 2016 u prezantua në Komisionin e Posaçëm paketa prej 27 projektligjesh, hartuar nga GENL-ja së bashku me ekspertët ndërkombëtarë të EURALIUS, OPDAT dhe OSBE. Pjesë e paketës së akteve të reformës në drejtësi është edhe Strategjia për Edukimin Ligjor të Publikut në Republikën e Shqipërisë.

Hartimi i SELP-it lindi si ide e nëngrupit të punës të ekspertëve të nivelit të lartë të reformës në drejtësi, përgjegjës për hartimin e projektligjeve lidhur me arsimin juridik. Gjatë diskutimeve të këtij nëngrupi pune u gjykua e nevojshme që arsimi juridik të trajtohej përtej konceptit formal dhe përveç institucioneve arsimore, të përfshihen edhe organet shtetërore dhe shoqëria civile, me qëllim zgjerimin dhe shtrirjen e edukimit ligjor ndaj shtresave të ndryshme të shoqërisë.

Një kontribut të rëndësishëm në kuadër të hartimit të SELP-it kanë dhënë ekspertët e nivelit të lartë të këtij nëngrupi pune. Gjithashtu, gjatë procesit të hartimit të SELP-it, ekspertët e nivelit të lartë janë mbështetur nga stafi teknik i nëngrupit të punës, si dhe nga grupi i punës i ngritur nga koalicioni i shoqërisë civile “Drejtësi për të gjithë”⁵, të mbështetur nga organizata “Save the children” me fondet e Bashkimit Evropian dhe nga OSBE-ja.

1.2 Metodologjia për hartimin e Strategjisë së Edukimit Ligjor të Publikut

Metodologjia e përdorur mundëson që përmbajtja e dokumentit të jetë rezultat i një procesi gjithëpërfshirës, transparent, profesional, në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe kuadrin politik e ligjor të brendshëm.

1.2.1 Gjithëpërfshirja

Procesi i hartimit dhe i përmirësimit të vazhdueshëm të përmbajtjes së SELP-it është karakterizuar nga gjithëpërfshirja e institucioneve publike e të pavarura, akademikëve, ekspertëve, organizatave të shoqërisë civile (OSHC) dhe partnerëve ndërkombëtare që kanë përgjegjësi/njohuri apo veprojnë në fushën e ELP.

⁵ Anëtarët e grupit të punës përfaqësojnë OSHC-të anëtare të Koalicionit: Instituti Shqiptar për Studime Ligjore dhe Territoriale (Qendra ALTRI); Instituti i Evropës Juglindore për Kontratën Shoqërore (SSCI); Shërbimi Ligjor Falas (TLAS); Qendra Evropiane; Komiteti Shqiptar i Helsinkit; Të ndryshëm dhe të barabartë dhe Qendra Psiko-Sociale Vatra.

Gjithëpërfshirja e aktorëve të sipërpërmendur konstatohet në të gjitha fazat e hartimit të SELP. Në GENL, të ngritur pranë Komisionit të Posaçëm dhe përgjegjës për hartimin e SELP, përfaqësueshin institucionet më të rëndësishme të sistemit të drejtësisë⁶. Gjithashtu, në funksion të një gjithëpërfshirjeje sa më të gjerë u krijua Rrjeti i Konsultimit Publik të Profesionistëve për reformën në drejtësi pranë Komisionit të Posaçëm, i përbërë nga rreth 1900 persona, përfaqësues të OSHC-ve, gjykatave dhe prokurorive të të tria niveleve, avokatë, profesorë të fakulteteve të drejtësisë, Shkollës së Magjistraturës dhe ekspertë të angazhuar në projekte kërkimore në fushën e drejtësisë.

Duke marrë në konsideratë objektin e SELP, nëngrupi i punës bashkëpunoi ngushtë me OSHC-të me eksperiencë në fushën e ELP.

1.2.2 Transparenca dhe konsultimi publik

Projekti i parë i SELP-it iu nënshtrua një procesi konsultimi transparent dhe gjithëpërfshirës. Procesi i konsultimit përfshiu aktorë dhe përfaqësues nga institucione publike e të pavarura, akademikë, ekspertë, organizata të shoqërisë civile (OSHC) dhe partnerë ndërkombëtarë, të cilët luajnë një rol të rëndësishëm në ELP. Ky proces u zhvillua nëpërmjet takimeve konsultuese apo kërkesës për të paraqitur kontribut me shkrim.

Sugjerimet e dërguara u reflektuan në projektin e dytë të kësaj Strategjie. Një kontribut të rëndësishëm në drejtim të përmirësimit të përmbajtjes së projektit të dytë të SELP-it ka dhënë Ministria e Drejtësisë, në cilësinë e institucionit lider në kuadër të sigurimit të zbatimit të SELP-it nëpërmjet hartimit dhe monitorimit të zbatimit të Planit të Veprimit që do të hartohet pas miratimit të kësaj strategjie, si dhe grupi i punës i ngritur nga koalicioni i shoqërisë civile “Drejtësi për të gjithë”. Gjithashtu, një kontribut të vazhdueshëm ka dhënë edhe Departamenti i Zhvillimit dhe Mirëqeverisjes, në Kryeministri, për aspekte metodologjike të hartimit të SELP-it.

Projekti i dytë i SELP-it iu nënshtrua një procesi tjetër konsultimi publik, nëpërmjet shpërndarjes për mendim të këtij projekti në institucione publike e të pavarura, akademikë, ekspertë, OSHC-ja dhe partnerë ndërkombëtarë, si dhe organizimit të takimeve konsultuese në 4 rajone të vendit (Tiranë, Vlorë, Shkodër dhe Korçë), me qëllim diskutimin e këtij dokumenti strategjik me institucionet publike, bashkitë dhe OSHC-të në nivel lokal.

Sugjerimet e dërguara dhe të mbledhura nga procesi i dytë i konsultimit publik u reflektuan në projektin përfundimtar të kësaj strategjie.

1.2.3 Përputhshmëria me standardet ndërkombëtare dhe kuadrin politik e ligjor të brendshëm

Procesi i hartimit të SELP-it filloi menjëherë pas miratimit të Strategjisë së Reformës në Sistemin e Drejtësisë. Për përcaktimin e përmbajtjes dhe të politikave të kësaj Strategjie ekspertët janë mbështetur fillimisht në problematikat dhe gjetjet e evidentuara në Analizën e Sistemit të Drejtësisë dhe në orientimet e Strategjisë së Reformës në Sistemin e Drejtësisë. Më pas, për të zhvilluar një analizë më të thelluar të situatës aktuale të ELP në Shqipëri, ekspertët mbledhën të dhëna nga institucionet dhe aktorë të ndryshëm, të cilët luajnë një rol të rëndësishëm në ELP,⁷ si dhe zhvilluan punë kërkimore në drejtim të identifikimit të kuadrit ndërkombëtar, ligjor e politik që trajton ELP. Mbështetur në analizën e situatës aktuale të ELP, ekspertët përcaktuan vizionin,

⁶ Përfaqësues të Gjykatës së Lartë, Këshillit të Lartë të Drejtësisë, Prokurorisë së Përgjithshme, Ministrisë së Drejtësisë, Dhomës Kombëtare të Avokatisë, Shkollës së Magjistraturës, Universitetit të Tiranës, Fakultetit të Drejtësisë si dhe ekspertë ndërkombëtar përfaqësues të misionëve të asistencës ndërkombëtare për sistemin e drejtësisë në vendin tonë, si: Euralius – BE, OPDAT-SHBA, Prezenca e OSBE-së, Komisioni i Venecias etj. Ftesës së Komisionit të Posaçëm për bashkëpunim në këtë proces iu përgjigjën pozitivisht edhe Presidenti i Republikës, Gjykata Kushtetuese, Ministria e Integritetit Evropian, Koordinatori Kombëtar kundër Korrupsionit, Inspektorati i Lartë i Deklarimit dhe Kontrollit të Pasurive dhe Konfliktit të Interesit, Drejtoria e Përgjithshme për Parandalimin e Pastrimit të Parave, Avokatura e Shtetit, Avokati i Popullit, Dhoma Kombëtare e Përmbartësve, Dhoma Kombëtare e Noterisë, Zyra e Administrimit të Buxhetit Gjyqësor etj., të cilët u përfaqësuan me ekspertë në Sekretariatën Teknik.

⁷ U kërkuar të dhëna nga 11 ministri, 16 institucione publike e të pavarura, 61 bashki, 11 organizata ndërkombëtare, 33 ambasada dhe rreth 500 OSHC. Nga të gjithë institucionet e konsultuara kthyen përgjigje 72% e ministrive; 30% e bashkive dhe 50% e institucioneve të tjera.

qëllimet dhe objektivat strategjike të ELP për 5 vitet e ardhshme.

1.2.4 Hapat që do të ndërmerren për të siguruar zbatimin e Strategjisë së Edukimit Ligjor të Publikut

Zbatimi sa më i mirë i SELP kërkon të ndërmerren disa hapa, të cilat janë joshteruese:

a) hartimin e PV të SELP nën mbikëqyrjen dhe koordinimin e Ministrisë së Drejtësisë, brenda 6 muajve nga data e miratimit të SELP;

b) ngritjen e Rrjetit Kombëtar për Edukimin Ligjor të Publikut pranë Kuvendit, brenda vitit 2019;

c) trajnimin e punonjësve të institucioneve përgjegjëse për zbatimin e SELP dhe PV, brenda vitit 2019.

KREU II. VËSHTRIM ANALITIK I SITUATËS AKTUALE TË EDUKIMIT LIGJOR TË PUBLIKUT

II.1 Parashikimet në aktet ndërkombëtare

E drejta për edukim është një e drejtë themelore e njeriut, e cila garantohej në terma të përgjithshëm nga një sërë aktesh ndërkombëtare. Ndër këto akte vlen të përmendim Deklaratën Universale të Drejtave të Njeriut, miratuar nga Organizata e Kombeve të Bashkuara, Konventën e UNESCO-s kundër Diskriminimit në Edukim⁸, Konventën e OKB-së kundër Eliminimit të të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor⁹, Pakti Ndërkombëtar mbi të Drejtat Civile dhe Politike¹⁰, Pakti Ndërkombëtar mbi të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore¹¹, Konventën e OKB-së për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave¹², Konventën e OKB-së për të Drejtat e Fëmijës¹³, Konventën e OKB-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara¹⁴, Konventën e Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës kundër Grave dhe Dhunës në Familje¹⁵ dhe Deklaratën e OKB-së mbi Parimet Bazë të Drejtësisë për Viktimat e Krimit dhe Abuzimit të Pushtetit.

Në nivel rajonal, e drejta për edukim garantohej nga Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut, konkretisht nga neni 2 i Protokollit 1 të Konventës¹⁶ dhe Vendimi Kuadër i BE-së mbi Statusin e Viktimave në Gjykimin Penal.

Pavarësisht garancive dhe parashikimeve të së drejtës ndërkombëtare në lidhje me të drejtën e qytetarëve për edukim, në përgjithësi është ndier nevoja për ELP, nevojë kjo e shprehur fillimisht në vitin 1993 në Konferencën Botërore për të Drejtat e Njeriut, organizuar nga OKB-ja, ku të gjitha shteteve palë iu bë thirrje për të përfshirë konceptet e të drejtave të njeriut, demokracisë dhe shtetit të së drejtës në të gjitha kurrikulat formale dhe joformale të edukimit. E drejta për edukim është pjesë e rëndësishme e angazhimeve të marra nga shtetet anëtare të OSBE-së, ashtu si edhe nga Republika e Shqipërisë¹⁷. Gjithashtu, në kuadër të nevojës në rritje që qytetarët të njihen dhe zotërojnë konceptet ligjore bazë, Këshilli i Evropës miratoi në vitin 2010 Kartën për Edukimin e mbi Demokracinë dhe të Drejtat e Njeriut¹⁸.

⁸ Ratifikuar nga Republika e Shqipërisë më 21.11.1963.

⁹ Aderuar nga Republika e Shqipërisë më 1994.

¹⁰ Aderuar nga Republika e Shqipërisë me ligjin nr. 7510/1991 "Për aderimin në Paktin Ndërkombëtar mbi të Drejtat Civile dhe Politike".

¹¹ Aderuar nga Republika e Shqipërisë me ligjin nr. 7511/1991 "Për aderimin në Paktin Ndërkombëtar mbi të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore".

¹² Ratifikuar nga Republika e Shqipërisë me ligjin nr. 7767/1993 "Për aderimin në Konventën e OKB-së për eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit ndaj grave".

¹³ Ratifikuar nga Republika e Shqipërisë me ligjin nr. 7531/1991 "Për ratifikimin e Konventës së OKB-së për të drejtat e fëmijës".

¹⁴ Ratifikuar nga Republika e Shqipërisë me ligjin nr. 108/2012 "Për ratifikimin e Konventës së OKB-së për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara".

¹⁵ Ligji nr. 104/2012, "Për ratifikimin e Konventës së Këshillit të Evropës "Për parandalimin dhe luftën kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje".

¹⁶ Neni 2 i protokollit 1 KEDNJ "Askujt nuk mund t'i mohohet e drejta për arsimim. Shteti, në ushtrimin e funksioneve që merr përsipër në fushën e edukimit dhe të arsimit, respekton të drejtën e prindërve për të siguruar këtë edukim dhe arsim në përputhje me bindjet e tyre fetare dhe filozofike."

¹⁷ Angazhimet e OSBE-së në Dimensionin Njerëzor, faqe 148, <http://www.osce.org/odihr/76894?download=true>

¹⁸ Miratuar në kuadër të Rekomandimit të Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës CM/Rec (2010)7.

Konventa e Këshillit të Evropës “Për parandalimin dhe luftën kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje” kërkon nga shtetet palë të garantojnë nivel të lartë shpërndarjeje për publikun e gjerë të informacionit mbi masat e vëna në dispozicion për parandalimin e akteve të dhunës, të mbuluara nga objekti i kësaj Konvente. Neni 19 i Konventës, “Informimi” kërkon që palët të marrin masat e nevojshme legislative ose masa të tjera për të garantuar që viktimat të marrin informacion të mjaftueshëm dhe në kohë, në një gjuhë që kuptojnë, në lidhje me shërbimet e disponueshme mbështetëse dhe masat ligjore.

Grupi i ekspertëve për masat kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje (GREVIO), në raportin fillestar të vlerësimit për Shqipërinë, në lidhje me masat legislative dhe të tjera të ndërmarra në zbatim të dispozitave të Konventës së Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftën kundër Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje¹⁹ (24 dhjetor 2017) për të fuqizuar gratë viktima, fton autoritetet:

a) të sigurojnë që gratë viktima të marrin informacionin e duhur dhe në kohë, duke i ndihmuar ato të marrin vendime të informuara dhe të ushtrojnë në mënyrë efektive të drejtat e tyre për mbështetje dhe mbrojtje;

b) të hartojnë informacion të përshtatshëm e kuptimplotë për grupet e grave vulnerabël, përfshirë informacion në gjuhët e pakicave minoritare, si pjesë e një përpjekjeje më të gjerë që synon angazhimin e grupeve “të vështira për t’u arritur” dhe aksesin e tyre në shërbime (paragrafi 90).

Shqipëria, në respektim të neneve 121 dhe 122 të Kushtetutës ka ratifikuar dhe ka bërë pjesë të legjislacionit të saj të brendshëm aktet ndërkombëtare të sipërpërmendura. Në zbatim të së drejtës ndërkombëtare dhe të së drejtës së brendshme, garancitë dhe detyrat që u lihen institucioneve shtetërore nga këto marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuara duhet të zbatohen me rigorozitet.

Përpos këtyre konventave, në kuadër të anëtarësimit të vendit në Bashkimin Evropian, nënshkrimi dhe hyrja në fuqi e Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit (MSA)²⁰ detyron vendin tonë, respektivisht në kuadër të nenit 100 të MSA-së, të rrisë nivelin e përgjithshëm të edukimit të qytetarëve, si dhe të garantojë aksesin në edukim për të gjithë individët pa diskriminim në racë, gjini, besim ose përkatësi fetare. Gjithashtu, në paragrafin e fundit të këtij neni parashikohet se palët duhet të kenë në konsideratë të posaçme njohjen e publikut me *acquis* të BE-së.

Në Raportin e Progresit të vitit 2018 Komisioni Evropian ka konstatuar se është shënuar progres në zbatimin e reformës në drejtësi, por Shqipëria duhet të vazhdojë të ndjekë një qasje sektoriale të reformës në drejtësi për të siguruar mekanizma të përshtatshëm të qeverisjes, monitorimit dhe raportimit.²¹

II.2 Parashikimet në aktet strategjike dhe politike

II.2.1 Edukimi ligjor i publikut në kuadër të reformës në drejtësi

Në kuadër të vlerësimit të situatës aktuale të ELP, Analiza e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri vë në pah disa gjetje të rëndësishme si: a) institucionet shtetërore nuk kanë projekte e plane për të promovuar e mundësuar këtë formë edukimi; b) nuk ka një strategji kombëtare për edukimin ligjor të publikut; c) nuk ka një koordinim dhe planifikim të mirë të edukimit vazhdues ligjor të publikut; ç) nuk ka një ndarje të detyrave institucionale dhe të shoqërisë civile për edukimin dhe informimin vazhdues ligjor të publikut; d) nuk konstatohet ndonjë institucionalizim i edukimit ligjor për shtetasit; dh) nuk ka ndonjë institucion koordinues ose përgjegjës që të nxisë, të organizojë dhe monitorojë këtë veprimtari të rëndësishme; e) deri tani edukimi ligjor është kryer me anë të projekteve dhe iniciativave të organizatave jofitimprurëse që veprojnë në këtë fushë dhe me mbështetjen e partnerëve ndërkombëtarë.

¹⁹ Konkluzionet dhe rekomandimet e mëposhtme janë marrë nga raporti i plote i GREVIO-s për Shqipërinë: <https://rm.coe.int/grevio-first-baseline-report-on-albania/16807688a7>

²⁰ Ratifikuar nga Republika e Shqipërisë me ligjin nr. 9590, datë 27.7.2006 “Për ratifikimin e “Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Komuniteteve Evropiane e shteteve të tyre anëtare”

²¹ <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-albania-report.pdf> f. 16

Njëkohësisht me evidentimin e problematikave lidhur me ELP, Analiza e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri identifikon objektivat e qëllimet që duhet të përmbushë ELP në të ardhmen, të cilat, në mënyrë joshteruese, përfshijnë:

1. Kombinimin e dhënies së informacionit të nevojshëm dhe zhvillimin e njohurive, rritjen e kapacitetit për të kuptuar dhe aftësive të nevojshme për të marrë vendimet e duhura në situata që lidhen me të drejtat dhe detyrimet ligjore.

2. Dhënien e mundësisë për qytetarët që të orientohen brenda spektrit të gjerë ligjor, duke njohur të drejtat dhe detyrimet e tyre dhe për rrjedhojë në disa raste dhe duke i aftësuar në identifikimin paraprak dhe shmangien e problemeve të mundshme në të ardhmen ose përshkallëzimin e tyre.

3. Më shumë pjesëmarrje, vend dhe rol për profesionistët e së drejtës.

4. Mbështetjen e qytetarit për të: i) njohur të drejtat; ii) kuptuar rolin dhe funksionet e institucioneve dhe mekanizmave të dhënies së drejtësisë; iii) kuptuar konceptin e qytetarisë në shtetin e së drejtës; iv) përditësimin e dijeve mbi legjislacionin e fushës së interesit.

Gjithashtu, në dokumentin strategjik, ekspertët propozojnë disa forma të realizimit të ELP si:

1. Informim dhe ndërgjegjësim të vazhdueshëm dhe të gjerë për çështje me natyrë dhe interes të përgjithshëm dhe problematik për një aspekt të caktuar. Fushatat mediatike kanë qëllim të informojnë dhe sensibilizojnë në mënyrë të shpejtë dhe të shkurtër për një fenomen specifik, ndërkohë që burime më të qëndrueshme, si një faqe interneti ose një linjë telefonike, synojnë një përkrahje të vazhdueshme për një informacion më të hollësishëm mbi fusha të caktuara. Secila qasje, sigurisht, ka një avantazh të saj, por zgjedhja e secilës është gjithmonë në varësi të qëllimit që dëshirohet të realizohet nëpërmjet edukimit ligjor në një rast specifik.

2. Përgatitje, publikim dhe shpërndarje e materialeve informuese për një problem specifik, si p.sh. dhuna në familje, të drejtat e konsumatorit, artikuj në gazeta etj.

3. Historitë e suksesit ose jo, përmes të cilave reflektohet qëndrimi i drejtë ose i gabuar.

4. Njohjen me institucionet specifike, shërbimet dhe rolin e tyre kundrejt mbrojtjes së qytetarit ose aksesit në drejtësi, të tilla si ndërmjetësimi, noteria, ndihma ligjore etj.

5. Një faqe interneti, e cila të jetë e specializuar në disa fusha specifike të së drejtës, ndaj të cilave qytetarët janë më të ekspozuar në veprimtaritë e tyre të përditshme. Ky edukim ligjor në këtë aspekt është i një natyre të përhershme dhe ka më tepër qëllim konsultativ dhe udhëzues për ushtrimin e të drejtave të qytetarëve sesa rol parandalues për mosshkeljen e tyre.

6. Ditët e hapura në institucione të ndryshme shtetërore dhe oraret publike të unifikuara.

7. Takime me profesionistë të ndryshëm të së drejtës.

Në tërësi ELP mund të organizohet dhe ofrohet nga burime dhe forma të ndryshme. Ajo mund t'u drejtohet qytetarëve në përgjithësi, politikëbërësve ose grupeve të caktuara shoqërore me një nevojë të veçantë.

Strategjia e reformës në sistemin e drejtësisë ka përcaktuar si objektiv kryesor për ELP **rritjen e ndërgjegjësimit qytetar për rëndësinë e zbatimit të ligjit**. Për realizimin e këtij objektiivi parashikohen të merren disa masa konkrete, të cilat janë:

1. Përfshirja e edukimit ligjor në lëndët bazë të arsimit parauniversitar dhe pasurimi i kurrikulave dhe aktiviteteve ekstrakurrikulare të sistemit arsimor parauniversitar me elementë të edukimit ligjor në fushën e së drejtës penale, administrative, fiskale, civile dhe familjare, si edhe rishikimi i natyrës së informacionit që u ofrohet nxënësve, duke e vënë theksin te natyra juridike dhe jo vetëm moralizuese e të drejtave dhe detyrimeve të fëmijëve dhe të rinjve.

2. Përgatitja e stafit pedagogjik me nivelin e domosdoshëm të njohurive juridike, përmes përfshirjes së lëndëve të detyrueshme të edukimit ligjor në kurrikulat universitare të programeve të mësuesisë, si edhe përmes programeve të trajnimit vazhdues.

3. Rritja e njohurive praktike mbi funksionimin e institucioneve vendimmarrëse, atyre ekzekutive dhe gjyqësore, si dhe nxitja e aktivizimit të publikut dhe rritja e kohezionit social përmes informimit mbi mënyrat e pjesëmarrjes në vendimmarrje.

4. Pasurimi i njohurive juridike të publikut, përmes ngritjes së portaleve informative të natyrës

praktike në fushën e së drejtës penale, civile, fiskale, administrative dhe familjare.

5. Njohja me alternativat e zgjidhjes së konflikteve, larg vetëgjyqësisë dhe hakmarrjes, me qëllim parandalimin e kriminalitetit dhe të sjelljeve të kundërligjshme, sensibilizimi mbi avantazhet e zgjidhjes me ndërmjetësim dhe arbitrim të mosmarrëveshjeve, përmes organizimit të fushatave masive edukative për publikun.

6. Rritja e aksesit në drejtësi, përmes ofrimit të informacioneve të thjeshta dhe programeve të posaçme informative për publikun mbi sistemin e drejtësisë.

7. Detyrimi ligjor i institucioneve shtetërore për mbështetjen e projekteve për botimin e librave të përdorimit qytetar “Ligji në jetën tuaj”, si domosdoshmëri për njohjen nga qytetarët të normave bazë të legjislacionit evropian dhe shqiptar, kryesisht të normave e rregullave që lidhen me respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, njohjen e detyrimeve dhe procedurave fiskale, të drejtat e konsumatorëve, të drejtën e informimit të publikut, detyrimin e institucioneve për trajtimin e kërkesave dhe ankesave të qytetarëve etj.

Strategjia e reformës në sistemin e drejtësisë u shoqërua nga Plani i Veprimit (PV), në pjesën e IV të të cilit parashikohen masat që duhet të ndërmerren për përbushjen e objektivave të sipërpërmendur.

II.2.2 Edukimi Ligjor i Publikut në kuadër të dokumenteve strategjike ekzistuese

Vitet e fundit janë miratuar një numër i konsiderueshëm strategjish, si dhe dokumentesh të tjera të rëndësishme që orientojnë politikën e zhvillimit në bazë të sektorëve të ndryshëm. Disa prej tyre parashikojnë në mënyrë thelbësore përfshirjen e qytetarit, si dhe metodologji ose strategji komunikimi me ose për publikun. Disa prej këtyre strategjive janë si më poshtë:

Strategjia Kombëtare për Zhvillim e Integrim (SKZHI) 2015–2020²² ka në themel të vizionit të saj “*konsolidimin e qeverisjes së mirë, demokracisë dhe shtetit ligjor*, konsolidimi dhe forcimi i të cilave do të realizohen nëpërmjet disa objektivave të përcaktuar. Në shtyllën 3 të SKZHI-së përcaktohen drejtimet kryesore të investimit në kapitalin njerëzor e kohezionin social²³: *burimi më i rëndësishëm i Shqipërisë janë njerëzit, populli i saj dhe, bashkë me të, shoqëria dhe kultura e saj*. Në SKZHI theksohet objektivi i Qeverisë për ofrimin e shërbimeve publike novative me në qendër qytetarin, dhe një nga shtyllat kryesore”...*zgjerimi i kanaleve të informacionit për qytetarët dhe monitorimi i performancës për ofrimin e shërbimeve, me synim përmirësimin e vazhdueshëm*²⁴.

Po këtu, në kuadër të objektivit strategjik për rritjen e transparencës dhe forcimit të besimit të publikut në sistemin e drejtësisë, synohet përmirësimi i mundësive të publikut për t’u njohur me normat dhe informacionin ligjor, duke rritur botimet e gazetave zyrtare, kodeve dhe përmbledhjeve të legjislacionit etj.²⁵

Strategjia Ndërsektoriale e Drejtësisë 2017–2021 përcakton si një ndër objektivat strategjike të saj edhe “*përmirësimin e funksionimit të sistemit gjyqësor, duke forcuar efikasitetin, transparencën dhe qasjen në pajtim me standardet evropiane*”. Ky objektivi strategjik do të realizohet, ndër të tjera, nëpërmjet krijimit të një sistemi të drejtë dhe funksional të ndihmës ligjore për individët dhe grupet në nevojë dhe përmirësimin të marrëdhënieve mes medias dhe gjykatës e sigurimit të qasjes publike në informacionin me interes publik. Gjithashtu, në kuadër të objektivit strategjik lidhur me “*përmirësimin e funksionimit të Ministrisë së Drejtësisë dhe institucioneve të saj vartëse*”, parashikohet si masë treguese e realizimit të këtij objektivi edhe përmirësimi i sistemit të njoftimit publik dhe konsultimit të legjislacionit.

Strategjia e Drejtësisë për të Mitur 2018–2021²⁶, thekson se në sektorin e drejtësisë,

22 Strategjia Kombëtare për Zhvillim e Integrim 2015-2020, miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave, nr. 348, datë 11.5.2016, publikuar në Fletoren Zyrtare nr. 86, faqe 4795, e disponueshme online në adresën: <https://qzbz.gov.al/eli/fz/2016/86/00c7c601-431f-4ff2-802d-1ceada10aec7>

²³ Po aty, f. 33.

²⁴ Po aty, f. 46

²⁵ Po aty, f. 63

²⁶ Miratuar me VKM nr 541, datë 19.9.2018, publikuar në Fletoren Zyrtare nr. 138, e disponueshme online në adresën: http://www.qzbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2018/PDF-2018/138-2018.pdf

mbrojtja e të drejtave të fëmijëve trajtohet në 3 drejtime kryesore: 1. Përmirësimi i aksesit në drejtësi, 2. Informimi dhe edukimi ligjor, dhe 3. Parandalimi, riintegrimi dhe rehabilitimi. Ndër objektivat strategjikë të parashikuar në këtë strategji është edhe “Garantimi i aksesit të të miturve në drejtësi”, i cili parashikohet të arrihet përmes zbatimit të disa objektivave specifikë ku, ndër të tjera, parashikohet edhe organizimi i fushatave sensibilizuese për aksesin e të miturve në drejtësi dhe të shërbimeve që ofron sistemi për ta.

Agjenda Kombëtare për të Drejtat e Fëmijëve 2017–2020²⁷ ka vlerësuar si një domosdoshmëri edukimin ligjor të fëmijëve që në fazat e para të jetës, ndër të tjera duke përmirësuar kurrikulat për arsimimin të tyre²⁸. Agjenda ka parashikuar sistemet dhe shërbimet miqësore për fëmijët dhe adoleshentët, që si objektiv specifik kanë përmirësimin e aksesit të fëmijëve në drejtësi. Për realizimin e këtij objektiv, janë parashikuar aktivitete konkrete dhe të matshme për edukimin ligjor të fëmijëve dhe familjeve të tyre²⁹.

Rezoluta e Kuvendit, datë 7.5.2015, “Për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të personave që i përkasin komunitetit LGBT”³⁰ e pasuar me miratimin e Planit të Veprimit për Personat LGBTI³¹, ka parashikuar një sërë objektivash për mobilizimin e aktorëve kryesorë për edukimin ligjor të personave LGBTI, si dhe rritjen e ndërgjegjësimit për të drejtat e tyre.

Rezoluta e Kuvendit, datë 4.12.2017, “Për dënimin e dhunës ndaj grave e vajzave dhe rritjen e efektshmërisë së mekanizmave ligjorë për parandalimin e saj”, kërkon angazhimin e të gjitha strukturave të shtetit për të ndryshuar mendësitë dhe ndërgjegjësuar publikun mbi pabarazinë dhe stereotipat e dëmshëm gjinorë, që janë baza e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje. Në këtë rezolutë inkurajohet Qeveria që të parashikojë fondet për një fushatë të gjerë ndërgjegjësimi mbi pasojat e dhunës ndaj grave dhe vajzave, veçanërisht të dhunës në familje dhe për informimin e publikut për mekanizmat e referimit në nivel vendor dhe rritjen e kapaciteteve të tyre.

Rezoluta e Kuvendit, datë 28.3.2019, “Për vlerësimin e punës së grupit të deputetëve “Miq të fëmijëve” për vitin 2018 dhe për planin e veprimit për vitin 2019”, parashikon se GDMF do të ndjekë në vazhdimësi, në bashkëpunim me komisionet e përhershme parlamentare, rekomandimet e Avokatit të Popullit, Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Komisionerit për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale për çështje të të drejtave të fëmijëve, si dhe realizimin e të paktën një dëgjese publike me këto institucione për fuqizimin e rolit të tyre dhe përmirësimin e respektimit e garantimit të të drejtave të fëmijëve. Gjithashtu, GDMF do të angazhohet në tërheqjen e mendimit të fëmijëve dhe adoleshentëve përmes forumeve dhe grupeve të tyre rajonale.

Në Strategjinë e Zhvillimit të Biznesit dhe Investimeve 2014–2020³² parashikohet si një ndër politikat kryesore nxitja e kulturës së sipërmarrjes dhe edukimit për sipërmarrjen. Sipas kësaj strategjie, mësimi për sipërmarrjen është një nga kompetencat kyçe në nivel evropian dhe duhet të përfshihet në të gjitha nivelet e edukimit, që nga niveli primar, sekondar, i mesëm dhe i lartë. Procesi përfshin jo vetëm reformën në kurrikula në të gjitha nivelet, por edhe një numër programesh për nxitjen e kulturës së sipërmarrjes nëpërmjet trajnimeve. Kjo do të realizohet nëpërmjet: 1. Zhvillimit të programeve për futjen e sipërmarrjes në programet bazë të edukimit në të gjitha nivelet. 2. Hartimit të kurrikulës për sipërmarrjen dhe programeve trajnuese për zhvillimin e aftësisë sipërmarrëse në kurset disamujore profesionale. 3. Zhvillimit të programeve trajnuese për të rinjtë dhe femra që kërkojnë të fillojnë një biznes, të diplomuarit, të papunët,

²⁷ Miratuar me VKM nr. 372, datë 26.4.2017, e disponueshme online në: <http://femijet.gov.al/al/wp-content/uploads/2017/06/Agjenda-kombetare-per-te-drejtat-e-femijeve.pdf>

²⁸ Agjenda f. 15

²⁹ Agjenda f. 82, 83

³⁰ E disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2015/PDF-2015/77-2015.pdf

³¹ Miratuar me VKM nr. 390, datë 25.5.2016 e disponueshme online në: http://www.shendetesia.gov.al/files/userfiles/Baza_Ligjore/Mbrojtja_sociale/Plani_Kombetar_per_LGBTI.pdf

³² Miratuar me VKM, nr. 635, datë 1.10.2014, Flet. Zyrtare nr. 157, faqe 8045

rikualifikimin dhe informacione të vazhdueshme. 4. Analizës periodike të nevojave për trajnime. 5. Hartimit të programeve të trajnimeve dhe moduleve përkatëse për sipërmarrjen. 6) Trajnimeve *online*. Shtetet që aspirojnë për të hyrë në BE duhet të konsiderojnë projektet e promovimit e sipërmarrjes jashtë aktiviteteve shkollore si pjesë e edukimit të të rinjve. Media gjithashtu duhet të luajë rol në promovimin e kulturës sipërmarrëse.

Dokumenti i politikave afatgjata për ofrimin e shërbimeve me në qendër qytetarin nga administrata shtetërore në Shqipëri³³ fokusohet në shërbimet me natyrë administrative nga institucionet e administratës shtetërore, për të cilat Qeveria Shqiptare synon realizimin e një ndryshimi transformues në marrëdhënien shtet-qytetar/biznes, me impakt në fushën e shërbimeve publike në përgjithësi, duke përfshirë dhe ato të qeverisjes vendore dhe institucioneve të pavarura. Në këtë dokument, ndër rezultatet e ndërhyrjeve të parashikuara për periudhën 2019–2025, është edhe kalimi në shërbime 100% elektronike, që i referohet një cikli të plotë shërbimi të lëvruar nga ofruesi te përfituesi, i cili përfshin marrjen e informacionit *online*, dorëzimin e aplikimit *online*, përpunimin e aplikimit në mënyrë të automatizuar, *online*; ndjekjen *online* të statusit të një aplikimi dhe ofrimin e shërbimeve *online* për qytetarët dhe bizneset. Metoda “*online*” u referohet kanaleve të shumëfishta, si: faqe në internet, platformë celulare ose qendër telefonike. Gjithashtu, në këtë dokument parashikohet si rezultat për t’u arritur edhe siguri i aksesit të shërbimeve për qytetarët kudo e në çdo kohë, që nënkupton disponueshmërinë e shërbimeve në 7 ditët e javës, gjatë 24 orëve. Me zhvillimin e mëtejshëm të konceptit “kudo e kurdo” nga institucionet e administratës shtetërore, qytetarëve dhe bizneseve do t’u vihen në dispozicion një shumëllojshmëri kanalesh që do të mundësojnë aksesin në informacion, shërbime dhe do të lehtësojnë transaksionet, duke ofruar në çdo rast procedura të thjeshta që u kursen kohën.

Në **Strategjinë Ndërsektoriale për Mbrojtjen e Konsumatorëve dhe Mbikëqyrjen e Tregut 2014–2020**³⁴ konstatohet se edukimi dhe ndërgjegjësimi i konsumatorëve dhe tregtarëve është një nga elementet që kontribuojnë në sigurimin e një klime më miqësore ndaj konsumatorëve, si dhe rritjen e transparencës së praktikave tregtare. Në thelb të qëllimit dhe politikave të kësaj strategjie vlerësohet të arrihet **përmirësimi i edukimit të konsumatorëve për pjesëmarrje aktive në treg dhe përmirësimi i informimit dhe ndërgjegjësimit të konsumatorëve dhe operatorëve ekonomikë për të drejtat e konsumatorëve**. Edukimi dhe ndërgjegjësimi i konsumatorëve konsiderohet një proces dhe kërkon një qasje të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse. Përveç ditëve të informimit, standave informuese, botimeve ose fletëpalosjeve, do t’i vihet përparësi edukimit të konsumatorëve, që mund të fillojë që në moshat e vogla, edhe me elemente dhe gjuhë të thjeshtë. Gjithashtu, kjo do të ndiqet edhe me vazhdimin e fuqizimit të institucioneve zbatuese, të cilat janë përcjellësi më i mirë i mesazheve pozitive te konsumatorët për zbatueshmërinë e ligjit³⁵.

Strategjia për Menaxhimin e Financave Publike 2014–2020³⁶ ka parashikuar se do të merren masa për të përmirësuar më tej aksesueshmërinë dhe transparencën dhe se Qeveria do të vërë në dispozicion të dhëna mbi financat dhe operacionet e saj nëpërmjet një “portali transparence” të hapur për publikun. Nëpërmjet portalit do të vihet në dispozicion të publikut një grup raportesh të shkarkueshme, të paracaktuara për financat publike, të përshtatura ndaj

³³ Miratuar me VKM, nr. 384, datë 25.5.2016, botuar në Fletoren Zyrtare nr.96, e disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2016/PDF-2016/96-2016.pdf

³⁴ Strategjia ndërsektoriale për mbrojtjen e konsumatorëve dhe mbikëqyrjen e tregut, miratuar me VKM, nr.753, datë 16.9.2015, e disponueshme online në: <http://kmk.ekonomia.gov.al/ep-content/uploads/2015/11/Strategjia-e-Mbrojtjes-së-Konsumatorëve-dhe-Mbikëqyrjes-së-Tregut.pdf>

³⁵ Po aty f. 36

³⁶ Strategjia për Menaxhimin e Financave Publike, miratuar me VKM, nr. 908, datë 17.12.2014, botuar në Fletoren Zyrtare nr.204, f.1223 e disponueshme online në: http://www.financa.gov.al/files/userfiles/Raportimet/Strategjia_per_Menaxhimin_e_Financave_Publike_2014-2020.pdf

nevojave të kategorive të ndryshme të përdoruesve: organeve politike, medias, publikut të përgjithshëm dhe partnerëve ndërkombëtarë të Shqipërisë. Në një hap të dytë do të ketë një element funksional për kërkime më fleksibël dhe kërkime më të thelluara në të dhënat financiare dhe materiale të ruajtura në një bazë për ruajtjen e të dhënave për akses të shpejtë dhe fleksibël³⁷. Një prej tre qëllimeve strategjike të kësaj strategjie është të bëjë më transparente për Parlamentin, sektorin financiar, komunitetin e biznesit, partnerët ndërkombëtarë dhe publikun e gjerë, politikat e ndjekura dhe përpjekjet e bëra nga Qeveria për forcimin e MFP-së në vend³⁸.

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014–2020³⁹ parashikon informimin dhe edukimin e publikut përgjatë kohës së zbatimit të politikave. Specialistët e mbrojtjes së bimëve janë përgjegjës për këshillimin, informimin dhe edukimin e fermerëve mbi çështjet e mbrojtjes së bimëve. Po ashtu në strategji thuhet se përparësi është investimi në trajtimin e mbetjeve dhe edukimin e fermerëve, si dhe zbatimi i legjislacionit⁴⁰.

Në Strategjinë Sektoriale të Shëndetësisë 2016–2020⁴¹ parashikohet gjerësisht përgjatë objektivave strategjike përfshirja dhe ndërgjegjësimi i popullatës lidhur me çështjet e shëndetit, pjesëmarrjes në vendimarrje etj.

Në Strategjinë Sektoriale të Rendit Publik 2014–2020⁴² konsiderohet e rëndësishme për zhvillimin e mëtejshëm të filozofisë dhe të praktikës së policimit në komunitet, konsolidimi i partneritetit me komunitetin, si dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimeve administrative që ofrohen për qytetarin dhe biznesin. Sipas kësaj strategjie, forcimi i besimit dhe i mbështetjes së opinionit publik kërkon vëmendje për: 1) ofrimin e shërbimeve të policimit, pranë qytetarëve; 2) zhvillimin e kapaciteteve për marrëdhëniet me publikun; 3) zhvillimin më tej të bashkëpunimit me shoqërinë civile; 4) promovimin e projekteve dhe iniciativave me autoritetet lokale, shkollat, organizatat jofitimprurëse; 5) promovimin e lidhjes telefonike apo aplikimeve “pa pagesë”, që qytetarët të informojnë për shkeljet ligjore, si dhe të raportojnë për sjelljet dhe shërbimet e Policisë; 6) zgjidhjen e ankesave dhe shkëmbimin e informacionit; 7) respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, në veçanti personave të shoqëruar, ndaluar e arrestuar në ambientet e Policisë; 8) zhvillimin e iniciativave të parandalimit të krimit etj.; 9) shtimin e komunikimit e transparencës me opinionin publik etj.

Strategjia Ndërsektoriale për Administratën Publike 2015–2020⁴³ ka përcaktuar në qëllimet e politikave çështje të informimit të ELP. Në këtë strategji janë të parashikuar objektiva dhe aktivitetet konkrete që lidhen me garantimin e të drejtave të qytetarëve dhe aksesit në informacion. Në këtë kuadër, Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjes së të Dhënave Personale ka kontribuar me realizimin e aktiviteteve, si vënia në zbatim e programit institucional të transparencës nga autoritetet publike ku, me miratimin e ligjit për të drejtën e informimit, të gjitha institucionet duhet të përgatisin dhe të zbatojnë programin institucional të transparencës, me qëllim garantimin e aksesit në informacion nga qytetarët dhe shoqëria civile.

Strategjia Ndërsektoriale për Decentralizimin dhe Qeverisjen Vendore 2014–2020⁴⁴ në një prej qëllimeve strategjike “*Qeverisja e hapur, transparenca, llogaridhënia, e-qeverisja në nivelin vendor*”, përcakton se qeverisja vendore do të kthehet nga një qeverisje e mbyllur dhe jotransparente në

37 Po aty, f. 57

38 Po aty, f. 15

39 Miratuar me VKM-në nr. 709, datë 29.10.2014, Fletore Zyrtare 169/2014, e disponueshme online në: http://www.akti.gov.al/dokumenta/VKM_709_%2029_10_2014.pdf

40 Strategjia f. 8518, 8505, 8507 e Fletores Zyrtare.

41 Miratuar me VKM, nr. 439, datë 17.5.2017, Fletore Zyrtare nr. 119.

42 Miratuar me VKM, nr. 702, datë 26.8.2015, Fletore zyrtare nr. 155, faqe 11141 e disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2015/PDF-2015/155-2015.pdf

43 Miratuar me VKM, nr. 319, datë 15.4.2015, Fletore Zyrtare nr. 62, faqe 2737, e disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/Fletore_Zyrtare/2015/PDF-2015/62-2015.pdf

44 Miratuar me VKM, nr. 691, datë 29.7.2015, Fletore Zyrtare nr. 147, faqe 10887, e disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2015/PDF-2015/147-2015.pdf

një qeverisje të hapur me orientim nga qytetarët. Shqipëria është bërë pjesë e vendeve që janë angazhuar të zbatojnë parimet e qeverisjes së hapur (OGP). Parimet e qeverisjes së hapur, transparencës dhe llogaridhënies janë parime të detyruara për t'u aplikuar nga njësitë e qeverisjes vendore. Të gjitha vendimet në nivel vendor synohen të merren me pjesëmarrjen e qytetarëve, në mënyrë të barabartë, gjithëpërfshirëse dhe transparente. Njësitë e qeverisjes vendore do të marrin të gjitha masat për promovimin dhe sigurimin e përfaqësimit dhe pjesëmarrjes së barabartë të grave dhe burrave në vendimarrje.

Strategjia Ndërsektoriale për Antikorrupsionin 2015–2020⁴⁵, në mënyrë të qartë, parashikon si objektiv më vete qasjen ndërgjegjësuere, ku përfshin “*ndërgjegjësimin dhe edukimin e publikut të gjerë mbi pasojat e korrupsionit*”. Bashkëpunimi i publikut në luftën kundër korrupsionit është një domosdoshmëri. Për të siguruar këtë bashkëpunim, institucionet përgjegjëse duhet të bëjnë të mundur sensibilizimin e publikut për pasojat negative të korrupsionit mbi jetën e çdo anëtar individual të shoqërisë. Si mjete ndërgjegjësimi për korrupsionin janë përfshirë në kurrikulat shkollorë të edukimit në vazhdim; realizimi i fushatave kombëtare kundër korrupsionit; realizimi i fushatës lidhur me denoncimin nga sinjalizuesit; trajnime të zyrtarëve në lidhje me zbatimin e ligjit për sinjalizuesit e rasteve të korrupsionit; realizimi i fushatave ndërgjegjësuere për përdorimin e sistemeve të ndryshme që shmangin korrupsionin.

Gjithashtu, në këtë objektiv parashikohet “*nxitja e publikut për të përdorur aktivisht mekanizmat në denoncimin dhe parandalimin e korrupsionit*”. Nxitja e publikut për përdorimin e mekanizmave dhe sistemeve të ankesave është një nga instrumentet më efikase në luftën kundër korrupsionit. Në këtë mënyrë parashikohen si mekanizma nxitës krijimi i mjeteve elektronike për denoncimin e korrupsionit; publikimi *online* i të gjitha akteve nënligjore që parashikojnë procedurat e trajtimit të ankesave dhe afatet dhe raportimi publik mbi rastet e trajtuara të korrupsionit.

Strategjia për Mbrojtjen Sociale 2015–2020⁴⁶, në pjesën e zhvillimit të shërbimeve të kujdesit social, parashikon ndërgjegjësimin dhe edukimin publik për parandalimin e problemeve sociale dhe adresimin pranë shërbimeve sociale, nëpërmjet fushatave të komunikimit, deri më 2018-n.

Strategjia Kombëtare për Luftën kundër Ekstremizmit të Dhunshëm⁴⁷ ka thelbësisht objektiva, të cilët synojnë ndërgjegjësimin dhe edukimin e publikut për çështjet e ekstremizmit të dhunshëm dhe parandalimin e përfshirjes së grupeve të caktuara të publikut në një fenomen të tillë. Konkretisht, parashikohet se Qeveria do të përmirësojë komunikimin me publikun për të rritur ndërgjegjësimin mbi radikalizimin dhe kërcënimet që e shoqërojnë. Përmes kanaleve të qarta dhe efektive të komunikimit, qoftë në internet ose jashtë tij, duke shfrytëzuar zëra të besueshëm, si udhëheqës komunitarë, autoritete fetare dhe të tjerë që shërbejnë si model, Qeveria kërkon të ndërmjetësojë ligjërimin publik, të fuqizojë komunitetet lokale me informacion, të rrëzojë mitet dhe t'u japë përgjigje shqetësimeve të ndryshme që lidhen me ekstremizmin e dhunshëm. Këto përpjekje do të shërbejnë për veçimin e ekstremizmit të dhunshëm nga çdo grup i caktuar fetar, duke e vënë theksin te trashëgimia e pasur kulturore dhe toleranca fetare e Shqipërisë. Më tej, në këtë strategji propozohen masa konkrete të tilla si propozimi i një strategjie krijuese dhe novatore komunikimi me publikun, si plotësuese e Strategjisë Kombëtare. Me anë të kësaj mase, Qeveria Shqiptare do të hartojë një mesazh që synon ta mbajë publikun të informuar për mënyrën se si mund të kontribuojë për parandalimin e ekstremizmit të dhunshëm.

45 Miratuar me VKM, nr. 247, datë 20.3.2015, Fletore Zyrtare nr. 47, faqe 2016, e disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2015/PDF-2015/47-2015.pdf

46 Miratuar me VKM, nr. 1071, datë 23.12.2015, Fletore Zyrtare nr. 239, faqe 16304 e disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2015/12/239.pdf

47 Miratuar me VKM, nr. 930, datë 18.11.2015, Fletore Zyrtare nr. 203, faqe 13247 e disponueshme online në: http://www.mb.gov.al/files/documents_files/Strategjia_Kombetare_për_Luftën_kundër_Ekstremizmit_të_dhunshëm_dhe_Planit_të_Veprimit.pdf

Strategjia Kombëtare për Barazinë Gjinore 2016–2020⁴⁸ kërkon marrjen e masave, me qëllim informimin e publikut nëpërmjet fushatave ndërgjegjëse si për të drejtat e grave, ashtu dhe për luftën kundër dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje. Strategjia tërheq vëmendjen se gjatë vënies në funksionim apo fuqizimit të këtyre shërbimeve duhet të mbahet në konsideratë edhe detyrimi për ofrimin e informacionit, në përshtatje me nevojat e grupeve të veçanta.

Plani i veprimit për zbatimin e Rezolutës 1325 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara, “Mbi gruan, paqen dhe sigurinë”, 2018–2020⁴⁹, ka si objektiv kryesor zbatimin dhe monitorimin e Rezolutës 1325 përmes promovimit të saj në çdo nivel, si dhe synon konsolidimin e arritjeve ekzistuese dhe vënien në zbatim të masave me objektiv të qartë dhe konkret përmirësimit të barazisë gjinore dhe fuqizimit të pozicionit të grave në sektorin e sigurisë dhe rritjen e rolit të tyre për paqen dhe sigurinë. Në masat që synohen të realizohen përmes këtij plani veprimi parashikohet edhe *“adresimi me aktivitete të përbashkëta për rritjen e ndërgjegjësimin të rolit të gruas në ruajtjen e paqes dhe adresimin e situatave postkonflikt: debate publike, fushata, tryeza të rrumbullakëta dhe forma të tjera të informimit publik”*.

Plani kombëtar i veprimit për personat me aftësi të kufizuara, 2016–2020⁵⁰, ka si qëllim të nxisë përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në shoqërinë shqiptare, të parandalojë diskriminimin dhe t’u eliminojë pengesat për të pasur akses në shërbimet dhe të drejtat e tyre. Një prej qëllimeve strategjike të tij është edhe sigurimi i aksesit të barabartë në shërbime dhe informacion për personat me aftësi të kufizuara. Realizimi i këtij qëllimi strategjik mbështetet në realizimin e disa objektivave ku, ndër të tjera, parashikohet edhe *“përmirësimi i aksesit në informacion për personat me aftësi të kufizuara”*. Aktivitetet e parashikuara nën këtë objektiv fokusohen në përgatitjen e standardeve të reja për aksesueshmërinë e faqeve të internetit dhe portaleve qeveritare. Gjithashtu, parashikohet futja e pajisjeve audio/digjitale dhe gjuhën e shenjave nëpër muze, ndërsa Biblioteka Kombëtare do të rrisë numrin e librave të disponueshëm në formate digjitale dhe alfabetin Braille. Qeveria do të bashkëpunojë gjithashtu me përfaqësues të shoqërisë civile për zhvillimin e një sistemi trajnimi dhe arsimit për interpretë të gjuhës së shenjave, në mënyrë që ata të futen në institucione publike.

II.3 Parashikimet e legjislacionit të brendshëm

Edukimi ligjor i publikut parashikohet në një sërë aktesh ligjore në fuqi në Republikën e Shqipërisë. Këto ligje kanë sanksionuar detyrime për institucionet kushtetuese, por jo vetëm, për të kontribuar në përmirësimin e njohurive të qytetarëve mbi aspekte specifike të legjislacionit. Për të krijuar një panoramë më të qartë të korpusit normativ, që rregullon aspekte të caktuara të ELP, më poshtë janë listuar ligjet e posaçme:

Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, në nenin 23 të saj, parashikon të drejtën për informim, si një e drejtë themelore, e cila konsiston në detyrimin për transparencë të organeve të administratës publike dhe personave që ushtrojnë funksione shtetërore.

Kodi i Procedurave Administrative vepron në bazë të parimit të informimit, sipas së cilit çdo person ka të drejtë të kërkojë informacion publik, që ka të bëjë me veprimtarinë e organit publik, pa qenë i detyruar të shpjegojë motivet, në përputhje me legjislacionin në fuqi që rregullon të drejtën e informimit. Në rastet kur informacioni i kërkuar refuzohet, organi publik merr vendim të arsyetuar me shkrim, i cili përmban edhe udhëzimet për ushtrimin e së drejtës për ankim dhe i njoftohet menjëherë palëve në proces. Një parim tjetër i rëndësishëm është edhe ai i dhënies së ndihmës aktive, sipas të cilit organi publik siguron që të gjitha palët dhe persona të

⁴⁸ Miratuar me VKM, nr. 733, datë 20.10.2016, Fletore Zyrtare nr. 201, faqe 21751 e disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2016/PDF-2016/201-2016.pdf

⁴⁹ Miratuar me VKM, nr. 524, datë 11.9.2018, e disponueshme online në: <http://www.qbz.gov.al/Botime/Akteindividuale/Janar%202018/Fletore%20134/VKM%20nr.%20524,%20date%2011.9.2018.pdf>

⁵⁰ Miratuar me VKM, nr. 483, datë 29.6.2016, Fletore Zyrtare nr. 124, e disponueshme online në: http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2016/PDF-2016/124-2016.pdf

tjerë të përfshirë në procedurë të jenë në gjendje të ndjekin dhe të mbrojnë të drejtat dhe interesat e tyre ligjorë në mënyrë sa më efektive dhe të lehtë që të jetë e mundur. Organi publik informon palët mbi të drejtat dhe detyrimet e tyre, përfshirë të gjithë informacionin e lidhur me procedurën dhe i paralajmëron ato për pasojat ligjore të veprimeve ose mosveprimeve të tyre.

Kodi i Procedurës Penale sanksionon detyrimin e organeve kompetente për të informuar viktimat, të pandehurit dhe palët e tjera në proces në lidhje me të drejtat e tyre. Roli i koordinatorit për viktimat pranë Prokurorisë së Përgjithshme dhe prokurorive të rretheve gjyqësore paraqet një rëndësi të veçantë në këtë drejtim.

Ligji nr. 119/2014 “Për të drejtën e informimit” rregullon të drejtën e njohjes me informacionin që prodhohet ose mbahet nga autoritetet publike, si dhe synon garantimin e njohjes së publikut me informacion, në kuadër të ushtrimit të të drejtave dhe lirive të individit në praktikë, si dhe të formimit të pikëpamjeve për gjendjen e shtetit e të shoqërisë. Ky ligj parashikon detyrimin e çdo institucioni të administratës publike në nivel qendror dhe vendor që të miratojë programin e transparencës, duke siguruar akses nga të gjithë, në përputhje me dispozitat e ligjit në fuqi për të drejtën e informimit.

Ligji nr. 146/2014 “Për njoftimin dhe konsultimin publik” përcakton rregullat procedurale që duhen zbatuar për të garantuar transparencën dhe pjesëmarrjen e publikut në proceset politikëbërëse dhe vendimmarrëse nga organet publike. Në kuadër të zbatimit të këtij ligji, është krijuar edhe Regjistri Elektronik për Njoftimin dhe Konsultimin Publik (RENJK), i cili është një portal që shërben si një pikë qendrore konsultimi, nëpërmjet të cilit sigurohet akses dhe ofrohet mundësia e komunikimit të të gjitha palëve të interesuara me organin publik. Kjo formë siguron dhe forcon barazinë për sa i përket aksesit në informacion dhe shërbim, duke pasur në vëmendje dhe nevoja specifike për persona apo grupime të caktuara.

Ligji nr. 9887, datë 10.3.2008 “Për mbrojtjen e të dhënave personale”, i ndryshuar, rregullon përpunimin e ligjshëm të të dhënave personale dhe sanksionon, ndër të tjera, se Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale mbikëqyr dhe monitoron, në përputhje me ligjin, mbrojtjen e të dhënave personale, duke garantuar të drejtat dhe liritë themelore të njeriut. Zyra e Komisionerit nxit parimin e transparencës në punën e autoriteteve publike, veçanërisht duke sensibilizuar dhe informuar për çështje të së drejtës së informimit, monitoruar zbatimin e ligjit për të drejtën e informimit, si dhe kryerjen e sondazheve.

Ligji nr. 10 221, datë 4.2.2010 “Për mbrojtjen nga diskriminimi”, i ndryshuar, parashikon detyrimin e ndërgjegjësimit mbi përmbajtjen e këtij ligji nga Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, Këshilli i Ministrave, ministria përgjegjëse për çështjet sociale, Ministria e Brendshme, Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, drejtuesit e institucioneve arsimore, si dhe punëdhënësit në lidhje me diskriminimin në punë.

Ligji nr. 9970, datë 24.7.2008 “Për barazinë gjinore” parashikon se ministria përgjegjëse për çështjet sociale, vetë ose në bashkëpunim me institucione të tjera, ndërton dhe realizon veprimtari për edukimin, trajnimin, informimin dhe ndërgjegjësimin e qytetarëve, si dhe punonjësve e funksionarëve të administratës publike e sistemit gjyqësor mbi konceptin e barazisë gjinore, mosdiskriminimin e gruas, eliminimin e stereotipave gjinorë. Gjithashtu, subjektet, që ofrojnë arsimim, kualifikim e trajnim, si dhe ata që formulojnë tekstet, programet dhe materialet e tjera mësimore, në të gjitha nivelet, sigurojnë mësimdhënien e njohurive të nevojshme dhe përdorin metoda mësimdhënieje, trajnimi e kualifikimi, në mënyrë të tillë që të ndihmojnë në promovimin, nxitjen dhe formimin e edukatës së barazisë dhe në ndalimin e diskriminimit, për shkak të gjinisë, të stereotipave negativë, paragjyqimeve dhe praktikave zakonore ose të çdo lloji tjetër, që cenojnë parimet e barazisë gjinore.

Ligji nr. 8454, datë 4.2.1999, “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, parashikon organizimin dhe funksionimin e institucionit të Avokatit të Popullit. Sipas këtij ligji, ky institucion është nxitës i vendosjes dhe respektimit të standardeve më të larta të të drejtave dhe lirive të njeriut në vend.

Ligji nr. 18/2017 “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës” parashikon marrjen e një sërë

masash parandaluese, fushatave ndërgjegjësuere dhe hartimin e kurrikulave për informimin në lidhje me të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve.

Ligji nr. 37/2017 “Kodi i Drejtësisë Penale për të Miturit” përmban parashikime të posaçme për të miturit të përfshirë në proceset penale. Qëllimi i tij është të garantojë masa edukative dhe parandaluese për të miturit që kryejnë vepra penale dhe të sigurojë ngritjen e mekanizmave mbikëqyrës për zbatimin e tyre.

Ligji nr. 115/2016 “Për organet e qeverisjes së sistemit të drejtësisë” hedh themelet e qasjes në drejtësi dhe marrëdhënieve të gjyqësorit me publikun. Ligji i ngarkon përgjegjësinë Këshillit të Lartë Gjyqësor që të krijojë, të zhvillojë dhe të mirëmbajë portalin elektronik, me qëllim ofrimin e informacionit të nevojshëm për qasje në drejtësi, përfshirë informacion të detajuar për strukturën e gjyqësorit dhe të gjykatave të veçanta, natyrën dhe qëllimin e procedurave gjyqësore, kohëzgjatjen mesatare të çështjeve, ndihmën juridike, tarifat dhe mjetet alternative për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve. Ky organ mundëson që çdo gjykatë të ketë hapësirën e saj informuese. Gjithashtu, Këshilli vendos që një nga anëtarët e tij për kryerjen e detyrave në lidhje me marrëdhëniet me publikun, si dhe cakton të paktën një gjyqtar për mediat për çdo juridiksion apeli.

Këshilli i Lartë i Prokurorisë, në raportin e përvitshëm para Kuvendit, raporton mbi gjendjen e sistemit, mbi veprimtarinë e Këshillit dhe të komisioneve të tij, si dhe paraqet rekomandimet për përmirësimet e nevojshme. Raporti publikohet në faqen zyrtare të Këshillit, si dhe me çdo mënyrë tjetër që vlerësohet e përshtatshme nga Këshilli. Këshilli cakton një këshilltar për etikën nga radhët e prokurorëve, që ka përvojë dhe njohuri mbi çështje të etikës, i cili harton, publikon dhe përditëson vazhdimisht një manual informues, i cili përmban pyetje dhe përgjigje mbi dilemat etike, bazuar në standardet dhe praktikën më të mira ndërkombëtare.

Ligji nr. 98/2016 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë” vendos rregullat e funksionimit të shërbimeve për marrëdhëniet me publikun në gjykata. Këto struktura kujdesen për informimin e publikut dhe medias në lidhje me veprimtaritë e gjykatës, si dhe për çështje të caktuara gjyqësore, në përputhje me rregullat e miratuara nga Këshilli i Lartë Gjyqësor dhe legjislacioni për të drejtën e informimit. Këshilli i Gjykatës cakton nëpunësin civil gjyqësor për marrëdhëniet me publikun si koordinator, në përputhje me ligjin për kompetencat e koordinatorit për të drejtën e informimit. Shërbimet e marrëdhënieve me publikun ushtrohen nga ose nën mbikëqyrjen e gjyqtarit të caktuar për marrëdhëniet me publikun.

Ligji nr. 95/2016 “Për organizimin dhe funksionimin e institucioneve për të luftuar korrupsionin dhe krimin e organizuar” parashikon funksionet e Koordinatorit për Marrëdhëniet me Mediat të Prokurorisë së Posaçme. Ky koordinator është i ngarkuar me detyrimin e informimit të publikut për format e rrezikut, pasojat e korrupsionit dhe të krimit të organizuar, si dhe për metodat e instrumentet për parandalimin e tij.

Ligji nr. 97/2016 “Për organizimin dhe funksionimin e prokurorisë në Republikën e Shqipërisë” parashikon mënyrën e komunikimit të prokurorisë me mediat. Konkretisht, prokuroria bën informimin e publikut dhe medias në lidhje me veprimtarinë e saj, duke zbatuar kërkesat ligjore për garantimin e sekretit dhe mbarëvajtjes së hetimit. Shërbimet e marrëdhënieve me publikun kryhen nën drejtimin e prokurorit të caktuar për marrëdhëniet me publikun dhe mbikëqyrjen prej tij.

Ligji nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti” sanksionon institucionet përgjegjëse për zbatimin e këtij ligji, si dhe format e ofrimit të ndihmës juridike, atë parësore dhe atë dytësore. Ndihmë juridike parësore është: i) dhënia e informacioneve në lidhje me sistemin ligjor të Republikës së Shqipërisë, aktet normative në fuqi, të drejtat dhe detyrimet e subjekteve të ligjit dhe metodat për ushtrimin e këtyre të drejtave në procesin gjyqësor dhe në atë jashtëgjyqësor; ii) dhënia e këshillimit; iii) dhënia e këshillimit mbi procedurat e ndërmjetësimit dhe zgjidhjeve alternative të mosmarrëveshjeve; iv) dhënia e ndihmës në hartimin dhe përpilimin e dokumenteve të nevojshme për të vënë në lëvizje administratën shtetërore ose për të kërkuar ndihmë juridike dytësore; v) përfaqësimi përpara organeve administrative; dhe vi) dhënia e të

gjitha formave të tjera të mbështetjes së nevojshme juridike që nuk përbëjnë ndihmë juridike dytësore⁵¹. Ndihma juridike parësore jepet nga punonjësit me trajnim të posaçëm, nga organizatat jofitimprurëse të autorizuar dhe nga klinikat ligjore pranë institucioneve të arsimit të lartë.

Ligji nr. 98/2017 “Për tarifat gjyqësore në Republikën e Shqipërisë” ka si qëllim përcaktimin e tarifave gjyqësore në gjykimin e çështjeve civile, administrative dhe në gjykimin në Gjykatën Kushtetuese, me qëllim përfitimin e shërbimeve efektive dhe cilësore të ofruara nga gjykata. Ky ligj synon rritjen e efciencës së sistemit gjyqësor, përmirësimin e shërbimit dhe të financimit të sistemit gjyqësor.

Ligji nr. 9902, datë 17.4.2008, “Për mbrojtjen e konsumatorëve”, i ndryshuar, parashikon, ndër të tjera, edhe zhvillimin e fushatave për ndërgjegjësimin e konsumatorëve, sensibilizimin dhe njoftimin e vazhdueshëm të tyre.

Ligji nr. 121/2016 “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë” ka si qëllim përcaktimin e rregullave për sigurimin dhe ofrimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, të cilat ndihmojnë në mirëqenien dhe përfshirjen shoqërore të individëve e të familjeve që kanë nevojë për kujdes shoqëror. Në bazë të këtij ligji, ministria përgjegjëse për çështjet sociale harton dhe ndërmerr fushata ndërgjegjësimi që inkurajojnë ndihmën, punën vullnetare dhe format e tjera të mbështetjes në favor të individëve dhe familjeve në nevojë për shërbime të kujdesit shoqëror.

Ligji nr. 121/2014 “Për azilin në Republikën e Shqipërisë” sanksionon se qendra pritëse për azilkërkuesit, në bashkëpunim me subjekte të tjera, private ose shtetërore, vendase ose të huaja, në përputhje me të drejtat e azilkërkuesve e të refugjatëve, zhvillon programe pedagogjike e edukuese, si dhe këshillim ligjor falas. Gjithashtu, neni 49 i ligjit parashikon se refugjatët gëzojnë të drejtën për arsim njëloj si shtetasit shqiptarë. Ndër të tjera, autoriteti përgjegjës për azilin dhe refugjatët organizon kurse të edukimit qytetar të tyre.

Ligji nr. 108/2014 “Për Policinë e Shtetit”, i ndryshuar, parashikon, ndër të tjera, se një ndër funksionet e Drejtorisë së Përgjithshme të Policisë së Shtetit është organizimi i fushatave ndërgjegjësuere dhe informuese, me qëllim parandalimin e kryerjes së veprave penale, si dhe rritjen e bashkëpunimit me publikun.

Ligji nr. 69/2012 “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, përcakton parimet bazë për strukturën, veprimtarinë dhe qeverisjen e sistemit arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë. Qëllimi i këtij ligji është garantimi i së drejtës kushtetuese për arsimim, sipas kuadrit ligjor përkatës për funksionimin e sistemit arsimor parauniversitar.

Ligji nr. 9920, datë 19.5.2008, “Për procedurat tatimore në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, vendos detyra konkrete për administratën tatimore në lidhje me nxitjen e respektimit vullnetar të legjislacionit tatimor, nëpërmjet informimit, edukimit dhe publikimit të akteve nënligjore.

Ligji nr. 97/2013 “Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, parashikon që operatorët e shërbimit audioviziv, gjatë zhvillimit të veprimtarisë së tyre, garantojnë, ndër të tjera, edhe të drejtën e informimit të publikut.

Ligji nr. 55/2018 “Për profesionin e avokatit në Republikën e Shqipërisë” parashikon, ndër të tjera, se avokati ushtron veprimtarinë e tij nëpërmjet këshillimit ligjor të personave fizikë dhe juridikë. Ligji parashikon, ndër detyrat që kryen avokati gjatë ushtrimit të profesionit tij, edhe informimin e klientit për mundësinë e zgjidhjes së mosmarrëveshjes me ndërmjetësim, kur e vlerëson të arsyeshme dhe në interes të klientit, dhe informimin e viktimës së veprës penale, për të drejtat dhe garancitë e parashikuara në Kodin e Procedurës Penale.

⁵¹ “Ndihamë juridike dytësore” është shërbimi juridik që ofrohet për përpilimin e akteve të nevojshme për të vënë në lëvizje gjykatën; ofrimi i këshillimit, përfaqësimit dhe mbrojtjes para gjykatës në çështjet administrative, civile dhe në çështjet penale, për të cilat nuk zbatohet mbrojtja e detyrueshme, sipas përcaktimeve të legjislacionit procedural penal.

Ligji nr. 10385, datë 24.2.2011 “Për ndërmjetësimin në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve”, i ndryshuar, parashikon, ndër të tjera, se një nga funksionet e Dhomës Kombëtare të Ndërmjetësve është edhe informimi i publikut për veprimtarinë e ndërmjetësimit në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve dhe për mundësitë e kontaktimit të ndërmjetësve. Gjithashtu, ligji parashikon se gjykata ose organi përkatës shtetëror, brenda kompetencave të parashikuara në ligj, detyrimisht njofton, udhëzon dhe, sipas rastit, informon në mënyrë të qartë dhe të kuptueshme palët për zgjidhjen me ndërmjetësim të mosmarrëveshjes.

Ligji nr. 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore” parashikon detyrimet për informim që mbartin organet e qeverisjes vendore në lidhje me veprimtarinë dhe vendimmarrjen e tyre. Në bazë të këtij ligji, çdo njësi e qeverisjes vendore (NJQV) është e detyruar të caktojë koordinаторin e transparencës dhe të miratojë programin e transparencës, duke siguruar akses për të gjithë, veçanërisht për shtresat më të varfra të komunitetit, në përputhje me dispozitat e ligjit në fuqi për të drejtën e informimit. Informimi i publikut në çdo bashki bëhet në përputhje me ligjin për të drejtën e informimit dhe rregullat e përcaktuara nga vetë këshilli përkatës për këtë qëllim.

Ligji nr. 60/2016 “Për sinjalizimin dhe mbrojtjen e sinjalizuesve” parashikon detyrimin e Inspektoratit të Lartë të Deklarimit dhe Kontrollit të Pasurive dhe Konfliktit të Interesave në kuadër të ofrimit të këshillimit dhe mbështetjes në lidhje me zbatimin e ligjit për mbrojtjen e sinjalizuesve, si dhe detyrimin e tij për të ndërgjegjësuar publikun për sinjalizimin dhe mbrojtjen e sinjalizuesit, si dhe të rrisë pranimin kulturor të sinjalizimit. ILDKPKI-ja publikon çdo vit raport për zbatimin e këtij ligji. Në këtë informacion përfshihen numri i rasteve të sinjalizuara, rezultatet e rasteve, shkalla e ndërgjegjësimit dhe besimit të mekanizmat e sinjalizimit nga publiku, koha e përcaktuar për shqyrtimin e rasteve dhe zbatimin e mekanizmave të mbrojtjes nga hakmarrja.

Ligji nr. 96/2017 “Për mbrojtjen e pakicave kombëtare në Republikën e Shqipërisë” parashikon detyrimin e Komitetit për Pakicat Kombëtare në lidhje me organizimin e aktiviteteve, me qëllim rritjen e ndërgjegjësimit për mbrojtjen e promovimin e të drejtave të pakicave kombëtare dhe forcimin e dialogut me shoqatat e pakicave kombëtare.

Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011, “Për mbrojtjen e mjedisit”, i ndryshuar, sanksionon se autoritetet publike, fusha e veprimit të të cilave përfshin funksione të lidhura me mbrojtjen e mjedisit, brenda kompetencave të tyre, nxitin informimin, ndërgjegjësimin dhe edukimin e publikut për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm.

Ligji nr. 93/2015 “Për turizmin”, i ndryshuar, parashikon se ministria përgjegjëse për turizmin nxit edukimin e të gjithë shtresave të popullsisë për turizmin si industri, njohjen e historisë, kulturës, bukurive natyrore, traditave fetare, artizanatit dhe vënien e tyre në shërbim të turizmit, duke bashkëpunuar me ministrinë përgjegjëse dhe me institucione të tjera publike e private, që veprojnë në fushat përkatëse. Ndërkohë që parashikon këtë përgjegjësi, ligji shkon edhe më tej duke parashikuar konkretisht format që mund të përdoren për të nxitur edukimin e shtresave, si përfshirjen në fushata ndërgjegjësimi, përfshirjen e çështjeve të turizmit si sektor i rëndësishëm ekonomik në të gjitha ciklet e sistemit arsimor, nxitjen e kurseve të trajnimit profesional në shkolla dhe qendra të formimit profesional dhe dhënien e çmimeve kombëtare të suksesit apo të ekselencës për shërbimet në fushën e turizmit, sipërmarrjeve turistike apo individëve të veçantë.

Ligji nr. 9669, datë 18.12.2006, “Për masat ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar, ngarkon autoritetet përgjegjëse të përdorin mjetet e arsyeshme për të mbrojtur viktimën dhe për të parandaluar vazhdimin e dhunës me anë të: a) informimit të viktimës apo shoqëruesit të saj për masat që do të merren sipas ligjit në fuqi dhe për institucionet të cilave duhet t’u drejtohet; b) informimit të viktimës apo shoqëruesit të saj në lidhje me shërbimet sociale ekzistuese dhe shoqërimit në qendrat dhe institucionet përkatëse. Në zbatim të këtij ligji, pranë çdo bashkie caktohet koordinatori vendor për referimin e rasteve të dhunës në marrëdhëniet familjare, i cili është përfaqësuesi i zyrës së shërbimeve sociale pranë asaj njësie të qeverisjes vendore, i cili mbështet informimin e anëtarëve të komunitetit, të profesionistëve dhe organizatave jofitimprurëse rreth dhunës në familje dhe shërbimin me materiale ose botime të

ndryshme sensibilizuese e ndërgjegjësuere për dhunën.

Ligji nr. 9970, datë 24.7.2008, “Për barazinë gjinore në shoqëri”, parashikon detyrimin ligjor për informim ligjor të publikut për çështjet e barazisë gjinore dhe eliminimin e dhunës në familje.

Autoritetet shtetërore përgjegjëse për zbatimin e ligjit dhe të programeve shtetërore për barazinë gjinore duhet të realizojnë veprimtari për edukimin, trajnimin, informimin dhe ndërgjegjësimin e qytetarëve, si dhe punonjësve e funksionarëve të administratës publike e sistemit gjyqësor mbi konceptin e barazisë gjinore, mosdiskriminimin e gruas, eliminimin e stereotipave gjinorë, kuptimin e drejtë të rolit të femrës e të mashkullit, të nënës e të babait në familje dhe shoqëri.

II.4 Kuadri institucional dhe përgjegjësitë e institucioneve në kuadër të ofrimit të Edukimit Ligjor të Publikut

Nga dokumenti analitik i sistemit të drejtësisë sugjerohet që institucionet shtetërore të angazhohen me ELP. Rrjedhimisht, pjesë e kësaj pasqyre është analiza e kuadrit institucional në këndvështrimin e përgjegjësisë dhe detyrave që legjislacioni në fuqi i njeh institucioneve të caktuara në ofrimin e ELP.

Kuvendi i Shqipërisë, në gjithë veprimtarinë e tij, ka detyrimin për të bërë transparente dhe për të informuar vazhdimisht publikun për veprimtarinë e tij. Kuvendi komunikon me publikun nëpërmjet shërbimeve të tij, duke përgatitur në kohë reale dhe me transparencë të plotë aktivitetet parlamentare.

Byroja e Kuvendit, me vendim nr. 17, datë 11.11.2014, ka miratuar “Manualin e pjesëmarrjes së publikut në procesin vendimmarrës të Kuvendit”, i cili është një burim për të nxitur dhe siguruar informimin dhe pjesëmarrjen e shoqërisë civile në funksionin legjislativ dhe atë mbikëqyrës të Kuvendit të Shqipërisë. Pjesëmarrja, sidomos e shoqërisë civile në procesin ligjvënës të Kuvendit i shërben përmirësimit të cilësisë së legjislacionit të shqyrtuar dhe miratuar. Ajo merr rëndësi të veçantë kur diskutohen çështje që kanë të bëjnë me grupe në nevojë, si personat me aftësi të kufizuara, gratë, fëmijët, minoritetet etj. Ky manual, synon t’i japë mundësinë publikut që, që nga qytetari më i thjeshtë e deri tek organizatat jofitimprurëse, të informohen dhe të shndërrohen në pjesëmarrës aktivë të zhvillimit të komunitetit ku bëjnë pjesë dhe në ofrues të përmirësimit të politikave ligjore, nga të cilat preken.

Në këtë manual, pjesëmarrja e publikut është trajtuar në kuptim të informimit, konsultimit, dialogut dhe partneritetit.

Bashkëpunimi i organeve të Kuvendit me publikun zhvillohet për çështje që kanë të bëjnë me kontrollin e zbatimit të legjislacionit në fuqi, gjatë shqyrtimit të projektligjeve, ose për çështje që lidhen me veprimtarinë e Kuvendit me karakter edukues, promovues, shkencor etj.

Veprimtaria e Kuvendit është e hapur dhe transparente dhe realizohet nëpërmjet: a) pjesëmarrjes së publikut në procesin ligjvënës; b) pasqyrit të veprimtarisë së Kuvendit dhe organeve të tij në median e shkruar dhe vizive; c) botimeve të dokumentacionit parlamentar; ç) faqes së internetit të Kuvendit ; d) rrjetit të brendshëm audiovizual.

Gjithashtu, në kuadër të funksionit monitorues të Kuvendit, në bazë të ligjit nr. 15/2015 “Për rolin e Kuvendit në procesin e integritetit të Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian”, ky organ është përgjegjës për informimin e publikut për ecurinë e etapave të procesit të anëtarësimit të Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian dhe bashkëpunimin me shoqërinë civile të përfshirë në këtë proces. Në faqen zyrtare të internetit, Kuvendi ka krijuar një rubrikë të veçantë për informimin e publikut për çështjet e integritetit evropian.

Presidenti i Republikës, në kushtet e mungesës së një ligji organik për institucionin e Presidentit të Republikës që të parashikojë shprehimisht ushtrimin e kompetencave të caktuara atij nga Kushtetuta, është një institucion i cili nuk mbart detyrime specifike në lidhje me edukimin ligjor të publikut.

Avokati i Popullit, në bazë të Kushtetutës dhe të ligjit nr. 8454, datë 4.2.1999 “Për Avokatin e Popullit”, të ndryshuar, ka në mision mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të ligjshëm të

individit nga veprimet ose mosveprimet e paligjshme e të parregullta të organeve të administratës publike, si dhe të të tretëve që veprojnë për llogari të saj. Ai është nxitës i standardeve më të larta të të drejtave dhe lirive të njeriut në vend. Në kryerjen e funksioneve të veta, Avokati i Popullit bashkëpunon ngushtë me organizatat jofitimprurëse, duke marrë periodikisht mendimet e tyre për gjendjen e të drejtave dhe të lirive të njeriut. Në bashkëpunim me organizatat joqeveritare, organizon, të paktën një herë në vit, veprimtari kombëtare për gjendjen e të drejtave dhe të lirive të njeriut në Republikën e Shqipërisë.

Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale është institucioni përgjegjës për mbikëqyrjen e zbatimit të legjislacionit në fuqi për të drejtën e informimit dhe legjislacionit për mbrojtjen e të dhënave personale. Pjesë e funksioneve të tij është nxitja e parimit të transparencës në punën e autoriteteve publike, veçanërisht duke sensibilizuar dhe informuar për çështje të së drejtës së informimit dhe monitoruar zbatimin e ligjit për të drejtën e informimit. Gjithashtu në strategjinë “Për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjes së të Dhënave Personale 2018–2020” mbetet në vëmendje qasja ndërgjegjësuere ndaj subjekteve të të dhënave personale për të kuptuar të drejtat dhe detyrimet që rrjedhin nga legjislacioni në fuqi.

Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, në bazë të legjislacionit për mbrojtjen nga diskriminimi, ka si detyrë nxitjen e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit, veçanërisht duke realizuar sensibilizim dhe informim për këto çështje, përfshirë edhe ofrimin e informacioneve të shkruara, në gjuhën shqipe, në gjuhët e pakicave, si dhe në formate të përdorshme nga persona me aftësi të kufizuara. Gjithashtu, ai ka detyrë të informojë për të drejtën e mbrojtjes nga diskriminimi dhe për mjetet ligjore të disponueshme për këtë mbrojtje.

Gjykata Kushtetuese është organi, i cili zgjidh mosmarrëveshjet kushtetuese dhe bën interpretimin përfundimtar të Kushtetutës, sipas parashikimeve ligjore në fuqi. Në bazë të legjislacionit në fuqi për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese, nuk parashikohen detyra specifike në lidhje me ELP, por në nenin 26.1 të ligjit parashikohet se vendimet e Gjykatës Kushtetuese publikohen në Fletoren Zyrtare, si dhe në mjete të tjera të informimit publik.

Këshilli i Lartë Gjyqësor (KLGJ) ka detyrë të lançojë një portal *online*, me qëllim ofrimin e informacionit të nevojshëm për qasje në drejtësi, natyrën dhe qëllimin e proceseve gjyqësore, ndihmën juridike, tarifat dhe mjetet alternative për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve. Gjithashtu, ky institucion ka detyrë të marrë masa që publiku dhe palët e interesuara të informohen mbi veprimtarinë e gjykatave. Një anëtar i KLGJ-së është përgjegjës për marrëdhëniet me publikun, të cilat duhet të bazohen në parimet e së drejtës për qasje në informacion.

Gjykatat, si organet që ushtrojnë dhënien e drejtësisë, janë të ngarkuara, ndër të tjera, me detyrimin e informimit të publikut, si dhe lehtësimin e qasjes në drejtësi. Secila gjykatë, në hapësirën e saj të veçantë në portalin në internet, publikon të dhëna për gjykatën dhe çështjet gjyqësore. Të paktën një gjyqtar për mediat caktohet nga Këshilli i Lartë Gjyqësor për çdo juridiksion apeli. Gjithashtu, në bazë të ligjit nr. 98/2016 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor”, në gjykata krijohen shërbimet për marrëdhëniet me publikun, të cilat kujdesen për informimin e publikut dhe medias në lidhje me veprimtaritë e gjykatës, si dhe për çështje të caktuara gjyqësore, në përputhje me rregullat e miratuara nga Këshilli i Lartë Gjyqësor dhe legjislacioni për të drejtën e informimit. Përpos funksioneve të informimit të publikut mbi punën e saj, gjykata është ngarkuar, në bazë të Kodit të Procedurës Civile, me detyrimin për të informuar të paditurin për sa i përket përmbajtjes së nevojshme të deklaratës së mbrojtjes, në lidhje me mundësinë për të kërkuar ndihmë ligjore dhe pasojat ligjore në rast moslëshimi të deklaratës së mbrojtjes.

Këshilli i Lartë i Prokurorisë ka një strukturë për marrëdhëniet me publikun, por nuk përmban detyrime konkrete për ELP.

Prokuroria, sipas ligjit nr. 97/2016 “Për organizimin dhe funksionimin e prokurorisë në Republikën e Shqipërisë”, bën informimin e publikut dhe medias në lidhje me veprimtarinë e saj, duke respektuar procesin hetimor.

Prokuroria Posaçme, në bazë të ligjit nr. 95/2016 “Për organizimin dhe funksionimin e institucioneve për të luftuar korrupsionin dhe krimin e organizuar”, përmes koordinatorit për marrëdhëniet me mediat, informon publikun për format e rrezikut, pasojat e korrupsionit dhe të krimit të organizuar, si dhe për metodat e instrumentet për parandalimin e tij.

Banka e Shqipërisë, në bazë të legjislacionit në fuqi për Bankën e Shqipërisë, kryen veprimtari edukuese mbi legjislacionin ekonomik në Shqipëri, veçanërisht në fushën e edukimit ekonomik-financiar, për krijimin e një kulture të mirëfilltë financiare në shoqërinë tonë.

Këshilli i Ministrave, në zbatim të ligjit nr. 9000, datë 30.1.2003, “Për organizimin dhe funksionimin e Këshillit të Ministrave”, nuk ka detyrime ligjore të specifikuar në lidhje me edukimin ligjor të publikut. Ndërkohë, në bazë të legjislacionit në fuqi për mbrojtjen nga diskriminimi, është përgjegjës për rritjen e ndërgjegjësimit për këtë ligj në sistemin arsimor, ndër të tjera duke përfshirë informacion për programet mësimore.

Ministria e Drejtësisë (MD) funksionon mbi bazën e ligjit nr. 8678, datë 14.5.2001 “Për organizimin dhe funksionimin e Ministrisë së Drejtësisë”, të ndryshuar. Sipas këtij ligji, ajo mbështet realizimin e veprimtarive në fushën e drejtësisë për të miturit, për mbrojtjen e të drejtave dhe të interesave të ligjshëm të tyre, edukimin ligjor dhe parandalimin e shkeljeve të ligjit nga ana e tyre, si dhe për ushtrimin e shërbimeve ndaj të miturve, nga strukturat përkatëse të sistemit të drejtësisë, sipas parashikimeve të ligjeve të posaçme në fushën përkatëse. Ministria e Drejtësisë kujdeset dhe mbështet veprimtaritë shkencore në fushën e drejtësisë dhe përhapjen e edukatës juridike, si dhe kujdeset për ndjekjen dhe bashkërendimin e marrëdhënieve me shoqërinë civile për fushën e drejtësisë. Pranë kësaj ministrie veprojnë dy qendra informimi ligjor, përkatësisht, qendra për viktimat dhe klinika e ligjit. Kjo e fundit synon të kryejë disa funksione si orientimin e qytetarit për identifikimin e saktë të problemit, institucionit që duhet t’i drejtohet dhe formës nëpërmjet së cilës duhet të kërkojë shërbimin; asistimin në hartimin e shkresave dhe kërkesave, sipas nevojës së qytetarit lidhur me ankesat me shkrim në marrëdhënie me administratën publike dhe gjyqësore; dhënien e informacionit parësor mbi të drejtat dhe detyrimet që kanë qytetarët; këshillimin ligjor mbi ndihmën juridike falas dhe zgjidhjes së mosmarrëveshjes me ndërmjetësim etj.

Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme, në bazë të ligjit nr. 23/2015 “Për shërbimin e jashtëm të Republikës së Shqipërisë”, është institucioni drejtues i shërbimit të jashtëm dhe harton, përpunon, koordinon, bashkërendon dhe zbaton politikën e jashtme të Republikës së Shqipërisë, në përputhje me interesat kombëtarë. Kjo ministri duhet të këshillojë dhe të informojë qytetarët shqiptarë jashtë vendit nëpërmjet stafit konsullor, të ofrojë asistencë konkrete për viktimat e mundshme të trafikimit, si dhe për dhënien e informacionit për legjislacionin e punës dhe të drejtat, dhe ndihmë për zbulimin e kontratave të punës të rreme.

Legjislacioni në fuqi për diasporën parashikon detyrimin e institucioneve përgjegjëse për themelimin e qendrave informative jashtë vendit, me qëllim informimin e pjesëtarëve të diasporës.

Ministria përgjegjëse për arsimin, në bazë të ligjit nr. 69/2012 “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, miraton dokumentacionin kurrikular. Në bazë të legjislacionit në fuqi për mbrojtjen nga diskriminimi, ministri që mbulon fushën e arsimit është përgjegjës për rritjen e ndërgjegjësimit për këtë ligj në sistemin arsimor, ndër të tjera duke përfshirë informacion për të në programet mësimore. Në bazë të legjislacionit në fuqi për barazinë gjinore, subjektet, që ofrojnë arsimim, kualifikim e trajnim, si dhe ata që formulojnë tekstet, programet dhe materialet e tjera mësimore, në të gjitha nivelet, sigurojnë mësimdhënien e njohurive të nevojshme dhe përdorin metoda mësimdhënieje, trajnimi e kualifikimi, në mënyrë të tillë që të ndihmojnë në promovimin, nxitjen dhe formimin e edukatës së barazisë dhe në ndalimin e diskriminimit për shkak të gjinisë, të stereotipave negativë, paragjyqimeve dhe praktikave zakonore ose të çdo lloji tjetër, që cenojnë parimet e barazisë gjinore. Gjithashtu, në bazë të Kodit Rrugor, Ministri i Arsimit, Sportit dhe Rinisë, me urdhëresë të tij, disiplinon mënyrat e zbatimit në shkolla të programeve të sipërpërmendura, edhe me ndihmën e Policisë

Rrugore, si dhe të personelit ekspert që bën pjesë në institucionet e sipërpërmendura publike e private. Ky akt mund të parashikojë ngritjen e kurseve të posaçme për mësimdhënësit që bashkëpunojnë për zbatimin e këtyre programeve.

Ministria përgjegjëse për punët e brendshme, në bazë të legjislacionit në fuqi për mbrojtjen nga diskriminimi, është përgjegjëse për rritjen e ndërgjegjësimit për këtë ligj të punëmarrësit dhe punëdhënësit duke dhënë informacion për këtë ligj.

Ministria përgjegjëse për çështjet sociale, në bazë të legjislacionit në fuqi për mbrojtjen nga diskriminimi, ka si detyrë rritjen e ndërgjegjësimit, duke dhënë informacion për këtë ligj. Gjithashtu, në bazë të legjislacionit në fuqi për barazinë gjinore, kjo ministri, vetë ose në bashkëpunim me institucione të tjera, ndërton dhe realizon veprimtari për edukimin, trajnimin, informimin dhe ndërgjegjësimin e qytetarëve, si dhe punonjësve e funksionarëve të administratës publike e sistemit gjyqësor mbi konceptin e barazisë gjinore, mosdiskriminimin e gruas, eliminimin e stereotipave gjinorë. Në bazë të legjislacionit në fuqi për masat ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare, ministria që mbulon çështjet sociale është e ngarkuar me hartimin dhe zbatimin e strategjive dhe programeve kombëtare në fushën e mbrojtjes dhe kujdesit ndaj viktimave të dhunës në marrëdhëniet familjare, si dhe organizimin e kurseve të trajnimit rreth dhunës në familje me punonjësit e shërbimeve sociale, që janë të atashuar pranë çdo njësie vendore, strukturat e Policisë së Rendit dhe me punonjësit e organizatave të shoqërisë civile (OSHC), të licencuara për ofrimin e shërbimeve sociale. Në kuadër të legjislacionit në fuqi për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë, kjo ministri harton dhe ndërmerr fushata ndërgjegjësimi që inkurajojnë ndihmën, punën vullnetare dhe format e tjera të mbështetjes në favor të individëve dhe familjeve në nevojë për shërbime të kujdesit shoqëror.

Ministria përgjegjëse për infrastrukturën, në marrëveshje me Ministrinë e Brendshme, në bazë të Kodit Rrugor dhe për të nxitur formimin e të rinjve në fushën e sjelljes rrugore dhe të sigurisë së trafikut e të qarkullimit, duke shfrytëzuar bashkëpunimin me ente dhe shoqëri me përvojë të gjerë në sektorin e parandalimit dhe sigurisë rrugore, të përcaktuara me aktet e ministrisë që mbulon veprimtarinë përkatëse, parapërgatitin, brenda 1 viti nga hyrja në fuqi e këtij Kodi, programet e posaçme, të pajisura me planin përkatës financiar, për t'u kryer si veprimtari e detyrueshme në shkollat të çdo lloji dhe grade, ku përfshihen dhe institutet artistike dhe shkollat, që përmbledhin njohjen e parimeve të sigurisë rrugore, si dhe të rrugëve, të sinjalizimit, të normave të përgjithshme për drejtimin e mjeteve dhe të rregullave të sjelljes të përdoruesve.

Ministria përgjegjëse për fushën e tregtisë, në bazë të ligjit nr. 9902, datë 17.4.2008, “Për mbrojtjen e konsumatorëve”, të ndryshuar, është përgjegjëse për zhvillimin e fushatave për ndërgjegjësimin e konsumatorëve, sensibilizimin dhe njoftimin e vazhdueshëm të tyre.

Komiteti për Pakicat Kombëtare, në bazë të legjislacionit në fuqi për mbrojtjen e pakicave kombëtare në Republikën e Shqipërisë, organizon aktivitete me qëllim rritjen e ndërgjegjësimit për mbrojtjen e promovimin e të drejtave të pakicave kombëtare dhe forcimin e dialogut me shoqatat e pakicave kombëtare, si edhe financon, nëpërmjet fondit për pakicat kombëtare, nismat dhe projektet që synojnë mbrojtjen e të drejtave të pakicave kombëtare dhe ruajtjen e promovimin e identitetit kombëtar, gjuhësor e kulturor të pakicave kombëtare.

Shkolla Shqiptare e Administratës Publike, e themeluar me ligjin nr. 152/2013 “Për nëpunësin civil”, të ndryshuar, ka për qëllim formimin profesional të nëpunësve civilë, si dhe të çdo individi tjetër, vendas ose të huaj, që nuk është pjesë e shërbimit civil dhe që plotëson kriteret e kërkuara. Formimi profesional realizohet në formën e trajnimeve për njohuritë mbi legjislacionin përkatës, si dhe për aftësimin e të trajnuarve për të ushtruar funksionet e tyre në institucionet e administratës publike. Gjithashtu, ajo realizon studime dhe botime në fushën e administratës publike.

Qendra e Botimeve Zyrtare funksionon në bazë të legjislacionit në fuqi për organizimin dhe funksionimin e Qendrës së Botimeve Zyrtare. Qendra mundëson akses në legjislacionin *online* në Republikën e Shqipërisë për njohjen e legjislacionit dhe ushtrimin e së drejtës për informim të personave fizikë dhe juridikë dhe institucioneve shtetërore.

Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve, sipas legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve, ka në varësi institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale që kanë për detyrë rehabilitimin social të të burgosurve. Në bazë të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve, çdo i paraburgosur ose i dënuar informohet mbi të drejtat dhe detyrimet e tij që rrjedhin nga ligji dhe rregullorja.

Drejtoria e Përgjithshme e Përmbarrimit, në bazë të legjislacionit në fuqi për organizimin dhe funksionimin e shërbimit të përmbarrimit gjyqësor, organizon dhe ndjek edukimin profesional dhe trajnimin e përmbarruesve gjyqësorë. Gjithashtu, në bazë të Strategjisë Ndërsektorale të Drejtësisë, në bashkëpunim me Dhomën Kombëtare të Përmbarruesve Gjyqësorë Privatë, kjo drejtori duhet të informojnë publikun për shërbimin përmbarrimor të ofruar.

Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit, mbi bazën të legjislacionit në fuqi për Policinë e Shtetit, është organi përgjegjës për organizimin e fushatave ndërgjegjëse dhe informuese, me qëllim parandalimin e kryerjes së veprave penale, si dhe rritjen e bashkëpunimit me publikun. Gjithashtu, në bazë të legjislacionit në fuqi për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për arsimin, ministrinë përgjegjëse për shëndetësinë dhe ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale, brenda kompetencave, merr masa për parandalimin e përfshirjes së fëmijës në prodhimin, shpërndarjen dhe trafikimin e substancave narkotike, rritjen e ndërgjegjësimit publik dhe të fëmijës për këtë çështje, përfshirë edhe hartimin e kurrikulave të nevojshme për këtë qëllim.

Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve dhe administrata tatimore, në bazë të ligjit nr. 9920, datë 19.5.2008, “Për procedurat tatimore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, është përgjegjëse për nxitjen e respektimit vullnetar të legjislacionit tatimor, nëpërmjet informimit, edukimit dhe publikimit të akteve nënligjore.

Avokati i Tatimpaguesve është një strukturë në varësi të Drejtorisë së Përgjithshme të Tatimeve dhe, bazuar në VKM nr. 648, datë 28.7.2010, “Për Avokatin e Tatimpaguesit”, në zbatim të legjislacionit tatimor, për të siguruar më shumë transparencë, përgjegjshmëri dhe integritet nga ana e administratës tatimore, Avokati i Tatimpaguesit garanton mbrojtjen dhe sigurimin e të drejtave të tatimpaguesve. Avokati i Tatimpaguesve, gjithashtu, ndihmon në përhapjen e informacionit për të drejtat e tatimpaguesve dhe edukimin e tyre.

ADISA (Agjencia e Ofritit të Shërbimeve Publike të Integruara), bazuar në ligjin nr. 13/2016 “Për mënyrën e ofritit të shërbimeve publike në sportel në Republikën e Shqipërisë”, ndër të tjera, është përgjegjëse për dhënien e informacionit për procedurat administrative të përfitimit të shërbimit publik, nëpërmjet kanaleve të ndryshme moderne të komunikimit.

Drejtoria e Përgjithshme e Doganave dhe administrata doganore, sipas Kodit Doganor, mbajnë kontakte të rregullta me operatorët ekonomikë dhe autoritetet e tjera, të përfshira në tregtinë ndërkombëtare të mallrave. Ato promovojnë transparencën, duke bërë lirisht të disponueshëm pa pagesë dhe përmes internetit, legjislacionin doganor, aktet nënligjore dhe formularët e aplikimit.

Instituti për Zhvillimin e Arsimit (IZHA), i krijuar me VKM nr. 67, datë 10.2.2010, “Për krijimin e Institutit të Zhvillimit të Arsimit”, ka për detyrë, ndër të tjera, të ofrojë këshillim për nxënësit dhe qytetarët në fushën e arsimit të të gjitha niveleve, të zhvillojë metodologji dhe standarde për tekstet mësimore, si dhe të zhvillojë veprimtari informative për institucionet, nxënësit, studentët, punëdhënësit dhe punëmarrësit.

Agjencia Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijës, në bazë të ligjit nr. 18/2017 “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës”, ndër të tjera, ka si detyrë të koordinojë dhe të organizojë trajnime të edukimit vazhdues për punonjësit e mbrojtjes së fëmijës dhe profesionistëve të tjerë që punojnë me fëmijët në nevojë për mbrojtje, si dhe koordinon ose realizon fushata ndërgjegjësimi dhe aktivitete konkrete për promovimin e pjesëmarrjes së fëmijës në të gjitha fushat.

Autoriteti Kombëtar i Ushqimit, institucion në varësi të Ministrisë së Bujqësisë, informon

publikun për fushën e sigurisë së ushqimeve dhe ushqimeve për kafshë, mbrojtjes së bimëve të kontrollit për zbatimin e kërkesave ligjore në fushën e mbrojtjes së të drejtave të seleksionerit të bimëve, fushën e veprimtarive për prodhimin dhe tregtimin e duhanit dhe cigareve, si dhe në fushën e veprimtarisë së prodhimit dhe tregtimit të materialit mbjellës e shumëzues bimor.

Agjencia Kombëtare e Mjedisit, në bazë të ligjit nr. 10431, datë 9.6.2011, “Për mbrojtjen e mjedisit”, realizon sigurimin e informacionit për publikun për procesin e vendimmarrjes për çështjet mjedisore, në përputhje me dispozitat e këtij ligji, si dhe sigurimin e zbatimit të parimit të përgjegjësisë mjedisore për çdo operator, në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

Agjencia Shtetërore e Kadastrës (ASHK) dhe drejtoritë vendore të saj, të krijuara në bazë të ligjit nr. 111/2018 “Për kadastrën”, kanë detyrimin e konsultimit publik pas hartimit të hartës paraprake kadastrale, si dhe përgatitjes së kartelave të pasurive të paluajtshme.

Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve (AIDA), në bazë të ligjit nr. 10303, datë 15.7.2010, “Për krijimin dhe mënyrën e organizimit e të funksionimit të Agjencisë Shqiptare të Zhvillimit të Investimeve (AIDA)”, në funksion të veprimtarisë së saj, kryen të gjitha veprimet dhe ndërmerr të gjitha nismat e nevojshme në mbështetje të zhvillimit të sektorit privat dhe të përmirësimit të klimës së biznesit, duke ndjekur dhe duke ndihmuar subjektet tregtare private në të gjitha fazat e veprimtarisë së tyre ekonomike, si dhe duke ndërmjetësuar e duke bashkëpunuar me investitorët e organet shtetërore.

Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit, në bazë të VKM-së nr. 673, datë 22.11.2017, “Për riorganizimin e Agjencisë Kombëtare të Shoqërisë së Informacionit”, është organi përgjegjës, ndër të tjera, për mirëmbajtjen dhe zhvillimin e shërbimeve të qeverisjes elektronike, duke përfshirë portalin, *e-albania*, regjistrin kombëtar të shërbimeve qeveritare, si dhe regjistrin e bazave të të dhënave shtetërore, si dhe është e ngarkuar me detyrën e promovimit të aksesit të publikut në shërbimet *online*.

Autoriteti i Mediave Audiovizive (AMA), gjatë ushtrimit të funksioneve të veta, duhet të sigurojë që të gjitha shërbimet audiovizive të përmbushin sa më mirë nevojat e qytetarëve të Republikës së Shqipërisë, duke respektuar ruajtjen dhe mbështetjen e vlerave demokratike të përcaktuara në Kushtetutë, veçanërisht lirinë e shprehjes dhe të medias. AMA garanton që çdo subjekt në këtë fushë angazhohet që të nxisë vlerat demokratike të përcaktuara në Kushtetutën e Shqipërisë dhe në veçanti të drejtën e lirisë së shprehjes dhe të informimit, si dhe të jetë përgjegjës në lidhje me interesat dhe ndjeshmërinë publike, të respektojë mirëkuptimin dhe bashkëkzistencën shoqërore të të gjithë individëve në Republikën e Shqipërisë. Gjithashtu, subjekteve të licencuara në fushën e mediave audiovizive u kërkohet nga AMA që të përfshijnë në përpjesëtim të arsyeshëm programet e lajmeve dhe ato me natyrë informative.

Radiotelevizioni Shqiptar, në bazë të ligjit nr. 97/2013 “Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë”, është i ngarkuar me detyrën që të sigurojë një gamë të plotë të programeve në gjuhën shqipe, që informojnë dhe edukojnë publikun dhe plotësojnë pritshmëritë e publikut në përgjithësi, si dhe të individëve, që i përkasin pakicave shoqërore.

Organet e qeverisjes vendore, në bazë të ligjit nr. 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, janë përgjegjëse për informimin e publikut në çdo bashki, që realizohet përputhje me ligjin për të drejtën e informimit dhe rregullat e përcaktuara nga vetë këshilli përkatës për këtë qëllim. Gjithashtu, në ligje të tjera specifike, siç është rasti i ligjit nr. 18/2017 “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës”, apo i ligjit nr. 9669, datë 18.12.2006, “Për masat ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, të ndryshuar, bashkia listohet si një ndër strukturat e mbrojtjes së fëmijës, dhe të mbrojtjes kundër dhunës në familje në nivel vendor.

Njësitë e qeverisjes vendore janë përgjegjëse për ngritjen dhe bërjen efektiv të mekanizmit të bashkërendimit të punës për referimin e rasteve të dhunës në marrëdhëniet familjare, si dhe duhet të caktojnë koordinatorin vendor për referimin e rasteve të dhunës në marrëdhëniet familjare, i cili është përfaqësuesi i zyrës së shërbimeve sociale pranë asaj njësie të qeverisjes vendore, i cili mbështet informimin e anëtarëve të komunitetit, të profesionistëve dhe organizatave jofitimprurëse rreth dhunës në familje dhe shërbimin me materiale ose botime të

ndryshme sensibilizuese e ndërgjegjësuese për dhunën.

Dhoma Kombëtare e Ndërmjetësve, në bazë të ligjit nr. 10385, datë 24.2.2011, “Për ndërmjetësimin në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve”, të ndryshuar, ndër të tjera, kujdeset për informimin e nevojshëm të publikut për veprimtarinë e ndërmjetësimit në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve dhe për mundësitë e kontaktimit të ndërmjetësve.

Dhoma Kombëtare e Përmbauesve Gjyqësorë Privatë, në bazë të legjislacionit në fuqi për shërbimin përmbaues gjyqësor, bashkërendon dhe përkrah nismat që kanë si qëllim përmirësimin dhe ngritjen profesionale. Dhoma, në bashkëpunim me Drejtorinë e Përgjithshme të Përmbaimit, duhet të informojnë publikun për shërbimin përmbaues të ofruar.

Institucionet e arsimit të lartë. Në bazë të ligjit nr. 80/2015 “Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor në institucionet e arsimit të lartë në Republikën e Shqipërisë”, arsimi i lartë është e mirë dhe përgjegjësi publike dhe, ndër të tjera, ka për mision të krijojë, të zhvillojë, të përcjellë dhe të mbrojë dijet përmes mësimdhënies dhe kërkimit shkencor. Në këtë ligj nuk ka parashikime specifike mbi detyrimin që mbartin këto institucione në lidhje me edukimin ligjor të publikut. Ndërsa në bazë të legjislacionit për mbrojtjen nga diskriminimi dhe barazinë ligjore specifikohen detyra konkrete për institucionet e arsimit. Masat që duhet të merren, ndër të tjera, janë rritja e ndërgjegjësimit për këtë ligj brenda institucionit, duke afishuar ligjin në një vend të dukshëm. Gjithashtu, sipas legjislacionit në fuqi për barazinë gjinore, subjektet që ofrojnë arsimim, kualifikim e trajnim, si dhe ata që formulojnë tekstet, programet dhe materialet e tjera mësimore, në të gjitha nivelet, sigurojnë mësimdhënien e njohurive të nevojshme dhe përdorin metoda mësimdhënieje, trajnimi e kualifikimi, në mënyrë të tillë që të ndihmojnë në promovimin, nxitjen dhe formimin e edukatës së barazisë dhe në ndalimin e diskriminimit për shkak të gjinisë, të stereotipave negativë, paragjykimëve dhe praktikave zakonore ose të çdo lloji tjetër, që cenojnë parimet e barazisë gjinore.

Organizatat e shoqërisë civile krijohen dhe funksionojnë në bazë të Kodit Civil, si dhe ligjit nr. 8788, datë 7.5.2001, “Për organizatat jofitimprurëse”, sipas të cilit ato ndjekin qëllime në të mirë dhe interes të publikut. Veprimtari në të mirë dhe interes të publikut kuptohet çdo veprimtari që mbështet dhe zhvillon tek individit dhe shoqëria vlera shpirtërore dhe vlera të tjera humanitare, mbron jetën e njeriut, shëndetin e tij, siguron dhe realizon shërbime publike dhe sociale, ndihma dhe mbështetje në raste fatkeqësish, mbron mjedisin dhe zhvillon kulturën dhe edukatën ndaj tij, mbështet e zhvillon vlerat dhe traditat kulturore e historike, shkencën, arsimimin, edukimin fizik dhe shpirtëror, jep ndihmesë në zhvillimin e zakoneve të mira dhe të vlerave demokratike, si dhe çdo drejtëm tjetër në të mirë dhe në interes të publikut. Në bazë të këtij rregullimi ligjor, të gjitha organizatat jofitimprurëse mund të angazhohen në lidhje me çështje të ELP, krahas formave të tjera të ushtrimit të veprimtarisë së tyre. Organizatat e shoqërisë civile kanë qenë vazhdimisht të angazhuara dhe kanë ngritur kapacitetet e tyre në ofrimin e ELP.

II.5 Identifikimi i nevojave dhe fushave prioritare të edukimit ligjor të publikut

Edukimi ligjor i publikut nuk ka të bëjë me specializimin në një fushë të së drejtës, por me informimin e publikut të gjerë me dijet e nevojshme mbi kuptimin e të përditshmes të së drejtës dhe rrugëdaljet më të shpejta ligjore ndaj cenimeve të të drejtave, çështje që janë bazike në një shoqëri demokratike, ku ligji është produkt i qytetarit dhe për qytetarin. Nëpërmjet zhvillimit të njohurive ligjore, si dhe rritjes së sigurisë që qytetarët ndejnë në përdorimin e ligjit, edukimi ligjor publik kontribuon, gjithashtu, edhe në forcimin e një qytetarie më aktive dhe në një kohezion më të madh shoqëror.

II.5.1 Situata e deritanishme në lidhje me informimin dhe edukimin ligjor të publikut

Nga analiza e kuadrit ligjor dhe institucional si dhe nga vlerësimi i situatës aktuale rezultojnë gjetjet e mëposhtme:

II.5.1.1 Gjetjet nga analiza e dokumenteve strategjike

Nevoja e publikut për edukim ligjor është evidentuar në disa dokumente strategjike të hartuara, në fusha të ndryshme, vitet e fundit. Megjithatë, pavarësisht përmbajtjes së strategjive e

politikave në fuqi, deri më sot ELP është realizuar, kryesisht me anë të projekteve dhe iniciativave të organizatave jofitimprurëse që veprojnë në këtë fushë dhe me mbështetjen e partnerëve ndërkombëtarë. Sikurse është vënë në pah edhe më sipër, Analiza e Sistemit të Drejtësisë ka evidentuar mungesën e institucionalizimit të ELP dhe mungesën e institucioneve koordinuese ose përgjegjëse që nxisin, organizojnë dhe monitorojnë këtë veprimtari të rëndësishme.

Për sa i përket sistemit arsimor, edukimi ligjor dhe edukimi për të drejtat e njeriut janë pjesë e lëndës “Qytetaria”, që zhvillohet në arsimin parauniversitar nga klasa 1-10. Përmbajtja e kësaj lënde përputhet me vizionin e Këshillit të Evropës, të konkretizuar në disa nga dokumentet strategjike, që trajtojnë njohuritë që duhet të përvetësojnë nxënësit e kësaj moshe. Kjo lëndë mësimore ofron dije për nxënësit, në përputhje me moshën e tyre. Pavarësisht nga puna e bërë deri tani, ky program mësimor për nxënësit e arsimit parauniversitar ka vend që programi të rishikohet për t’u përshtatur më mirë me zhvillimet e fundit të legjislacionit dhe zhvillimet politike, shoqërore e ekonomike në vend, për të përcjellë koncepte më të plota në lidhje me funksionimin e shtetit dhe në lidhje me disa pjesë të legjislacionit që shërbejnë për të parandaluar fenomene të tilla si dhuna në familje e shoqëri, trafikimi i qenieve njerëzore, diskriminimi, disa koncepte mbi përgjegjësinë penale dhe marrëdhëniet juridiko-civile.

Analiza e Sistemit të Drejtësisë ka nënvizuar si nevojë përfshirjen e edukimit ligjor në lëndët bazë të arsimit parauniversitar dhe pasurimin e mëtejshëm të kurrikulave dhe aktiviteteve ekstrakurrikulare të sistemit arsimor parauniversitar me elemente të edukimit ligjor në fushën e së drejtës penale, administrative, fiskale, civile dhe familjare, si edhe rishikimin e natyrës së informacionit që u ofrohet nxënësve, duke e vënë theksin te natyra juridike dhe jo vetëm në aspektin moralizues. Për rritjen e efektivitetit të edukimit ligjor të nxënësve është e nevojshme dhe përgatitja e përshtatshme e stafit pedagogjik me nivelin e domosdoshëm të njohurive juridike, përmes përfshirjes së lëndëve të detyrueshme të edukimit ligjor në kurrikulat universitare të programeve të mësuesisë, si edhe përmes programeve të trajnimit vazhdues. Edukimi ligjor i nxënësve duhet bërë duke rritur njohuritë praktike mbi funksionimin e institucioneve vendimmarrëse, atyre ekzekutive dhe gjyqësore, si dhe nxitjen e aktivizimit të publikut dhe rritjen e kohezionit social përmes informimit mbi mënyrat e pjesëmarrjes në vendimmarrje. Njohja me alternativat e zgjidhjes së konflikteve, larg vetëgjyqësisë dhe hakmarrjes, me qëllim parandalimin e kriminalitetit dhe të sjelljeve të kundërligjshme, sensibilizimin mbi avantazhet e zgjidhjes me ndërmjetësim dhe arbitrim të mosmarrëveshjeve përmes organizimit të fushatave masive edukative për publikun, janë gjithashtu tema që duhen trajtuar me nxënësit e shkollave, nënvizon analiza e sipërcituar.

II.5.1.2 Gjetjet nga analiza e kuadrit ligjor në fuqi

Sikurse është analizuar edhe më lart, kuadri ligjor ekzistues parashikon forma të ndryshme të ofrimit të ELP, duke përfshirë si informimin në bazë të legjislacionit për të drejtën e informimit, ashtu edhe ndërmarrjen e iniciativave konkrete për ta bërë më të prekshëm informacionin ligjor te qytetarët, përmes fushatave ndërgjegjësuere dhe parandaluese, përfshirë dhe pjesëmarrjen e publikut në hartimin dhe diskutimin e projektligjeve.

Megjithatë, në shumë raste, legjislacioni liston institucionet përgjegjëse për ofrimin e këtij shërbimi, por jo parimet e ushtrimit të këtij detyrimi. Kjo çështje merr rëndësi të veçantë kur në ofrimin e ELP ligji ngarkon disa organe, të cilat duhet të koordinojnë iniciativat dhe angazhimin e tyre në këtë fushë, midis tyre, iniciativat dhe angazhimin në këtë fushë, si dhe bashkëpunimin me organizatat e shoqërisë civile. Përpos mungesës së një kuadri koordinues, në pjesën më të madhe të rasteve, legjislacioni nuk parashikon detyrime specifike për raportimin e ofrimit të ELP nga këto institucione, krahas detyrimeve të raportimit vjetor për ushtrimin e funksioneve, sipas fushës së përgjegjësisë. Për pasojë, mënyra dhe mekanizmat e përdorur për ofrimin e ELP rezultojnë vështirësisht të matshëm.

Vërehen përpjekje të institucioneve për të hartuar dhe vënë në dispozicion të publikut udhëzime, udhërrëfyes ose manuale praktike lidhur me të drejtën e informimit, konsultimin

publik ose-zhvillimin e aktiviteteve edukuese të publikut, të cilët thjeshtojnë zbatimin në praktikë të detyrimeve ligjore lidhur me ELP.

Më lart, analiza paraqet një numër të madh dispozitash ligjore që parashikojnë detyrime pozitive të administratës publike, qendrore e vendore, lidhur me informimin e edukimin ligjor të publikut. Miratimi i ligjit për ndihmën juridike të garantuar nga shteti dhe zbatimi i shpejtë i tij janë një faktor i rëndësishëm për ELP në kuadër të ofrimit të ndihmës juridike parësore.

Me rëndësi për ELP është edhe legjislacioni në fuqi për të drejtën e informimit që synon garantimin e njohjes së publikut me informacion, në kuadër të respektimit, në praktikë, të lirive dhe të drejtave të individit, si dhe lidhur me natyrën e strukturave të shtetit. Ky legjislacion parashikon detyrimin e çdo institucioni të administratës publike, në nivel qendror dhe vendor, që të hartojë e publikojë programin e transparencës, që do të mundësojë marrjen e informacionit, pa diskriminim, në afat sa më të shkurtër dhe pa kosto. Këto programe janë hartuar e bërë publike, në përgjithësi, nga institucionet shtetërore, por ka vend të përmirësohet puna për publikimin e legjislacionit që rregullon marrëdhëniet në fushat përkatëse të secilit institucion, publikimin e planeve vjetore për procesin vendimmarrës, me qëllim që të mundësohet njoftimi dhe konsultimi publik.

II.5.1.3 Gjetjet nga analiza e kuadrit institucional

Bazuar në kuadrin institucional të listuar më sipër, mund të vihet re se një pjesë e madhe e institucioneve janë pajisur jo vetëm me detyrimin e informimit të qytetarëve për të drejtat dhe detyrimet e tyre ligjore dhe veprimtarinë që kryejnë organet e administratës publike, por edhe me ndërmarrjen e hapave konkretë dhe praktikë në ndërgjegjësimin e qytetarëve dhe edukimin e tyre me njohuri ligjore të nevojshme, sipas fushave përkatëse.

Shumë institucione, në kuadër të transparencës dhe së drejtës së informimit, kanë publikuar, në faqet e tyre elektronike, legjislacionin që qëndron në bazë të veprimtarive që zhvillon institucioni përkatës. Megjithatë, si nga përmbajtja e faqeve zyrtare në internet, ashtu edhe nga informacioni i mbledhur nga institucionet e administratës publike në nivel qendror dhe vendor, rezulton se pjesa më e madhe e institucioneve mjaftohen me vënien në dispozicion të informacionit për publikun në faqen e internetit. Ato nuk angazhohen në iniciativa të tjera për ta bërë këtë informacion sa më të prekshëm dhe të aksesueshëm për subjektet e interesuara. Për më tepër, shpesh faqet zyrtare të internetit janë të papërditësuara periodikisht me informacionin mbi ndryshimet ligjore, rregullatore, kuadrin institucional të këtyre organeve të administratës publike, si dhe nuk janë interaktive. Një pjesë e institucioneve shtetërore, në nivel qendror dhe vendor, kanë raportuar se nuk ushtrojnë veprimtari të veçanta dhe specifike për të adresuar problemet e edukimit ligjor të publikut, sipas sektorit dhe fushës së përgjegjësisë që ato mbulojnë.

Informimi dhe edukimi ligjor janë me rëndësi në raport me organet e vetëqeverisjes vendore. Duke qenë se këto organe ushtrojnë funksione më afër qytetarëve, pritet që të jenë më proaktive në hartimin e programeve ndërgjegjëse dhe edukative, si dhe në mundësimin e kontaktit të drejtpërdrejtë për të informuar cilindo qytetar brenda juridiksionit të tyre territorial.

Përpos qasjes së kufizuar të ofrimit të shërbimit të ELP, është konstatuar një mungesë e koordinimit të ofrimit të shërbimit të ELP, si midis organeve të administratës publike, ashtu edhe midis këtyre të fundit dhe organizatave të shoqërisë civile. Si rezultat i mungesës së një qasjeje të strukturuar në këtë drejtim, mënyra e ofrimit të ELP nga këto organe, ka rezultuar si në mangësi në ofrimin sistematik të këtij shërbimi, ashtu edhe në mbivendosje tematike të ofrimit të shërbimit të ELP.

Nga verifikimet e zhvilluara rezulton se institucioni i Avokatit të Popullit, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale kanë kryer veprimtari për informimin dhe edukimin ligjor të publikut.

Materiale të karakterit edukues dhe informues për qytetarët ose kategori të ndryshme të personave në nevojë janë botuar nga institucione të ndryshme në nivel vendor dhe qendror, si dhe nga organizata të shoqërisë civile ose me mbështetjen e organizatave ndërkombëtare në vend ndaj institucioneve përkatëse. Megjithatë, mungon një bazë të dhënash e plotë dhe e konsoliduar

e të gjitha këtyre botimeve edukuese dhe informuese.

Ligji nr. 146/2014 “Për njoftimin dhe konsultimin publik” përcakton rregullat procedurale që duhen zbatuar për të garantuar transparencën dhe pjesëmarrjen e publikut në proceset politikëbërëse dhe vendimmarrëse të organeve publike. Me gjithë progresin e bërë në fushën e konsultimit publik, dhe veçanërisht me transparencën e veprimtarisë ligjëbërëse të këtyre organeve dhe mundësimin e përfshirjes së publikut të interesuar në këtë proces, ka ende shumë për të bërë.

Mekanizmat e referimit të rasteve të dhunës në marrëdhëniet familjare, të ngritura në disa bashki të vendit, mbështesin informimin e anëtarëve të komunitetit, të profesionistëve dhe organizatave jofitimprurëse rreth dhunës në familje dhe shërbimin me materiale ose botime të ndryshme sensibilizuese e ndërgjegjësuere për dhunën. Forma të informimit të përdorura prej mekanizmave të referimit janë edhe edukimi ligjor dhe informimi nga ekipi teknik, informimi në shkollë, në njësitë administrative etj. Mbështetja e njësisë të qeverisjes vendore në lidhje me këtë komponent ka nevojë të forcohet.

Nga monitorimet e kryera në terren, prej shoqërisë civile⁵² dhe organizatave ndërkombëtare⁵³ dhe nga problematikat që manifestohen gjatë shqyrtimit administrativ e gjyqësor të kërkesave/ankesave, të adresuara nga individë të ndryshëm, rezulton se njohuritë e tyre rreth legjislacionit në fuqi janë shumë të pakta.

Praktika e deritanishme e punës, që kufizohet vetëm në publikimin e legjislacionit, duke prezumuar se kjo mjafton për t’u njohur menjëherë nga i gjithë publiku, ka nevojë të ndryshojë. Ndihet nevoja që institucionet publike, sistemi arsimor dhe shoqëria civile të ndërmarrin nisma konkrete e të vazhdueshme në këtë drejtim, mbi bazë të planeve dhe akteve të mirëpërcaktuara.

II.5.2 Fushat prioritare të edukimit ligjor të publikut

Duke pranuar se është pozitive, në shumë pikëpamje, që individët të njohin legjislacionin në fuqi, natyrshëm shtrohet pyetja se cili është kuadri ligjor, që përbën përparësi, në këtë drejtim. Informimi dhe edukimi ligjor i qytetarëve duhet të jenë të vazhdueshëm dhe në përputhje me nevojat e gjithsecilit. Në të gjitha format e saj një parim i rëndësishëm për edukimin ligjor është edhe gjuha e përdorur. Duke marrë parasysh faktin që edukimi ligjor i drejtohet publikut, i përbërë nga shtresa të ndryshme, është e rëndësishme që gjuha e përdorur në dhënien e informacionit të jetë sa më e thjeshtë dhe e kuptueshme. Një arsye se përse shpeshherë ligji mbetet një instrument i vështirë për qytetarët e thjeshtë është pikërisht përdorimi i një gjuhe të vështirë dhe teknike, si dhe formulimi i tekstit.

Pavarësisht nevojave specifike të grupeve të ndryshme të individëve, një numër dispozitash ligjore janë të interesit të përgjithshëm, sepse trajtojnë të drejta e detyrime bazike e gjithëpërfshirëse. Këtu përfshihet, së pari, **Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë**, veçanërisht paketa e saj, që sanksionon liritë dhe të drejtat themelore, si dhe kapitujt që sanksionojnë strukturat e pushtetit shtetëror dhe organet kushtetuese, si dhe kompetencat e tyre. Duke u njohur me ligjin themelor të shtetit, shtetasit shqiptarë, por dhe të huajt rezidentë në vendin tonë ndërgjegjësohen rreth sistemit qeverisës në Republikën e Shqipërisë, njohin natyrën e pushteteve, ndërveprimin midis tyre dhe kompetencat që u janë përcaktuar. Është tepër e rëndësishme që publiku të njihet me liritë dhe të drejtat e tyre, gjë që do t’i motivojë për t’i mbrojtur ato dhe për të kërkuar respektimin e tyre nga kushdo që tenton t’i cenojë ato.

Ndryshimet kushtetuese dhe ligjore, të miratuara në kuadër të reformës në drejtësi, kanë përmirësuar dhe garantuar një shqyrtim deri në nivelet më të larta të çdo pretendimi për cenim të lirive dhe të drejtave të njeriut dhe kjo i bën më të interesuar individët t’i njohin të drejtat që u sanksionon Kushtetuta dhe të veprojnë për mbrojtjen e tyre, por për këtë ata kanë

⁵² Raport Monitorimi Rajonal, faqe 49, 53, 66, Komiteti Shqiptar i Helsinkit, 2016; Raport “Mbi situatën e të drejtave të njeriut të personave të privuar nga liria”, faqe 20, 40, 54,62 Komiteti Shqiptar i Helsinkit, 2016 ; Raport “Mbi ofrimin e ndihmës juridike shtetërore në Shqipëri”, faqe 5, Komiteti Shqiptar i Helsinkit, 2012.

⁵³ Studim mbi aksesin në drejtësi në Shqipëri, UNDP, 2017, f. 7.

<http://www.al.undp.org/content/albania/en/home/library/poverty/survey-on-access-to-justice-in-albania.html>

nevojë të njihen me rregullimet e reja ligjore që ka ndërmarrë Kuvendi i Shqipërisë.

Legjislacioni në fuqi për ndihmën juridike të garantuar nga shteti dhe për tarifat gjyqësore, i miratuar në kuadër të reformës në drejtësi si pjesë e paketës ligjore për përmirësimin e aksesit në drejtësi dhe gjykata, është me shumë interes që të njihet nga individët, kryesisht dispozitat që lidhen me përfitimin e ndihmës juridike parësore/dytësore nga ana e tyre ose tarifat gjyqësore.

Legjislacioni në fuqi **për vetëqeverisjen vendore** është, gjithashtu, me interes të njihet nga individët, sepse organet e qeverisjes vendore trajtojnë nevojat e përditshme të tyre. Njohja e këtij legjislacioni do t'i motivojë më shumë ata për të mbikëqyrur dhe bashkëvepruar me këtë pushtet, për çështjet e interesit komunitar dhe për respektimin gjithnjë e më të mirë të lirive dhe të drejtave të njeriut nga këto organe.

Me rëndësi për t'u njohur nga individët janë legjislacioni që rregullon marrëdhëniet e punës, të familjes, ligji nr. 8454, datë 4.2.1999, "Për Avokatin e Popullit", ligji nr. 10221, datë 4.2.2010, "Për mbrojtjen nga diskriminimi", ligji nr. 119/2014 "Për të drejtën e informimit", ligji nr. 9887, datë 10.3.2008, "Për mbrojtjen e të dhënave personale", ligji nr. 9669, datë 18.12.2006, "Për masat ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare", ligji nr. 146/2014 "Për njoftimin dhe konsultimin publik", ligji nr. 7703, datë 11.4.1993, legjislacioni në fuqi për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë, legjislacioni që rregullon organizimin dhe funksionimin e organizatave jofitimprurëse, legjislacioni në fuqi për mbrojtjen e mjedisit etj.

Legjislacioni në fushat e mësipërme rregullon marrëdhënie në të cilat të gjithë qytetarët përfshihen shpesh gjatë jetës së tyre. Disa ligje rregullojnë organizimin dhe funksionimin e organeve të pavarura publike, të cilat janë krijuar për të vepruar në ndihmë të individëve për mbrojtjen e lirive dhe të drejtave të tyre, kryesisht nga administrata publike, të tilla si: ligji "Për Avokatin e Popullit", ligji "Për mbrojtjen nga diskriminimi" dhe ligji "Për të drejtën e informimit".

Lidhur me legjislacionin në fuqi për masat ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare, pavarësisht punës së mirë që është bërë në këtë fushë, mbetet me interes të punohet me publikun në vazhdimësi për njohjen e tij, sepse komuniteti dhe vetë fenomeni i dhunës ndryshon ndër vite. Njohja me këtë ligj është me interes për parandalimin e fenomenit, për të nxitur individët që të denoncojnë çdo manifestim të kësaj dhune dhe për t'i bërë ata aktivë e bashkëveprues për luftimin e sjelljeve të tilla. Ligji ka vend të njihet më mirë dhe nga punonjësit e strukturave përgjegjëse, të ngarkuara me detyra specifike nga ligji në fjalë, sepse, me gjithë përmirësimet, ende konstatohen mangësi në kryerjen e këtyre detyrave nga strukturat përgjegjëse. Gjithashtu, konsiderohet i nevojshëm zgjerimi i njohurive edhe për legjislacionin kundër të gjitha formave të dhunës ndaj grave dhe vajzave dhe dhunës me bazë gjinore, për të cilat ka shumë pak njohuri, si dhuna seksuale, përndjekja, martesat e detyruara etj., të parashikuara si vepra penale në legjislacionin penal. Detyrimi për informimin e publikut mbi legjislacionin që trajton të gjitha format e dhunës ndaj grave rrjedh nga Konventa e Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftën e Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje (Konventa e Stambollit).

Në lidhje me legjislacionin në fuqi për organizatat jofitimprurës, individët mund të kenë interes të njihen me rrugët e mjetet për t'u organizuar e aktivizuar në komunitet dhe për të luajtur më mirë rolin e tyre në shoqërinë demokratike. Njohja e këtij ligji do të mundësojë dhe një kuptim më të mirë të rolit dhe veprimtarisë së këtyre organizatave në mbrojtje të lirive dhe të drejtave të njeriut, në mbështetjen e grupeve në nevojë dhe për presionin që ato ushtrojnë ndaj strukturave publike për plotësimin e nevojave të komunitetit e grupeve të veçanta me nevoja të ndryshme.

Gjithashtu çdo individ i rritur duhet të njohë bazat e përgjegjësisë penale, të drejtat dhe përgjegjësitë civile, të ketë njohuri rreth kontratave dhe mënyrës së shlyerjes së detyrimeve. Të gjithë duhet të kenë akses në informacionin bazë për legjislacionin mbi të drejtën e pronësisë dhe mbi qiramarrjen e shitblerjen e pasurive të paluajtshme, sepse këto janë marrëdhëniet më të shpeshta në të cilat individët mund të përfshihen në jetën e tyre.

Banorët e zonave informale përballen me zhvillim social dhe përparim të ngadaltë. Duke qenë se shqetësimi kryesor i grupit në fjalë lidhet me procesin e legalizimit të banesave, shfaqet i nevojshëm marrja e informacionit rreth procesit të legalizimit, integritetit mjedisor, urbanizimit. Po kështu, rritja e njohurive të banorëve rreth ligjeve në tërësi do të ndikojë drejtpërdrejt në rritjen e integritetit social të tyre.

Lista e ligjeve dhe instituteve ligjore të shënuara më sipër nuk është shteruese, por tenton të sjellë në vëmendje nevojat e larmishme të individëve për të njohur legjislacionin që rregullon marrëdhëniet shoqërore ku ata përfshihen gjatë jetës së tyre. Kjo nuk përbën detyrim të tyre për të përvetësuar njohuritë e sipërpërmendura, por për një detyrim të administratës publike, qendrore dhe lokale, të cilat, qoftë dhe në bashkëpunim me OSHC-të, do të duhet të ofrojnë të gjitha mundësitë në këtë drejtim. Për këtë duhen programuar, organizuar e zbatuar veprimtari informuese e edukuese për publikun mbi legjislacionin e fushës ku këto institucione e organizata veprojnë dhe janë kompetentë. Kjo strategji i shërben këtij qëllimi.

II.5.3 Edukimi ligjor i publikut në përputhje me nevojat e grupeve të veçanta të individëve

Krahas legjislacionit me interes për të gjithë individët, grupe të caktuara shoqërore kanë nevoja të ndryshme, që lidhen me moshën, gjininë, gjendjen shëndetësore ose rrethana të tjera jetësore të tyre. Për këtë arsye, është e nevojshme njohja me ligje specifike që trajtojnë problematikat e tyre dhe parashikojnë mjetet e rrugët për zgjidhje ose plotësimin e nevojave specifike të këtyre komuniteteve dhe individëve.

Të rinjtë, vajza dhe djem (mbi 18 vjeç) kanë nevojë për formim dhe zgjerim të mëtejshëm të njohurive juridike, informim rreth legjislacionit si: Kushtetuta e Shqipërisë, për arsimin e lartë, për konsultimin publik, politikat dhe legjislacioni për vullnetarizmin, programet e nxitjes së punësimit dhe marrëdhëniet e punës, për ndihmën juridike, parandalimin e dhunës në familje, etj. Gjithashtu, ata duhet të informohen për masat e nevojshme që parandalojnë përfshirjen e tyre në grupe të ekstremizmit të dhunshëm.

Të miturit – informimi rreth legjislacionit fillon që në bankat e shkollës, në përshtatje me moshën e kapacitetet e fëmijëve. Përveç njohurive rreth mënyrës së organizimit e funksionimit të strukturave të pushtetit shtetëror e organeve kushtetuese dhe ligje të tjera që do të trajtohen në përputhje me moshën e programet mësimore, është me shumë rëndësi që fëmijët të njihen me legjislacionin që trajton të drejtat e fëmijës dhe mbrojtjen e tyre. Gjithashtu, është i nevojshëm informimi mbi mekanizmat dhe autoritetet përgjegjëse që garantojnë me efektivitet ushtrimin, respektimin, dhe promovimin e të drejtave të fëmijëve. Ata duhet të njihen me të drejtat, por dhe me detyrimet e tyre, me qëllim që të ndërgjegjësohen se janë subjekte të së drejtës, njësoj si të rriturit. Krahas kësaj, nxënësit e shkollave të mesme kanë nevojë për njohuri dhe për atë pjesë të legjislacionit që i përgatit ata për daljen në jetë, si persona madhorë, me zotësi juridike të plotë. Çdo nxënës që përfundon studimet e shkollës së mesme duhet të ketë njohuri të mjaftueshme mbi organizimin e funksionimin e shtetit, mbi të drejtat e detyrimet si shtetas, me njohuri mbi Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, njohuri mbi të drejtën familjare, përgjegjësitë juridiko-civile, marrëdhëniet kontraktore më të zakonshme, marrëdhëniet e punës e sigurimet shoqërore, njohuri mbi përgjegjësinë penale dhe informacione në fusha të tjera. Gjithashtu, edhe ata duhet të informohen për masat e nevojshme që parandalojnë përfshirjen e tyre në grupe të ekstremizmit të dhunshëm.

Vajzat dhe gratë nga zonat rurale dhe grupet e pafavorizuara⁵⁴ vazhdojnë të konsiderohen si grup shoqëror i margjinalizuar pasi shpesh janë subjekt i fenomeneve të tilla si: martesat në moshë të vogël, martesat e detyruara, shtatzënia e padëshiruar, ndërprerja e procesit arsimor,

⁵⁴ Të identifikuar nga Komiteti i Konventës së OKB-së mbi Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAW) në Vëzhgimet Përfundimtare drejtuar Shqipërisë (2016): “gratë rurale dhe grupet e pafavorizuara të grave - gratë më të moshuara, gratë rome dhe egjiptiane, gratë me aftësi të kufizuara, gratë migrante, gratë lezbike, biseksuale dhe transjinore, gratë në paraburgim, gratë e izoluara dhe gratë që kërkojnë azil” (para. 39).

trafikimi, dhuna në familje, diskriminimi në tregun e punës, pabarazia gjinore në vendimmarrje, mungesa e aksesit në të drejtat pronësore, legjislacioni i punës etj. Për këto arsye, duhet të punohet për informimin e edukimin e tyre, veçanërisht në zonat rurale, rreth parashikimeve në legjislacion për çështjet e lartpërmendura. Gratë dhe gjithë shoqëria do të ndërgjegjësohen se respektimi i barazisë gjinore është jo vetëm i garantuar me norma ligjore, por dhe interes e objektiv i të gjithë shoqërisë. Janë me interes për këtë komunitet dhe legjislacioni që trajton të drejtat e grave në marrëdhëniet familjare, veçanërisht të drejtat e tyre ekonomike e pasurore, si dhe mbrojtja nga dhuna në marrëdhëniet familjare, dy fusha ku rezulton të ketë ende jo vetëm shkelje e dhunim të të drejtave, por dhe njohje të pakët të legjislacionit.

Personat në kushte të veçanta

Personat me aftësi të kufizuar përballen me sfida për trajtimin, rehabilitimin dhe integrimin e tyre në shoqëri. Megjithëse në vitet e fundit kuadri ligjor dhe ndjeshmëria e shoqërisë ndaj personave me aftësi të kufizuara është përmirësuar, kjo kategori është në një pozitë jo të favorshme, krahasuar me pjesën tjetër të shoqërisë. Aftësitë ndryshe të tyre duhen balancuar me një punë të madhe për fuqizimin e tyre në drejtim të rritjes së njohurive mbi legjislacionin që u sanksionon të drejtat dhe që përcakton mjetet dhe procedurën për përfitimin e këtyre të drejtave. Për shkak të aftësive të kufizuara, kjo kategori personash ka nevojë edhe për metoda të përshtatshme për t'u edukuar e informuar lidhur me legjislacionin me interes për ta si: rreth të drejtave të tyre për edukim, punësim, shërbime shëndetësore dhe rehabilituese etj., duke i kushtuar vëmendje të veçantë mosdiskriminimit për shkak të aftësisë së kufizuar.

Viktimat e trafikimit mund të denoncojnë trafikantin/grupin e trafikantëve ose jo, por në çdo rast është i nevojshëm informimi i tyre rreth legjislacionit penal në fuqi mbi dënimin e trafikimit njerëzor, por edhe për programet për mbrojtjen e dëshmitarëve dhe bashkëpunëtorëve të drejtësisë, mbi mundësitë ligjore për kompensimin e viktimave të trafikimit, mënyrat alternative për dhënien e dëshmisë në gjykatë, mbi mundësitë për të përfituar ndihmën juridike, legjislacionin për përfitimin e ndihmës ekonomike, legjislacionin procedural penal, legjislacionin civil që parashikon kerkimin e dëmit, organizatat jofitimprurëse që ofrojnë shërbime, koordinatorin dhe rolin e tij etj. Nisur nga fakti se reforma në drejtësi po ndikon në mënyrë të rëndësishme në çështjen e trafikimit njerëzor, paraqitet i domosdoshëm informimi i grupit në fjalë rreth ndryshimeve ligjore në këtë fushë.

Viktimat e dhunës në familje duhet të informohen kryesisht për Konventën e Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës kundër Grave dhe Dhunës në Familje, legjislacionin penal-dhe procedural penal rreth dhunës në familje, legjislacionin në fuqi për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare, legjislacionin që rregullon marrëdhëniet në familje dhe për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës, legjislacionin për ndihmën juridike, ndihmën ekonomike, programet sociale të strehimit, organizatat që kanë ngritur klinika ligjore dhe ofrojnë shërbime ligjore falas dhe shërbime të tjera, si ai psikologjik, punësim, programe rehabilitimi etj. Në mënyrë që të sigurohet mbrojtje efektive e viktimave të dhunës në familje është mjaft e rëndësishme njohja e tyre me Mekanizmin e Bashkërendimit të Punës për Referimin e Rasteve të Dhunës në Marrëdhëniet Familjare, institucionet pjesë e tij dhe mbështetja konkrete që secili institucion ofron për viktimat.

Komuniteti rom dhe egjiptian përballen kryesisht me probleme të integritetit në shoqëri. Në këtë kuadër, nevojitet shpërndarja e informacionit rreth legjislacionit në fushën e arsimimit, kujdesit shëndetësor, punësimit, formimit profesional, strehimit, përfitimit të ndihmës ekonomike, integritetit urban dhe mbrojtjes sociale, si edhe mbrojtjes nga diskriminimi. Rëndësi të veçantë ka njohja e këtij grupi me të drejtat dhe mënyrën e gëzimit të tyre, si dhe me rritjen e pjesëmarrjes së tyre në vendimmarrje.

LGBTI – komuniteti LGBT përfshin të gjithë personat me orientim të ndryshëm seksual, përfshirë këtu personat lezbikë, gej, biseksualë, transjinorë, interseks dhe *queer*. Komuniteti LGBTI ka nevojë të vazhdueshme për edukim ligjor dhe për mbrojtje në fusha të tilla, si: mosdiskriminimi, e drejta familjare, arsimimi, edukimi, punësimi dhe sigurimi i të mirave dhe

shërbimeve.

Personat me liri të kufizuar – informimi dhe edukimi ligjor i personave me liri të kufizuar duhet të jetë pjesë e programeve rehabilituese për ta, por në të njëjtën kohë mbetet me rëndësi që ata të njihen me legjislacionin që rregullon të drejtat e detyrimet e tyre si persona me liri të kufizuar, duke përfshirë legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve, pa përjashtuar të drejtat që garanton legjislacioni në fushën e drejtësisë penale. Në veçanti të miturve dhe grave që u është kufizuar liria kanë nevoja të veçanta për shkak edhe të specifikave të moshës e gjinisë dhe këto elemente do të merren në konsideratë për edukimin ligjor të tyre.

Punëkërkuessit janë një kategori tjetër që shpesh nuk kanë informacionin e kërkuar për politikat e punësimit dhe mundësitë që ofron tregu i punës, formimin e tyre profesional, këshillim për orientim profesional, informim për vendet e lira të punës, ndërmjetësim për punësim etj.

Azilkërkuessit ose personat e huaj në Shqipëri kanë të drejtë të njihen me legjislacionin që rregullon statusin e tyre. Në mënyrë të veçantë azilkërkuessit i duhet dhënë gjithë informacioni i nevojshëm ligjor, me qëllim që t'u sigurohet akses i nevojshëm, në përputhje me ligjin, për të adresuar kërkesat dhe ankesat përkatëse. Për shkak të situatës së tyre, azilkërkuessit kanë nevojë të informohen për të drejtat e tyre dhe për çështje që kanë të bëjnë me: migrimin, hyrjen në mënyrë të paligjshme, dëbimin, deportimin, strehimin, riatdhesimin, fitimin e shtetësisë, kthimin në vendin e origjinës, pajisjen me dokument identiteti, punësimin etj.

Të kthyerit përfshin kategorinë e emigrantëve shqiptarë të kthyer nga emigrimi për arsye të ndryshme. Problemi më i madh i të kthyerve është se në momentin e kthimit janë në një situatë shumë të vështirë ekonomike dhe sociale dhe kanë nevojë për t'u informuar për të drejtat dhe mundësitë që ata kanë për t'u riintegruar në shoqëri. Disa nga çështjet për të cilat ata kanë nevojë për edukim dhe informim ligjor kanë të bëjnë me strehimin, arsimimin, punësimin, njohjen e viteve të punës dhe kontributeve për efekt sigurimesh shoqërore dhe shëndetësore, për të aplikuar për shërbime të ndryshme, plotësim dokumentacioni etj.

Shtresat në pamundësi ekonomike, sidomos të varfrit, individë të paarsimuar ose me nivel arsimor bazë, të papunët, të vetëpunësuarit ose punëtorët e fermave familjare në bujqësi, personat në zonat rurale që nuk kanë tokë ose kanë shumë pak tokë, gratë në nevojë dhe fëmijët, anëtarët e komunitetit rom dhe egjiptian, personat me aftësi të kufizuara etj. kanë nevojë për informim ligjor jo vetëm për të drejtat e tyre, por edhe për mundësitë e realizimit të tyre. Në varësi të nevojave të grupit ose individuale, ata kanë nevojë të informohen për të drejtat e tyre ligjore dhe mundësitë që ata kanë për të përfituar nga programet e ndihmës ekonomike e ligjore. Edukimi i tyre ligjor duhet të përfshijë çështje që kanë të bëjnë me nevojat dhe fuqizimin e tyre në disa drejtime si: përmbushjen e nevojave bazë për një jetesë normale, arsimimin, familjen, punësimin, ndihmën shëndetësore, mosdiskriminimin, si mund t'i drejtohen gjykatës etj.

Bizneset – në këtë kategori përfshihen të gjithë personat fizikë dhe juridikë, të cilët ushtrojnë një veprimtari në fushën e biznesit. Në veçanti bizneset e vogla, sipërmarrësit, të vetëpunësuarit kanë mungesë të theksuar të njohurive për kushtet që duhet të plotësojnë për hapjen e një biznesi, por edhe për ecurinë e tij, sidomos kur përballen me kontrollet dhe detyrimet tatimore. Legjislacioni dhe aktet e tjera që rregullojnë veprimtarinë e biznesit janë kontradiktore dhe jotransparente. Ndryshimet e shpeshta dhe mungesa e informacionit ose marrja me vonesë e tij ka sjellë jo vetëm problemin e mosrespektimit të legjislacionit nga ana e bizneseve, por edhe probleme në marrëdhëniet jokorrekte midis bizneseve dhe punonjësve të administratës tatimore, duke favorizuar mundësitë për mitmarje dhe korrupsion. Bizneset e vogla nuk kanë as kapacitete për të përballuar shërbimet dhe konsulentat ligjore dhe për këtë arsye kjo kategori ka nevojë për një paketë shërbimesh edukimi dhe informimi ligjor, duke e thjeshtuar edhe mënyrën e komunikimit dhe duke ndërtuar mekanizma praktikë të informimit të tyre.

KREU III. VIZIONI DHE OBJEKTIVAT STRATEGJIKË

SELP përcakton vizionin dhe objektivat strategjike të edukimit ligjor përgjatë periudhës

2019–2023.

III.1 Vizioni

SELP përputhet plotësisht me dokumentet strategjike në nivel ndërkombëtar dhe kombëtar, konkretisht me **Marrëveshjen e Stabilizim-Asocimit BE–Shqipëri**, nënshkruar më 12 qershor 2006 dhe që ka hyrë në fuqi më 1 prill 2009.

Anëtarësimi në Bashkimin Evropian është prioritet i Republikës së Shqipërisë. Në kuadër të procesit të anëtarësimit janë nënshkruar dokumente që parashikojnë detyrimet që merr përsipër vendi ynë. Në MSA përcaktohet angazhimi i Republikës së Shqipërisë në forcimin e demokracisë dhe shtetit të së drejtës. Në aktet politike dhe strategjike është konkretizuar arritja e këtij synimi. Ndër masat që do të merren është edhe hartimi i strategjisë “Për edukimin ligjor të publikut”. Kjo strategji parashikohet si pjesë e paketës ligjore që synon forcimin e demokracisë dhe shtetit të së drejtës.

Deklarata e parimeve udhëheqëse të zhvillimit të qëndrueshëm⁵⁵ të Komisionit Evropian, midis parimeve të shumta të përfshira të qëndrueshmëria, një theks të veçantë i jep *zhvillimit njerëzor dhe kohezionit social*, ku qytetarët janë në qendër të zhvillimit në një shoqëri të lirë, demokratike, shoqërisht përfshirëse, kohezive, të shëndetshme, të sigurt dhe të drejtë, që respekton të drejtat themelore të njeriut dhe të drejtat qytetare, dhe që hedh poshtë të gjitha format e diskriminimit; si dhe *informacionit dhe njohurive* që përdoren si një faktor zhvillimi, si bazë për vendimmarrje të mbështetur në evidenca. SELP kontribuon në përmbushjen e tyre.

SELP përputhet plotësisht me objektivat strategjike dhe masat e parashikuara në Strategjinë e Reformës në Sistemin e Drejtësisë që parashikon “*Edukimin ligjor dhe arsimin juridik*”.

Këshilli i Ministrave me VKM nr. 42, datë 25.1.2017 “Për miratimin e Planit Kombëtar të Integritimit Evropian 2017–2020”⁵⁶, i cili hartohet dhe miratohet në kuadër të anëtarësimit në Bashkimin Evropian, në pjesën “*Kriteret politike dhe ekonomike, demokracia dhe shteti i së drejtës*”, ka parashikuar se do të hartohet projektstrategjia “Për edukimin ligjor të publikut” në kuadër të reformës në sistemin e drejtësisë.

Në SKZHI 2015–2020⁵⁷, në shtyllën 3 “Investimi në kapitalin njerëzor dhe kohezioni social” përcaktohet mundësimi i një sistemi më të fortë të mbrojtjes sociale dhe sigurimi i përfshirjes sociale, ku shoqëria u mundëson shqiptarëve qasje të barabartë. Ndërgjegjësimi për mjetet ligjore të disponueshme dhe sigurimi më i madh i së drejtës për informim konsiderohen sfida të SZHKI-së. Prioritetet strategjike të përcaktuara në këtë dokument zhvillohen me gjerë, në dokumente të tjera në nivel kombëtar, si pjesë e shtyllës së tretë të SKZHI 2015–2020 “Investimi në kapitalin njerëzor dhe kohezioni social”.

Mbështetur në objektivat e dokumenteve strategjike të sipërpërmendura, në të cilat mbështetet hartimi i SELP, **vizioni i ELP** për vitet e ardhshme është:

Qytetarë më të ndërgjegjësuar për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës.

III.2 Objektivat strategjike

Sikurse është theksuar edhe më sipër, nga analiza e situatës aktuale të ELP, rezulton se **kuadri ligjor** ekzistues nuk përmban parashikime të qarta e të plota lidhur me përgjegjësitë e institucioneve për të ofruar ELP, lidhur me parimet e ushtrimit të këtij detyrimi, mënyrat e ofrimit të ELP dhe koordinimit të veprimeve midis institucioneve. Me qëllim që ELP të bëhet një praktikë pune gjithëpërfshirëse dhe e vazhdueshme, është i nevojshëm përmirësimi i kuadrit ligjor ekzistues, për ta parashikuar këtë veprimtari si përgjegjësi e institucioneve të qeverisjes qendrore dhe vendore. Gjithashtu, ELP është një veprimtari që ka kosto, ndaj, në përputhje me parashikimet e SELP institucionet përgjegjëse për realizimin e aktiviteteve të ELP duhet të

⁵⁵ SZHKI, f.34

⁵⁶ http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2017/PDF-2017/12-2017.pdf f.348.

⁵⁷ VKM nr. 348, datë 11.5.2015 “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim e Integritim 2015–2020” (Fletore Zyrtare nr. 86, viti 2016, f. 4795)

mbajnë në konsideratë të buxheteve të tyre kostot përkatëse për realizimin e aktiviteteve, si dhe duhet të punojnë në drejtim të thithjes së fondeve nga donatorë të ndryshëm.

Bazuar në zhvillimet pozitive dhe nevojat e fuqizimit institucional, zbatimi në praktikë i ELP mund të arrihet vetëm përmes bashkëpunimit ndërinstitutional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor. Ky bashkëpunim dhe bashkërendim i punës së institucioneve do të bëjë të mundur arritjen e edukimit ligjor të qytetarëve, pavarësisht statusit apo profilit të tyre, nxitjen e procedimeve ligjore të sigurt, pjesëmarrjen e qytetarëve në institucione, respektimin e ligjit, aksesin në drejtësi dhe kulturën e shtetit të së drejtës. Në fjalë të fundit të gjitha këto hallka do të derivojnë në konsolidim të shtetit të së drejtës në Shqipëri.

Gjithashtu, *rritja e vazhdueshme e kapaciteteve të institucioneve publike, të pavarura, medias dhe shoqërisë civile* në ofrimin e edukimit ligjor të publikut është domosdoshmëri për përcjelljen e një informacioni ligjor të saktë, në gjuhë të thjeshtë dhe në përputhje me nevojat. Ofruesit e edukimit ligjor duhet të ndjekin trajnim fillestar dhe të vazhdueshëm, me qëllim që të zotërojnë njohuri dhe parime të mjaftueshme në fushën ligjore, por edhe aftësi pedagogjike për përcjelljen e informacionit te qytetarët.

SELP synon organizimin e një aksioni të gjerë e të vazhdueshëm, që do t'u *sigurojë individëve, sipas nevojës, njohuritë e nevojshme ligjore për t'u përballur me problemet ligjore* që mund t'u lindin gjatë jetës së tyre, t'i aftësojë për të kuptuar legjislacionin dhe të shmangin shkeljen e ligjit. Strategjia do të shërbejë për t'i ndihmuar individët që, bazuar në njohuritë mbi legjislacionin në fuqi, të adresojnë vetë problemet dhe shqetësimet që kanë. Në rastet kur vendosin të kërkojnë ndihmë dhe përfaqësim profesional nga një avokat, të jenë në gjendje të ndërtojnë së bashku me të strategjinë e ndërhyrjes ligjore dhe të jenë në gjendje të kuptojnë shërbimin që u ofrohet nga përfaqësuesi dhe zhvillimin e procesit administrativ ose gjyqësor ku janë palë.

Nga ana tjetër, edukimi ligjor *do të rrisë ndërgjegjen qytetare të individëve, t'i nxisë të jenë aktivë në jetën e vendit*, të respektojnë legjislacionin në fuqi dhe ta kërkojnë këtë nga administrata publike dhe individët e tjerë, duke mbajtur qëndrim kritik ndaj kujt do që i shkel ligjet apo abuzon me to. Të rrisë ndërgjegjen qytetare, duke kontribuar për mbrojtjen e zhvillimin e vlerave të shoqërisë demokratike dhe për zhvillimin pozitiv të vendit, për të ndjekur e monitoruar veprimtarinë e organeve të pushtetit shtetëror, por dhe të bashkëpunojë me to në të mirë të vendit e të interesit publik. Informimi e edukimi ligjor i publikut, gjithashtu, do të duhet t'i bëjë të aftë individët që të identifikojnë nevojën për përmirësime ligjore dhe për të marrë pjesë aktive në diskutimin e projektligjeve, programeve të zhvillimit të vendit ose të sektorëve të ndryshëm, që paraqiten për shqyrtim nga administrata publike ose strukturat publike kompetente.

Prioritetet e sipërpërmendura mbështeten në gjetjet e analizës së situatës aktuale të ELP dhe adresohen plotësisht në objektivat strategjike të SELP për 2019–2023, si dhe materializojnë vizionin e ELP.

Objektivat strategjikë të ELP për vitet 2019–2023, janë:

Objektivi strategjik nr.1: përmirësimi i organizimit dhe funksionimit institucional në ofrimin e ELP

Strategjia parashikon se përmirësimi i organizimit dhe funksionimit institucional në ofrimin e ELP do të garantohet duke dhënë rezultate konkrete të matshme me:

- i. numrin e akteve ligjore/nënligjore të indentifikuara në nevojë për përmirësim dhe të miratuara nga Këshilli i Ministrave dhe Kuvendi;
- ii. nivelin vjetor të financimit nga buxheti i shtetit dhe donatorët i aktiviteteve të ELP;
- iii. numrin e punonjësve të ngarkuar me përgjegjësinë e ofrimit të ELP në nivel të institucioneve qendrore dhe vendore.

Objektivi strategjik nr. 2: garantimi dhe forcimi i bashkëpunimit efektiv ndërinstitutional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor për realizimin e ELP

Duke mbajtur në konsideratë se një nga problematikat kryesore në ofrimin e ELP është

mungesa e koordinimit të ofrimit të shërbimit të ELP, si midis organeve të administratës publike, ashtu edhe midis këtyre të fundit dhe organizatave të shoqërisë civile, në fokus të strategjisë është garantimi dhe forcimi i bashkëpunimit efektiv ndërinstitucional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor për realizimin e ELP. Realizimi i këtij objekti strategjik do të matet nëpërmjet indikatorëve si:

- i. numri i institucioneve që nënshkruajnë Memorandumin e Bashkëpunimit;
- ii. plani i komunikimit të rrjetit me publikun dhe median, i miratuar dhe i përditësuar çdo vit nga struktura ndërinstitucionale;
- iii. të paktën 3 iniciativa ndërinstitucionale për vit, të realizuara në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor.

Objekti strategjik nr. 3: Sigurimi i performancës efektive dhe eficiente të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile

Rritja e vazhdueshme e kapaciteteve të institucioneve publike, të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e edukimit ligjor të publikut është domosdoshmëri për përcjelljen e një informacioni ligjor të saktë, në gjuhë të thjeshtë dhe në përputhje me nevojat. Realizimi i këtij objekti strategjik do të matet nëpërmjet indikatorëve si:

- i. programet e trajnimit/kurrikulat, të hartuara/rishikuara sipas nevojave përkatëse;
- ii. numri i trajnimeve të zhvilluara me punonjësit e institucioneve publike, të pavarura, medias dhe shoqërisë civile;
- iii. programet/kurrikulat për ELP nga institucionet publike dhe arsimore të përditësuara dhe të përmirësuara.

Objekti strategjik nr. 4: ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës

Edukimi ligjor është një komponent kyç për një qasje të plotë ndaj shërbimeve ligjore. Përmirësimi i njohjes së ligjit dhe të drejtave mund t'i pajisë individët me aftësi për të menaxhuar më mirë problemet e tyre. Kjo mbështetje mund t'u japë atyre besimin për të vlerësuar se kur duhet ta zgjidhin vetë një problem dhe, në të njëjtën kohë, për të kuptuar se kur duhet kërkuar një këshillë profesionale. Aftësimi i personave që kanë mundësi të vetëpërfaqësohen, me pak këshillim, mund të jetë një mënyrë me kosto shumë efektive kur bëhet fjalë për çështje me vlerë të vogël apo jo të rëndësishme. Realizimi i këtij objekti strategjik do të matet nëpërmjet indikatorëve si:

- i. numri i materialeve të publikuara online, shpërndara dhe të përshtatura me kategoritë e përfituesve;
- ii. numri i programeve radiofonike dhe televizive me tematika të ndryshme ligjore;
- iii. numri i modeleve të gatshme të vetëpërfaqësimit të publikuara;
- iv. numri i strukturave administrative pranë bashkive që ofrojnë informacion ligjor në kohë reale;
- v. numri i bashkive që organizojnë ditë të hapura me tematika ligjore;
- vi. numri i aktiviteteve të zhvilluara me studentë dhe profesionistë të së drejtës për të ofruar ELP;
- vii. kurrikula/t mësimore të rishikuara dhe të pasuruara me njohuri ligjore për nxënësit.

KREU IV. POLITIKAT

Në këtë krye trajtohen politikat që do të ndërmerren për zbërthimin e objektivave strategjikë, bazuar në vizionin e përcaktuar për SELP 2019–2023. Politikat janë të formuluar në kuptim të objektivave specifike që duhen arritur deri më 2023, për realizimin e secilit objektiv strategjik. Konkretizimi i tyre do të bëhet nëpërmjet aktiviteteve që do të parashikohen në Planin e Veprimit.

Objekti strategjik nr. 1: përmirësimi i organizimit dhe funksionimit institucional në ofrimin e ELP

Ky objektiv strategjik parashikohet të arrihet nëpërmjet realizimit të objektivave specifike të

mëposhtëm:

- i. përmirësimi i legjislacionit, me qëllim parashikimin e parimeve e formave të ELP dhe përfshirjen e ELP në përgjegjësitë e institucioneve;
- ii. rritja e vazhdueshme e burimeve financiare nga buxheti i shtetit dhe donatorët për ofrimin e ELP;
- iii. sigurimi i burimeve njerëzore të nevojshme për të mundësuar ndërhyrjen me efektivitet në ofrimin e ELP.

Deri në vitin 2020 pritet të zhvillohet një identifikim i plotë i nevojave për përmirësime të kuadrit ligjor dhe institucional të ELP, si dhe të fillojë hartimi i projektakteve, në përputhje me vlerësimin e nevojave për përmirësim. Më tej, gjatë viteve 2021–2023 pritet të përfundojë procesi i hartimit të projektaeve të identifikuara, si në nevojë për përmirësim, si dhe të zhvillohet procesi i konsultimit të tyre dhe miratimit nga Këshilli i Ministrave/Kuvendi.

Pas miratimit të kësaj strategjie, Ministria e Drejtësisë do të fillojë menjëherë nga puna për hartimin e planit të veprimit të kësaj strategjie, me qëllim zbërthimin në aktivitete konkrete të objektivave të parashikuara në këtë dokument strategjik. Plani i veprimit të SELP do të shoqërohet me parashikimet e detajuara buxhetore për zbatimin e tij dhe për zbatimin e secilin aktivitet të parashikuara.

Me qëllim rritjen e vazhdueshme të burimeve financiare nga buxheti i shtetit dhe donatorët për ofrimin e ELP, gjatë viteve 2019–2020 do të ndërmerren aktivitete të natyrës nxitëse dhe ndërgjegjësuëse, me qëllim që, duke filluar nga viti 2021 e në vijim, nga monitorimet e zhvilluara të rezultojë një rritje e vazhdueshme e burimeve financiare nga buxheti i shtetit dhe donatorët për ofrimin e ELP.

Sigurimi i burimeve njerëzore të nevojshme për ofrimin e ELP të institucioneve në nivel qendror dhe vendor lidhet ngushtë me realizimin e 2 objektivave specifike të sipërcituar. Përmirësimi i legjislacionit dhe rritja e nivelit të financimit të ELP sjell si rrjedhojë edhe nevojën për të siguruar burimet njerëzore të nevojshme për ofrimin e këtij shërbimi.

Vlerësimi i nevojave për përmirësim të legjislacionit do të shoqërohet, gjatë viteve 2019–2020, edhe me vlerësimin e nevojave për burime njerëzore të institucioneve përgjegjëse në ofrimin e ELP në nivel qendror dhe vendor, si dhe me impaktin financiar përkatës. Me qëllim sigurimin e burimeve njerëzore të nevojshme për të mundësuar ndërhyrjen me efektivitet në ofrimin e ELP, duke filluar nga viti 2021 e në vijim, nga monitorimet e zhvilluara pritet të konstatohet një përbushje e nevojave për burime njerëzore të institucioneve përgjegjëse për ofrimin e ELP.

Objektivi strategjik nr. 2: Garantimi dhe forcimi i bashkëpunimit efektiv ndërinstitutional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor për realizimin e ELP

Ky objektivi strategjik parashikohet të arrihet nëpërmjet realizimit të objektivave specifike të mëposhtëm:

- i. institucionalizimi i bashkëpunimit ndërinstitutional, me qëllim koordinimin dhe bashkërendimin e iniciativave të ELP;
- ii. zhvillimi i mekanizmave të bashkëpunimit e komunikimit me publikun e median;
- iii. konkretizimi i bashkëpunimit ndërinstitutional nëpërmjet realizimit të iniciativave të përbashkëta të ELP.

Brenda vitit 2019, pranë Kuvendit të Shqipërisë pritet të ngrihet Rrjeti Kombëtar për Edukimin Ligjor të Publikut, me qëllim koordinimin dhe bashkërendimin e iniciativave të ELP në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor. Bashkëpunimi i institucioneve/organizatave në kuadër të këtij Rrjeti do të konkretizohet nëpërmjet nënshkrimit të një memorandum bashkëpunimi midis tyre. Gjithashtu dhe me qëllim sigurimin e komunikimit të vazhdueshëm të Rrjetit me publikun dhe median, gjatë vitit 2019 do të planifikohen mekanizmat e komunikimit për të vijuar më tej gjatë viteve 2021–2023 me zhvillimin e këtyre mekanizmave. Duke filluar nga viti 2020 pritet që bashkëpunimi ndërinstitutional të konkretizohet nëpërmjet realizimit të iniciativave të përbashkëta të ELP midis institucioneve anëtare të Rrjetit dhe fuqizimit të bashkëpunimit midis OSHC-ve/klinikave të ligjit dhe organit që administron ndihmën juridike falas.

Qëllimi strategjik nr. 3: sigurimi i performancës efektive dhe eficiente të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile

Ky objektivi strategjik parashikohet të arrihet nëpërmjet realizimit të objektivave specifike të mëposhtëm:

- i. zhvillimi i kuadrit metodologjik të ofrimit të ELP nga institucionet publike, të pavarura, medias dhe shoqërisë civile;
- ii. përmirësimi i kapaciteteve të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP;
- iii. inkurajimi për përmirësimin e vazhdueshëm të kuadrit metodologjik dhe kapaciteteve të institucioneve të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP.

Brenda vitit 2019 pritet që secili nga anëtarët e Rrjetit të kryejë një vlerësim mbi nevojat për hartim ose përmirësime në programet e trajnimit dhe kurrikulat respektive, të cilat, brenda vitit 2020, priten të jenë hartuar ose rishikuar sipas nevojave të identifikuara.

Deri në vitin 2022 pritet të jenë zhvilluar trajnime sistematike, në përputhje me programet/kurrikulat e miratuara dhe të jenë përmirësuar kapacitetet e punonjësve të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP.

Gjatë vitit 2023, me qëllim përmirësimin e vazhdueshëm të kuadrit metodologjik në përputhje me zhvillimet dhe kërkesat e fushës, parashikohet përmirësimi i këtij kuadri që do të zbatohet për rritjen e vazhdueshme të kapaciteteve të punonjësve të institucioneve të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP

Qëllimi strategjik nr. 4: ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës

Ky objektivi strategjik parashikohet të arrihet nëpërmjet realizimit të objektivave specifike të mëposhtëm:

- i. rritja e aksesit të publikut në informacionin ligjor dhe pasurimi i vazhdueshëm i njohurive juridike të tyre në përputhje me nevojat specifike;
- ii. informimi dhe ndërgjegjësimi i gjerë i publikut nëpërmjet fushatave mediatike në një fushë ligjore të caktuar apo në trajtimin ligjor të një fenomeni specifik;
- iii. rritja e kapaciteteve të individëve në ushtrimin e të drejtave të tyre, në aftësinë për të kuptuar dhe marrë vendimet e duhura;
- iv. garantimi i informacionit ligjor në kohë reale dhe sa më pranë komunitetit;
- v. nxitja e aktivizimit të publikut përmes informimit mbi përgjegjësitë e institucioneve dhe mënyrat e pjesëmarrjes në vendimmarrje;
- vi. rritja e pjesëmarrjes dhe rolit të studentëve të drejtësisë dhe profesionistëve të së drejtës në ELP;

vii. përmirësimi i programit të edukimit ligjor në lëndët bazë të arsimit parauniversitar dhe pasurimi i kurrikulave e aktiviteteve ekstrakurrikulare me elemente të edukimit ligjor.

Brenda vitit 2019 pritet që secili nga anëtarët e Rrjetit, në përputhje me parashikimet e kësaj strategjie, të kryejë një vlerësim mbi nevojat prioritare dhe imediate të qytetarëve për ELP, në përputhje me nevojat specifike të tyre, si dhe, brenda vitit 2020, të hartojë, të publikojë *online* dhe të shpërndajë materiale që fokusohen në tema të veçanta ligjore dhe/ose me interes për grupe të qytetarëve me nevoja të veçanta, në formate të përshtatshme lehtësisht të aksesueshme. Ky proces është i vazhdueshëm për institucionet/anëtarët e Rrjetit, të cilët duhet të ofrojnë dhe përditësojnë informacionin ligjor të publikuar.

Gjithashtu, me qëllim që individët të mund të orientohen lehtësisht gjatë kërkimeve *online* të informacionit ligjor, pritet që brenda vitit 2020 të krijohet dhe të plotësohet me informacion ligjor faja *web*, në të cilën do të integrohen faqet/portalet/forumet ekzistuese që ofrojnë informacion ligjor, si dhe do të merren masat për përditësimin e vazhdueshëm të informacionin ligjor apo trajtimin e temave specifike në funksion të nevojave të grupeve të veçanta.

Brenda vitit 2019 pritet të jenë zhvilluar mekanizmat e komunikimit të Rrjetit me publikun

dhe median (objektivi strategjik nr. 2), ndërkohë që gjatë viteve 2020–2023 pritet të vihen në lëvizje këta mekanizma dhe të konkretizohen nëpërmjet fushatave mediatike që kanë si qëllim të informojnë dhe të ndërgjegjësojnë publikun në mënyrë të shpejtë dhe të shkurtër në një fushë ligjore të caktuar apo në trajtimin ligjor të një fenomeni specifik.

Gjatë vitit 2019–2020 pritet, gjithashtu, që të punohet në drejtim të rritjes së kapaciteteve të individëve në ushtrimin e të drejtave të tyre, në aftësinë për të kuptuar dhe marrë vendimet e duhura nëpërmjet zhvillimit të paketave ndihmëse për vetëpërfaqësimin e qytetarëve, duke përfshirë forma/modele të gatshme të standardizuara.

Brenda vitit 2019 pritet që anëtarët e Rrjetit, në përputhje me parashikimet e kësaj strategjie, të kryejnë një vlerësim mbi nevojat prioritare dhe imediate të qytetarëve për modele të gatshme të vetëpërfaqësimit, si dhe, gjatë vitit 2020, të hartohen dhe të publikohen modellet e vetëpërfaqësimit. Ky proces është i vazhdueshëm për institucionet/anëtarët e Rrjetit, të cilët duhet të ndërmarrin, gjatë viteve 2021–2023, masa për pasurimin e këtyre modeleve të vetëpërfaqësimit dhe përditësimin e tyre.

Gjatë viteve 2020–2023 pritet të ofrohen për qytetarët burime më të qëndrueshme që ofrojnë informacion ligjor në kohë reale dhe sa më pranë komunitetit dhe që synojnë një përkrahje të vazhdueshme për një informacion më të hollësishëm mbi fusha të caktuara. Deri më 2023 pritet që strukturat që ofrojnë informacion ligjor të krijohen në të 61 bashkitë e vendit. Gjatë vitit 2020 pritet që këto struktura të ngrihen në 12 bashkitë e vendit me numrin më të madh të popullsisë, për të vijuar me ngritjen e këtyre strukturave në bashkitë e tjera të vendit.

Duke filluar nga viti 2019 dhe me qëllim njohjen e qytetarëve me përgjegjësitë e institucioneve specifike, shërbimet dhe rolin e tyre kundrejt mbrojtjes së qytetarit dhe mënyrat e pjesëmarrjes së tyre në vendimmarrje, pritet që të zhvillohen aktivitete specifike të institucioneve ose të përbashkëta midis tyre në këtë drejtim.

Gjatë vitit 2019 pritet që paktën 10 % e bashkive të kenë planifikuar dhe organizuar aktivitete të kësaj natyre për të paktën 3 herë në vit. Në vitet në vijim 2020–2023 pritet që të ketë një rritje progresive të bashkive që organizojnë ditë të hapura me tematika ligjore.

Aktivitetet e zhvilluara në kuadër të ELP dhe sipas parashikimeve të kësaj strategjie kërkojnë bashkëpunimin jo vetëm me profesionistë të së drejtës (gjyqtarë, prokurorë, avokatë, noterë, ndërmjetës etj.), por edhe të studentëve të drejtësisë, të cilët mund të japin një kontribut të madh në drejtim të ELP si nëpërmjet bashkëpunimit me profesionistë të së drejtës, ashtu edhe nëpërmjet kontributit të tyre pranë klinikave të ligjit. Në këtë kontekst, institucionet/dhomat që përfaqësojnë profesionistët e së drejtës dhe fakultetet e drejtësisë duhet të institucionalizojnë bashkëpunimin e tyre nëpërmjet nënshkrimit të memorandumeve të bashkëpunimit dhe ta konkretizojnë atë nëpërmjet planifikimit të aktiviteteve të përbashkëta. Në kuadër të marrëveshjeve të bashkëpunimit, të nënshkruara mes universiteteve dhe Kuvendit të Shqipërisë, dhe në kuadër të Paktit të Universitetit, pritet që praktikantët mësimorë, stazhet, intershipet për studentë dhe ata që sapo janë diplomuar të zgjerohen dhe të mundësojnë angazhim më të madh dhe të gjerë të studentëve në procesin e zbatimit të SELP.

Brenda vitit 2020 pritet pasurimi i kurrikulave mësimore parauniversitare me kapituj e seksione të veçanta që fuqizojnë nxënësit me dije dhe kulturë ligjore, si dhe hartimi i moduleve të trajnimit të mësuesve në drejtim të edukimit të fëmijëve me kulturën ligjore në shkolla dhe fuqizimi i tyre përmes informimit mbi të drejtat dhe mbi strukturat mbrojtëse të tyre. Brenda vitit 2021 pritet trajnimi i mësuesve, sipas modulit të miratuar dhe pasurimi i aktiviteteve ekstrakurrikulare me elemente të edukimit ligjor.

KREU V. BURIMET FINANCIARE

Siç është shpjeguar edhe më sipër, SELP synon të përcaktojë objektivat strategjike dhe specifike të ELP për vitet 2019–2023. Kjo Strategji do të shoqërohet nga Plani i Veprimit, i cili do të detajojë aktivitetet në fushën e ELP. Plani i Veprimit të SELP do të hartohet nën mbikëqyrjen dhe koordinimin e Ministrisë së Drejtësisë dhe do të miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave, brenda 6 muajve nga data e miratimit të SELP nga Kuvendi.

Rrjedhimisht, shpërndarja në vija të përgjithshme e burimeve financiare që financojnë aktivitetet e Planit të Veprimit në zbatim të SELP, do të parashikohet sipas viteve buxhetore për secilin aktivitet, objektiv strategjik dhe objektiv specifik.

Financimi i Planit të Veprimit të SELP do të realizohet nga dy burime kryesore, nga buxheti i shtetit dhe nga mbështetja financiare e komunitetit të donatorëve.

Këshilli i Ministrave i raporton në mënyrë periodike Komisionit Drejtues të Rrjetit në lidhje me burimet financiare që do të angazhohen për përmbushjen e PV.

KREU VI. LLOGARIDHËNIA, MONITORIMI DHE ANALIZA VLERËSUESE

Siç është shpjeguar në kreun II të këtij dokumenti, SELP përputhet plotësisht me dokumentet strategjike në nivel ndërkombëtar e kombëtar, të miratuara nga Kuvendi dhe Këshilli i Ministrave, duke bërë që vizioni, objektivat strategjike dhe specifike të parashikuar të përputhen plotësisht me këto dokumente strategjike.

VI.1 Institucionet përgjegjëse për hartimin dhe miratimin e Planit të Veprimit

SELP përbën dokumentin bazë të edukimit ligjor të publikut që do të respektohet nga të gjitha institucionet publike dhe private të parashikuara në këtë dokument. Ky dokument është gjithashtu udhërrëfyese strategjik që duhet të ndjekë Kuvendi i Shqipërisë dhe Këshilli i Ministrave, në kuadër të ELP. Përmbushja e vizionit, objektivave strategjike e specifike që ka përcaktuar ky dokument do të realizohet nëpërmjet hartimit të PV, i cili do të jetë në përputhje me çfarë parashikohet në këtë Strategji.

Duke marrë në konsideratë se në bazë të ligjit nr. 8678, datë 14.5.2001, “Për organizimin dhe funksionimin e Ministrisë së Drejtësisë”, të ndryshuar, *Ministria e Drejtësisë* kujdeset dhe mbështet veprimtaritë shkencore në fushën e drejtësisë dhe përhapjen e edukatës juridike, si dhe kujdeset për ndjekjen dhe bashkërendimin e marrëdhënieve me shoqërinë civile për fushën e drejtësisë. Rrjedhimisht, PV për zbatimin e SELP do të hartohet nën mbikëqyrjen dhe koordinimin e Ministrisë së Drejtësisë⁵⁸ dhe do të miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave, duke u konsultuar me të gjithë aktorët e interesuar.

Duke qenë se SELP është një dokument strategjik i hartuar në kuadër të Reformës në Drejtësi, Plani i Veprimit i SELP përbën një dokument të rëndësishëm në kuadër të kësaj reforme, pasi synon të konkretizojë dhe të sigurojë zbatimin e SELP. Rrjedhimisht, është e nevojshme që para miratimit nga Këshilli i Ministrave, PV të shqyrtohet, të diskutohet dhe të miratohet paraprakisht nga Komiteti Drejtues Sektorial i Reformës në Drejtësi⁵⁹.

VI.2 Institucionet monitoruese të zbatimit të SELP dhe PV

Duke marrë në konsideratë që SELP është një dokument strategjik i miratuar nga Kuvendi dhe PV e SELP parashikohet të miratohet nga Këshilli i Ministrave, mekanizmat institucionalë të monitorimit të SELP do të krijohen në dy nivele, sipas parashikimeve më poshtë.

VI.2.1 Mekanizmi i monitorimit të SELP dhe PV nga Kuvendi i Republikës së Shqipërisë

Kuvendi i Republikës së Shqipërisë do të iniciojë menjëherë, pas miratimit të kësaj strategjie, ngritjen e Rrjetit Kombëtar për Edukimin Ligjor të Publikut (Rrjeti), i cili do të ketë në përbërje të tij përfaqësues të:

1. Institucionit të Presidentit;
2. Kuvendit;
3. Kryeministrisë;
4. Avokatit të Popullit;
5. Ministrisë përgjegjëse për çështjet e drejtësisë;
6. Ministrisë përgjegjëse për arsimin;

⁵⁸ Urdhër nr. 93/2012 i Kryeministrit “Për përgatitjen e Strategjive Sektoriale e Ndërsektoriale Kombëtare për periudhën 2013–2020, si dhe dokumenteve strategjike sektoriale 2013–2020, në kuadër të Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2013–2020”.

⁵⁹ Urdhër nr. 157/2018 i Kryeministrit, “Për marrjen e masave për zbatimin e qasjes së gjerë sektoriale/ndërsektoriale, si dhe ngritjen dhe funksionimin e mekanizmit sektorial/ndërsektorial të integruar”.

7. Ministrisë përgjegjëse për punët e jashtme;
8. Ministrisë përgjegjëse për çështjet sociale;
9. Ministrisë përgjegjëse për punët e brendshme;
10. Ministrisë përgjegjëse për infrastrukturën;
11. Ministrisë përgjegjëse për fushën e tregtisë;
12. Ministrisë përgjegjëse për turizmin;
13. Komisionerit për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale;
14. Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi;
15. Strukturës së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar;
16. Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas;
17. Autoritetit të Mediave Audiovizive;
18. Radiotelevizionit Shqiptar;
19. Këshillit të Lartë Gjyqësor;
20. Këshillit të Lartë të Prokurorisë;
21. Shkollës së Magjistraturës;
22. Dhomës Kombëtare të Noterisë;
23. Dhomës Kombëtare të Avokatisë;
24. Dhomës Kombëtare të Ndërmjetësve;
25. Dhomës Kombëtare të Përmbauesve Gjyqësorë Privatë;
26. Agjencisë Kombëtare të Shoqërisë së Informacionit;
27. Shoqatave të Bashkive;
28. Këshillit Kombëtar të Shoqërisë Civile;
29. 5 (pesë) Organizatave të Shoqërisë Civile që punojnë për edukimin ligjor të publikut;
30. Organizata Ndërkombëtare;
31. 2 (dy) fakulteteve të drejtësisë që kanë klinika ligjore (një publik dhe një privat).

Ngritja e Rrjetit dhe funksionimi i tij do të mbikëqyren dhe do të drejtohen nga Kuvendi, përfaqësuesi i të cilit do të mbajë edhe funksionin e *Kryetarit të Komisionit Drejtues*. Ky Rrjet do të organizohet në organe të thjeshta koordinuese e zbatuese dhe secili prej tyre do të ketë një funksion të mirëpërcaktuar, në kuadër të zbatimit, monitorimit dhe përmirësimit të SELP dhe PV.

Rrjeti do të ndërtohet nëpërmjet caktimit, nga secili institucion i sipërpërmendur, i përfaqësuesit të tij. Organet e Rrjetit do të jenë *Komisioni Drejtues dhe Bordi Këshillimor*.

Komisioni Drejtues është organi vendimmarrës i Rrjetit, i cili përbëhet nga përfaqësuesit e institucioneve të mëposhtme:

1. Kuvendit;
2. Kryeministrit;
3. Ministrisë përgjegjëse për çështjet e drejtësisë;
4. Ministrisë përgjegjëse për arsimin;
5. Ministrisë përgjegjëse për punët e brendshme;
6. Komisionerit për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale;
7. Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi;
8. Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas;
9. Autoritetit të Mediave Audiovizive;
10. Këshillit të Lartë Gjyqësor;
11. 2 (dy) organizatave të shoqërisë civile që punojnë për edukimin ligjor të publikut;
12. 1 (një) fakulteti drejtësie që ka klinika ligjore.

Përfaqësuesit e institucioneve do të shërbejnë edhe si pika kontakti për institucionet e tyre, ndaj ata duhet të kenë akses në nivelet më të larta vendimmarrëse brenda institucioneve të tyre për të siguruar zbatimin e SELP dhe PV në secilin institucion. Kryetari i Komisionit Drejtues organizon takime të Komisionit sipas nevojës.

Bordi Këshillimor, i cili përbëhet nga ekspertë dhe akademikë me përvojë në fushën e ELP, ka

rol këshillimor të Komisionit Drejtues në plotësimin dhe përmirësimin e politikave në fushën e edukimit ligjor të publikut.

Rrjeti do të mbështetet nga një *Sekretariat Teknik*, i cili do të ngrihet nga Kuvendi që do të sigurojë edhe kapacitetet njerëzore dhe financiare të nevojshme për funksionimin e tij. Po ashtu ky Sekretariat do të shërbejë si pikë ndërlidhëse e punës së Rrjetit dhe të Komitetit Drejtues Sektorial të Reformës në Drejtësi, nëpërmjet Sekretariatit Teknik të këtij Komiteti.

Rregulla më të hollësishme lidhur me organizimin dhe funksionimin e Rrjetit do të parashikohen në rregulloren e tij, e cila do të hartohet dhe miratohet nga Komisioni Drejtues i Rrjetit.

Mekanizmi institucional për monitorimin e kësaj strategjie do të sigurohet nga Komisioni Drejtues i Rrjetit.

Mekanizmi do të monitorojë:

1. Hartimin e PV nga Ministria e Drejtësisë, e cila do të raportojë mbi ecurinë e procesit të hartimit, koordinimit të institucioneve dhe parashikimet e PV të SELP deri në miratimin e tij me vendim të Këshillit të Ministrave.

2. Përputhshmërinë e PV me vizionin, objektivat strategjikë dhe specifikë të parashikuar në këtë Strategji.

3. Zbatimin e PV nga institucionet përgjegjëse nëpërmjet përcjelljes, çdo 6 muaj, të raporteve periodike për zbatimin e PV të SELP, të miratuara paraprakisht nga Komiteti Drejtues Sektorial i Reformës në Drejtësi. Përcjellja e raporteve periodike kryhet nëpërmjet sekretariateve teknike reciproke.

4. Përmirësimin e vazhdueshëm të zbatimit të SELP dhe PV, nëpërmjet konsultimit, çdo 6 muaj, me Bordin Këshillimor të Rrjetit, në rast se nga analiza e raporteve periodike rezultojnë nevoja për masat korrigjuese/përmirësuese/plotësuese.

Komisioni Drejtues i Rrjetit do të organizojë çdo 6 muaj një takim për një analizë të thelluar të zbatimit të SELP dhe problematikave të hasura. Gjithashtu, një takim do të organizohet çdo fillim viti me të gjithë anëtarët e Rrjetit, me qëllim diskutimin mbi problematikat, politikat dhe masat e ardhshme në kuadër të edukimit ligjor të publikut.

Raportet periodike 6-mujore dhe njëvjeçare miratohen me vendim të Komisionit Drejtues dhe publikohen në faqen zyrtare të internetit të Kuvendit dhe të Rrjetit.

Në vendimet e Komisionit Drejtues të Rrjetit për miratimin e raporteve periodike evidentohen arritjet, mangësitë në zbatim, si dhe rekomandimet e dhëna për institucionet zbatuese, si dhe propozohen edhe masat korrigjuese/përmirësuese/plotësuese të PV të SELP.

VI.2.2 Monitorimi i SELP nga Ministria e Drejtësisë

Ministria e Drejtësisë mbledh dhe analizon raportet periodike 6-mujore për zbatimin e planit të veprimit të SELP. Çdo institucion përgjegjës raporton mbi nivelin e zbatimit të çdo objekti politik dhe aktiviteti, mbi indikatorët, problemet e hasura dhe bën një vetëvlerësim të progresit të strategjisë në fushën e vet të politikëbërjes dhe zbatimit. Ministria e Drejtësisë përgatit raportin periodik 6-mujor pasi të ketë analizuar nivelin e realizimit të çdo aktiviteti dhe të treguesve të performancës dhe propozon më pas masat korrigjuese, institucionin përgjegjës për korrigjimin dhe sanksionet e duhura.

Raporti periodik i paraqitet për shqyrtim dhe diskutim Komitetit Drejtues Sektorial për Reformën në Drejtësi, i cili, pas miratimit paraprak të raportit, ia përcjell këtë të fundit Komisionit Drejtues të Rrjetit për shqyrtim, diskutim dhe miratim të mëtejshëm.

VI.2.3 Mekanizmat e monitorimit në nivel teknik

Me miratimin e PV nga Këshilli i Ministrave, secili institucion përgjegjës për zbatimin e SELP dhe PV do të jetë, gjithashtu, përgjegjës për zbatimin dhe monitorimin e treguesve në kompetencën e tyre, duke krahasuar objektivat e treguesve të performancës të planifikuar me ata aktualë. Ministria e Drejtësisë do të kërkojë kontributin e të gjithë institucioneve të përfshira në SELP dhe PV për monitorimin e saj.

Ministria e Drejtësisë, me mbështetjen e institucioneve të përfaqësuara në Rrjet, përmbush

aktivitetet si më poshtë për monitorimin dhe zbatimin e strategjisë:

- i. mbledh projektraportet e monitorimit për çdo aktivitet dhe çdo indikator nga institucionet;
- ii. shqyrton projektraportet e veprimit të dorëzuara nga institucionet për zbatimin dhe rekomandon në përputhje me rrethanat, miratimin e tyre, ndryshimin apo testimin;
- iii. u komunikon institucioneve vendimet e Komitetit Drejtues Sektorial për Reformën në Drejtësi së bashku me udhëzimet e lëna nga ky i fundit;
- iv. harton raportin e zbatimit të integruar çdo gjashtë muaj dhe në bazë vjetore;
- v. përcjell vendimet e Komisionit Drejtues të Rrjetit së bashku me udhëzimet e Bordit Këshillimor tek institucionet;
- vi. raporton çdo vit në Kuvend për zbatimin e SELP dhe PV;
- vii. përditëson dhe përmirëson PV, sipas udhëzimeve të Bordit Këshillimor dhe vendimit të Komisionit Drejtues të Rrjetit.

Në muajin dhjetor të çdo viti, Ministria e Drejtësisë i paraqet Komisionit Drejtues të Rrjetit për diskutim dhe miratim raport progresin vjetor të zbatimit të SELP dhe PV. Pasi të jetë miratuar nga Komisioni Drejtues i Rrjetit, ky raport progres vjetor i përcillet për dijeni Kryetarit të Kuvendit dhe Komisionit për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut.

Në aspektin cilësor të monitorimit, Bordi Këshillimor do të rekomandojë metodat për monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të strategjisë nga Komisioni Drejtues i Rrjetit dhe Ministria e Drejtësisë. Deri atëherë, për monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të strategjisë do të përdoren metodat e mëposhtme:

- i. përditësimin e përmbushjes ose jo të masave, sipas planit të veprimit të miratuar dhe në bazë të vetëvlerësimit të institucioneve;
- ii. vlerësime tematike (sipas objektivave specifike), lidhur me efektivitetin e masave të ndërmarra kundrejt masave të planifikuara;
- iii. përdorimin e analizës statistikore apo cilësore, duke përdorur të dhëna krahasuese përtej atyre të vetëraportimeve të institucioneve;
- iv. përdorimin e raporteve të tjera nga organizma vendas dhe të huaj që lidhen me vlerësimin e situatës të ELP;
- v. dokumentimin e arritjeve dhe të praktikave të mira.

Monitorimi i zbatimit të SELP do të bazohet në përdorimin e treguesve të monitorimit të rezultateve të përcaktuara sipas objektivave specifike të strategjisë, të cilët mundësojnë vlerësimin periodik të zbatimit të saj. Pasaportat e indikatorëve në shtojcën 1 të strategjisë evidentojnë treguesit sipas objektivave specifike të SELP.

SHTOJCË 1
TABELA E TREGUESVE TË MONITORIMIT TË SELP

Përshkrimi i treguesit	Vlera Bazë/ 2018	Synimi për 2021	Synimi për 2023	Burimet e verifikimit
Objektivi strategjik nr. 1: Përmirësimi i organizimit dhe funksionimit institucional në ofrimin e ELP				
<i>Objektivi specifik 1.1: Përmirësimi i legjislacionit me qëllim parashikimin e parimeve e formave të ELP dhe përfshirjen e ELP në përgjegjësitë e institucioneve;</i>				
<i>Numri i akteve ligjore/ nënligjore të identifikuara në nevojë për përmirësim dhe të miratuara nga Këshilli i Ministrave dhe Kuvendi</i>	0	<30 %	80 %	i.Raporti paraprak mbi situatën e legjislacionit dhe kuadrit institucional të ELP i hartuar; i.Akte ligjore dhe nënligjore të miratuara. i.Raporte periodike;
<i>Objektivi specifik 1.2 : Rritja e vazhdueshme e burimeve financiare nga buxheti i shtetit dhe donatorët për ofrimin e ELP;</i>				

Niveli i jetor i financimit nga buxheti i shtetit dhe donatorët i aktiviteteve të ELP.	0	30 % më shumë se në 2019	50 % më shumë se në 2019	i.Buxheti i shtetit dhe fondet e donatorëve të akorduara për vit për zbatimin e PV; i.Raporte periodike;
Objektivi specifik 1.3: Sigurimi i burimeve njerëzore të nevojshme për të mundur ndërhyrjen me efektivitet në ofrimin e ELP;				
Numri i punonjësve të ngarkuar me përgjegjësinë e ofrimit të ELP në nivel të institucioneve qendrore dhe vendore.	0	<30 %	80 %	i.Vlerësimi i nevojave për burime njerëzore të institucioneve përgjegjëse në ofrimin e ELP në nivel qendror dhe vendor; i.Raporte periodike;
Objektivi Strategjik nr.2: Garantimi dhe forcimi i bashkëpunimit efektiv ndërinstitucional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor për realizimin e ELP				
Objektivi specifik 2.1: Institucionalizimi i bashkëpunimit ndërinstitucional me qëllim koordinimin dhe bashkërendimin e iniciativave të ELP				
Numri i institucioneve që nënshkruajnë Memorandumin e Bashkëpunimit	0	100%	Përmirësuar funksionimi dhe zgjeruar anëtarësia	i.Memorandumi i bashkëpunimit midis anëtarëve të rrjetit i nënshkruar. i.Raporte periodike;
Objektivi specifik 2.2: Zhvillimi i mekanizmave të bashkëpunimit e komunikimit me publikun e median.				
Plani i komunikimit me publikun dhe median i miratuar dhe përditësuar çdo vit nga struktura ndërinstitucionale (Rrjeti);	0	Mekanizma të përmirësuar	Mekanizma të përmirësuar	Raporte periodike
Objektivi specifik 2.3: Konkretizimi i bashkëpunimit ndërinstitucional nëpërmjet realizimit të iniciativave të përbashkëta të ELP				
Të paktën 3 iniciativa të përbashkëta për vit të realizuara në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor;	0	3 iniciativa të përbashkëta midis anëtarëve të Rrjetit 3 iniciativa të përbashkëta midis OSHC-ve/klinikave të ligjit dhe organit që administron ndihmën juridike falas	<5 iniciativa të përbashkëta midis anëtarëve të Rrjetit <5 iniciativa të përbashkëta midis OSHC-ve/klinikave të ligjit dhe organit që administron ndihmën juridike falas	i.Vendime të Komisionit Drejtues të Rrjetit për iniciativa të përbashkëta të planifikuara për vit midis anëtarëve të Rrjetit në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor; i.Memorandumet e Bashkëpunimit midis OSHC-ve, klinikave të ligjit dhe organit që administron ndihmën juridike falas; i.Raporte periodike;
Objektivi strategjik nr.3: Sigurimi i performancës efektive dhe eficiente të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile;				
Objektivi specifik 3.1: Zhvillimi i kuadrit metodologjik të ofrimit të ELP nga institucionet publike, të pavarura, medias dhe shoqërisë civile.				
Programet e trajnimit/kurrikulat të hartuara/rishikuara sipas nevojave përkatëse	0	Programet/kurrikulat e hartuara dhe rishikuara sipas nevojave të identifikuara;	Përmirësimi i programeve/kurrikulave	i.Vlerësimi mbi nevojat për hartim apo përmirësime në programet e trajnimit dhe kurrikulat; i.Programet e trajnimit/kurrikulat e hartuara;

				i.Raporte periodike;
Objektivi specifik 3.2: Përmirësimi i kapaciteteve të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP.				
<i>Numri i trajnimeve të zhvilluara me punonjësit e institucioneve publike, të pavarura, medias dhe shoqërisë civile</i>	0	<50%	100%	Raporte periodike
Objektivi specifik 3.3: Inkurajimi për përmirësimin të vazhdueshëm të kuadrit metodologjik dhe kapaciteteve të institucioneve të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP;				
<i>Programet/ kurrikulat për ELP nga institucionet publike dhe arsimore të përditësuara dhe përmirësuara</i>	0		Kuadri metodologjik i përmirësuar	Raporte periodike
Objektivi strategjik nr. 4: Ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës.				
Objektivi specifik 4.1: Rritja e aksesit të publikut në informacionin ligjor dhe pasurimi i vazhdueshëm i njohurive juridike të tyre në përputhje me nevojat specifike.				
<i>Numri i materialeve të publikuara online, të shpërndara dhe të përshtatura me kategoritë e përfutuesve</i>	0	100 % e nevojave të identifikuar në 2020	100 % e nevojave të identifikuar në 2022	Raporte periodike
Objektivi specifik 4.2: Informimi dhe ndërgjegjësimi i gjerë i publikut nëpërmjet fushatave mediatike në një fushë ligjore të caktuar apo në trajtimin ligjor të një fenomeni specifik;				
<i>Numri i programeve radiofonike dhe televizive me tematika të ndryshme ligjore</i>	0	100 % e planit të komunikimit për vitin 2020	100 % e planit të komunikimit për vitin 2022	Raporte periodike
Objektivi specifik 4.3: Rritja e kapaciteteve të individëve në ushtrimin e të drejtave të tyre, në aftësinë për të kuptuar dhe marrë vendimet e duhura.				
<i>Numri i modeleve të gatshme të vetëpërfaqësimit të publikuara</i>	0	100 % e nevojave të identifikuar në 2020	100 % e nevojave të identifikuar në 2022	Raporte periodike
Objektivi specifik 4.4: Garantimi i informacionit ligjor në kohë reale dhe sa më pranë komunitetit;				
<i>Numri i strukturave administrative pranë bashkive që ofrojnë informacion ligjor në kohë reale.</i>	0	40%	100%	Raporte periodike
Objektivi specifik 4.5: Nxitja e aktivizimit të publikut përmes informimit mbi përgjegjësitë e institucioneve dhe mënyrat e pjesëmarrjes në vendimmarrje;				
<i>Numri i bashkive që organizojnë ditë të hapura me tematika ligjore për qytetarët</i>	0	50% e bashkive	100% e bashkive	Raporte periodike
Objektivi specifik 4.6: Rritja e pjesëmarrjes dhe rolit të studentëve të drejtësisë dhe profesionistëve të së drejtës në ELP;				
<i>Numri i aktiviteteve të zhvilluara me studentë dhe profesionistë të së drejtës për të ofruar ELP</i>	0	3 iniciativa të përbashkëta	<5 iniciativa të përbashkëta	Raporte periodike

Objektivi specifik 4.7: Përfshirja e edukimit ligjor në lëndët bazë të arsimit parauniversitar dhe pasurimi i kurrikulave e aktiviteteve ekstrakurrikulare me elementë të edukimit ligjor

<i>Kurrikula/t mësimore të rishikuara dhe të pasuruara me njohuri ligjore për nxënësit.</i>	0	Kurrikula/t mësimore të rishikuara dhe të pasuruara me njohuri ligjore	Kurrikula/t mësimore të përmirësuara	Raporte periodike
---	---	--	--------------------------------------	-------------------

SHTOJCË 2
PASAPORTAT E TREGUESVE

Titulli i indikatorit	<i>Numri i akteve ligjore/nënligjore të identifikuar në nevojë për përmirësim dhe të miratuara nga Këshilli i Ministrave dhe Kuvendi</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023; <i>Objektivi Strategjik nr.1:</i> Përmirësimi i organizimit dhe funksionimit institucional në ofrimin e ELP <i>Objektivi specifik 1.1:</i> Përmirësimi i legjislacionit me qëllim parashikimin e parimeve e formave të ELP dhe përfshirjen e ELP në përgjegjësitë e institucioneve;					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporti paraprak mbi situatën e legjislacionit dhe kuadrit institucional të ELP-së i hartuar; 2. Akte ligjore dhe nënligjore të miratuara. 3. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënese dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Kuadri ligjor duhet të përmbajë parashikime të qarta lidhur me përgjegjësitë e institucioneve për të ofruar ELP, lidhur me parimet e ushtrimit të këtij detyrimi, mënyrat e ofrimit të ELP dhe koordinimit të veprimeve midis institucioneve. Për më shumë, zbatimi në praktikë i ELP mund të arrihet vetëm përmes bashkëpunimit ndërinstitucional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor. Deri në vitin 2020 pritet të zhvillohet një identifikim i plotë i nevojave për përmirësime të kuadrit ligjor dhe institucional të ELP, si dhe të fillojë hartimi i projektakteve në përputhje me vlerësimin e nevojave për përmirësim. Më tej, gjatë viteve 2021-2023 pritet të përfundojë procesi i hartimit të projektakteve të identifikuar si në nevojë për përmirësim, si dhe të zhvillohet procesi i konsultimit të tyre dhe miratimit nga Këshilli i Ministrave/Kuvendi. Llogaritja e indikatorit do të kryhet nga krahasimi midis numrit të akteve ligjore/nënligjore të identifikuar në nevojë për përmirësim në raportin e hartuar për këtë qëllim me numrin e akteve ligjore dhe nënligjore të hartuara e miratuara nga Këshilli i Ministrave/Kuvendi.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlerat bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve			<30%		80%

Titulli i indikatorit	<i>Niveli vjetor i financimit nga buxheti i shtetit dhe donatorët i aktiviteteve të ELP.</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023; <i>Objektivi Strategjik nr.1:</i> Përmirësimi i organizimit dhe funksionimit institucional në ofrimin e ELP <i>Objektivi specifik 1.2:</i> Rritja e vazhdueshme e burimeve financiare nga buxheti i shtetit dhe donatorët për ofrimin e ELP;					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Buxheti i shtetit dhe fondet e donatorëve të akorduar për vit për zbatimin e PV; 2. Raporte periodike.					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori ?	Përgjigjja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Me qëllim rritjen e vazhdueshme të burimeve financiare nga buxheti i shtetit dhe donatorët për ofrimin e ELP, gjatë viteve 2019-2020, do të ndërmerren aktivitete të natyrës nxitëse dhe ndërgjegjësuëse, me qëllim që, duke filluar nga viti 2021 e në vijim, nga monitorimet e zhvilluara të rezultojë një rritje e vazhdueshme e burimeve financiare nga buxheti i shtetit dhe donatorët për ofrimin e ELP. Llogaritja e indikatorit do të kryhet nga krahasimi midis shumës të akorduar nga buxheti i shtetit/donatorë për vitin 2019-2020 krahasuar me atë të akorduar për vitet në vijim. Rritja e nivelit të financimit do të llogaritet në përqindje.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlerat bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve			30 % më shumë se në 2019	40 % më shumë se në 2019	50 % më shumë se në 2019

Titulli i indikatorit	<i>Numri i punonjësve të ngarkuar me përgjegjësinë e ofrimit të ELP në nivel të institucioneve qendrore dhe vendore.</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023; <i>Objektivi Strategjik nr.1:</i> Përmirësimi i organizimit dhe funksionimit institucional në ofrimin e ELP <i>Objektivi specifik 1.3:</i> Sigurimi i burimeve njerëzore të nevojshme për të mundësuar ndërhyrjen me efektivitet në ofrimin e ELP;					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Vlerësimi i nevojave për burime njerëzore të institucioneve përgjegjëse në ofrimin e ELP në nivel qendror dhe vendor; 2. Raporte periodike					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					

Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori ?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënese dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Përmirësimi i legjislacionit dhe rritja e nivelit të financimit të ELP sjell si rrjedhojë edhe nevojën për të siguruar burimet njerëzore të nevojshme për ofrimin e këtij shërbimi. Vlerësimi i nevojave për përmirësim të legjislacionit do të shoqërohet, gjatë viteve 2019-2020, edhe me vlerësimin e nevojave për burime njerëzore të institucioneve përgjegjëse në ofrimin e ELP në nivel qendror dhe vendor, si dhe me impaktin financiar përkatës. Me qëllim sigurimin e burimeve njerëzore të nevojshme për të mundësuar ndërhyrjen me efektivitet në ofrimin e ELP, duke filluar nga viti 2021 e në vijim, nga monitorimet e zhvilluara pritet të konstatohet një përmbushje e nevojave për burime njerëzore të institucioneve përgjegjëse për ofrimin e ELP. Llogaritja e indikatorit do të kryhet nga krahasimi midis numrit të punonjësve të identifikuar në vlerësimin e nevojave për burime njerëzore të hartuar gjatë viteve 2019-2020 me numrin e punonjësve të angazhuar në nivel qendror dhe vendor dhe përgjegjës për të ofruar ELP.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve			<30%		80%

Titulli i indikatorit	<i>Numri i institucioneve që nënshkruajnë Memorandumin e Bashkëpunimit</i>
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;
	<i>Objektivi strategjik nr. 2:</i> Garantimi dhe forcimi i bashkëpunimit efektiv ndërinstitucional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor për realizimin e ELP
	<i>Objektivi specifik 2.1:</i> Institucionalizimi i bashkëpunimit ndërinstitucional me qëllim koordinimin dhe bashkërendimin e iniciativave të ELP
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Memorandumi i bashkëpunimit midis anëtarëve të rrjetit i nënshkruar. 2. Raporte periodike;
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë
Indikatori dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënese dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Brenda vitit 2019 pritet të ngrihet pranë Kuvendit Rrjeti Kombëtar për Edukimin Ligjor të Publikut me qëllim koordinimin dhe bashkërendimin e iniciativave të ELP në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor. Bashkëpunimi i institucioneve/organizatave në kuadër të këtij Rrjeti do të konkretizohet nëpërmjet nënshkrimit të një Memorandumi Bashkëpunimi midis tyre. Llogaritja e këtij indikator do të bëhet nëpërmjet krahasimit të

	numrit të institucioneve/organizatave të parashikuara në SELP për të qenë pjesë e Rrjetit dhe numrit të institucioneve/organizatave që do të nënshkruajnë Memorandumin e Bashkëpunimit.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve	100%				

Titulli i indikatorit	<i>Plani i komunikimit me publikun dhe median i miratuar dhe përditësuar çdo vit nga struktura ndërinstitucionale (Rrjeti);</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;					
	<i>Objektivi strategjik nr. 2:</i> Garantimi dhe forcimi i bashkëpunimit efektiv ndërinstitucional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor për realizimin e ELP <i>Objektivi specifik 2.2:</i> Zhvillimi i mekanizmave të bashkëpunimit e komunikimit me publikun e median.					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori ?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Me qëllim sigurimin e komunikimit të vazhdueshëm të Rrjetit me publikun dhe median, gjatë vitit 2019 do të planifikohen mekanizmat e komunikimit për të vijuar më tej gjatë viteve 2021-2023 me zhvillimin e këtyre mekanizmave. Vlerësimi i arritjes së këtij indikatori do të bëhet nëpërmjet krahasimit cilësor midis mekanizmave të komunikimit të planifikuar në Planin për komunikimin me publikun dhe median të Rrjetit dhe mekanizmave të komunikimit që do të përditësohen dhe përmirësohen në vitet pasardhëse.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve	Mekanizmat e planifikuar		Mekanizmat të përmirësuar	Mekanizmat të përmirësuar	Mekanizmat të përmirësuar

Titulli i indikatorit	<i>Të paktën 3 iniciativa të përbashkëta për vit të realizuara në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor;</i>
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;

	<i>Objektivi strategjik nr. 2: Garantimi dhe forcimi i bashkëpunimit efektiv ndërinstitucional në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor për realizimin e ELP</i> <i>Objektivi specifik 2.3: Konkretizimi i bashkëpunimit ndërinstitucional nëpërmjet realizimit të iniciativave të përbashkëta të ELP</i>					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Vendime të Komisionit Drejtues të Rrjetit për iniciativa të përbashkëta të planifikuara për vit midis anëtarëve të Rrjetit në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor; 2. Memorandumet e Bashkëpunimit midis OSHC-ve, klinikave të ligjit dhe organit që administrojnë ndihmën juridike falas; 3. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë;					
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori ?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënese dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Duke filluar nga viti 2020 pritet që bashkëpunimi ndërinstitucional të konkretizohet nëpërmjet realizimit të iniciativave të përbashkëta të ELP midis institucioneve anëtare të Rrjetit dhe fuqizimit të bashkëpunimit midis OSHC-ve/klinikave të ligjit dhe organit që administrojnë ndihmën juridike falas. Vlerësimi i arritjes së këtij indikatori do të bëhet nëpërmjet krahasimit të iniciativave të përbashkëta të planifikuara dhe miratura nga Komisioni Drejtues i Rrjetit dhe numrit të iniciativave të përbashkëta të realizuara përgjatë një viti nga anëtarët e Rrjetit. Në të njëjtën mënyrë do të llogaritet arritja e këtij indikatori edhe për iniciativat e përbashkëta midis OSHC-ve/klinikave të ligjit dhe organit që administrojnë ndihmën juridike falas. Referenca krahasuese për këtë të fundit do të jenë Memorandumet e Bashkëpunimit të nënshkruara midis OSHC-ve/klinikave të ligjit dhe organit që administrojnë ndihmën juridike falas.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve	Iniciati-va të përbashkëta të planifikuara	3 iniciativa të përbashkëta midis anëtarëve të Rrjetit 3 iniciativa të përbashkëta midis OSHC-ve/klinikave të ligjit dhe organit që administrojnë ndihmën juridike falas	3 iniciativa të përbashkëta midis anëtarëve të Rrjetit 3 iniciativa të përbashkëta midis OSHC-ve/klinikave të ligjit dhe organit që administrojnë ndihmën juridike falas	<3 iniciativa të përbashkëta midis anëtarëve të Rrjetit <3 iniciativa të përbashkëta midis OSHCve/klinikave të ligjit dhe organit që administrojnë ndihmën juridike falas	<5 iniciati-va të përbashkëta midis anëtarëve të Rrjetit <5 Iniciativa të përbashkëta midis OSHCve/klinikave të ligjit dhe organit që administrojnë ndihmën juridike falas

Titulli i indikatorit	<i>Programet e trajnimit/ kurrikulat të hartuara/ rishikuara sipas nevojave përkatëse</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023; <i>Objektivi strategjik nr.3:</i> Sigurimi i performancës efektive dhe eficiente të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile; <i>Objektivi specifik 3.1:</i> Zhvillimi i kuadrit metodologjik të ofrimit të ELP nga institucionet publike, të pavarura, medias dhe shoqërisë civile.					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Vlerësimi mbi nevojat për hartim apo përmirësime në programet e trajnimit dhe kurrikulat; 2. Programet e trajnimit/kurrikulat e hartuara; 3. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori ?	Përgjigjja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Brenda vitit 2019 pritet që secili nga anëtarët e Rrjetit të kryejë një vlerësim mbi nevojat për hartim apo përmirësime në programet e trajnimit dhe kurrikulat respektive, të cilat, brenda vitit 2020, priten të jenë hartuar apo rishikuar sipas nevojave të identifikuar. Vlerësimi i arritjes së këtij indikatori do të bëhet nëpërmjet krahasimit midis nevojave të identifikuar për hartim apo përmirësime në programet e trajnimit dhe kurrikulat nga secili anëtar i Rrjetit dhe programeve/kurrikulave të hartuara. Ky vlerësim nuk është vetëm i natyrës sasiore (krahasim i numrit të programe/kurrikulave të nevojshme me numrin e programeve/kurrikulave të hartuara), por edhe cilësor (krahasim i nevojave për edukim ligjor të identifikuar dhe përmbajtjes së programeve/kurrikulave të hartuara).					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve	Vlerësimi i nevojave i hartuar	Programet/kurrikulat e hartuara dhe rishikuara sipas nevojave të identifikuar;			

Titulli i indikatorit	<i>Numri i trajnimeve të zhvilluara me punonjësit e institucioneve publike, të pavarura, medias dhe shoqërisë civile</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023; <i>Objektivi strategjik nr. 3:</i> Sigurimi i performancës efektive dhe eficiente të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile;					

	<i>Objektivi specifik 3.2: Përmirësimi i kapaciteteve të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP.</i>					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënese dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/ vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Vlerësimi mbi nevojat për hartim apo përmirësime në programet e trajnimit dhe kurrikulat e anëtarëve të Rrjetit do të përmbajë gjithashtu edhe strukturat institucionale, arsimore, OSHC-të dhe mediat që do të trajnohen duke përcaktuar edhe një numër të përafërt trajnimesh të nevojshme për secilën kategori. Deri në vitin 2022 pritet të jenë zhvilluar trajnime sistematike, në përputhje me programet/kurrikulat e miratuara dhe të jenë përmirësuar kapacitetet e punonjësve të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP. Vlerësimi i arritjes së këtij indikatori do të bëhet nëpërmjet krahasimit sasior midis numrit të trajnimeve të vlerësuara të nevojshme për secilën kategori dhe numrit të trajnimeve të zhvilluara deri më 2022 për secilën kategori.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve			<50%	100%	

Titulli i indikatorit	<i>Programet/kurrikulat për ELP nga institucionet publike dhe arsimore të përditësuara dhe përmirësuara</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;					
	<i>Objektivi strategjik nr. 3: Sigurimi i performancës efektive dhe efiente të institucioneve publike dhe të pavarura, medias dhe shoqërisë civile;</i> <i>Objektivi specifik 3.3: Inkurajimi për përmirësim të vazhdueshëm të kuadrit metodologjik dhe kapaciteteve të institucioneve të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP;</i>					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënese dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					

dhënave						
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Gjatë vitit 2023, me qëllim përmirësimin e vazhdueshëm të kuadrit metodologjik në përputhje me zhvillimet dhe kërkesat e fushës parashikohet përmirësimi i këtij kuadri që do të zbatohet për rritjen e vazhdueshme të kapaciteteve të punonjësve të institucioneve të pavarura, medias dhe shoqërisë civile në ofrimin e ELP. Vlerësimi i arritjes së këtij indikator do të bëhet nëpërmjet krahasimit cilësor midis konkluzioneve të trajnimeve të zhvilluara që duhet të identifikojnë edhe nevojat për përmirësim të programeve/kurrikulave dhe programeve/kurrikulave të përditësuara/përmirësuara.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve					Kuadri metodologjik i përmirësuar

Titulli i indikatorit	<i>Numri i materialeve të publikuara online, të shpërndara dhe të përshtatura me kategoritë e përfituesve</i>
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023; <i>Objektivi strategjik nr. 4:</i> Ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës. <i>Objektivi specifik 4.1:</i> Rritja e aksesit të publikut në informacionin ligjor dhe pasurimi i vazhdueshëm i njohurive juridike të tyre në përputhje me nevojat specifike.
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike;
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigjja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Brenda vitit 2019 pritet që secili nga anëtarët e Rrjetit, në përputhje me parashikimet e kësaj strategjie, të kryejë një vlerësim mbi nevojat prioritare dhe imediate të qytetarëve për ELP në përputhje me nevojat specifike të tyre, si dhe, brenda vitit 2020, të hartojë, të publikojë <i>online</i> dhe të shpërndajë materiale që fokusohen në tema të veçanta ligjore dhe/ose me interes për grupe të qytetarëve me nevoja të veçanta, në formate të përshtatshme lehtësisht të aksesueshme. Vlerësimi i nevojave është një proces që pritet të kryhet çdo vit nga anëtarët e Rrjetit dhe që numri i materialeve të shpërndara/publikuara të vijë në rritje në vitet pasardhëse. Ky indikator në aspektin sasior do të matet nëpërmjet krahasimit të numrit të materialeve të vlerësuara të nevojshme për t'u shpërndarë/publikuar në një vit dhe numrit të materialeve të

	shpërndara/publikuara në një vit. Në aspektin cilësor, realizimi i indikatorit do të matet në funksion të kategorive të përfituesve të vlerësuar në nevojë prioritare për edukim ligjor dhe temës e formës së materialeve të hartuara.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve		100 % e nevojave të identifikuar në 2019	100 % e nevojave të identifikuar në 2020	100 % e nevojave të identifikuar në 2021	100 % e nevojave të identifikuar në 2022

Titulli i indikatorit	<i>Numri i programeve radiofonike dhe televizive me tematika të ndryshme ligjore</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;					
	<i>Objektivi strategjik nr. 4:</i> Ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës. <i>Objektivi specifik 4.2:</i> Informimi dhe ndërgjegjësimi i gjerë i publikut nëpërmjet fushatave mediatike në një fushë ligjore të caktuar apo në trajtimin ligjor të një fenomeni specifik;					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigjja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Brenda vitit 2019 pritet të jetë zhvilluar mekanizmat e komunikimit të Rrjetit me publikun dhe median (objektivi strategjik nr. 2) ndërkohë që gjatë viteve 2020-2023 pritet të vihen në lëvizje këta mekanizma dhe të konkretizohen nëpërmjet fushatave mediatike që kanë si qëllim të informojnë dhe të ndërgjegjësojnë publikun në mënyrë të shpejtë dhe të shkurtër në një fushë ligjore të caktuar apo në trajtimin ligjor të një fenomeni specifik. Ky indikator në aspektin sasior do të matet nëpërmjet krahasimit të numrit të programeve radiofonike dhe televizive të parashikuara në një vit në planin e komunikimit dhe numrit të programeve radiofonike dhe televizive të zhvilluara në një vit.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve		100 % e planit të komunikimit për vitin 2020	100 % e planit të komunikimit për vitin 2021	100 % e planit të komunikimit për vitin 2022	100 % e planit të komunikimit për vitin 2023

Titulli i indikatorit	<i>Numri i modeleve të gatshme të vetëpërfaqësimit të publikuara</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;					
	<i>Objektivi strategjik nr. 4:</i> Ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës. <i>Objektivi specifik 4.3:</i> Rritja e kapaciteteve të individëve në ushtrimin e të drejtave të tyre, në aftësinë për të kuptuar dhe marrë vendimet e duhura.					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Gjatë vitit 2019 pritet gjithashtu që të punohet në drejtëm të rritjes së kapaciteteve të individëve në ushtrimin e të drejtave të tyre, në aftësinë për të kuptuar dhe marrë vendimet e duhura nëpërmjet zhvillimit të paketave ndihmëse për vetëpërfaqësimin e qytetarëve, duke përfshirë forma/modele të gatshme të standardizuara. Brenda vitit 2019 pritet që anëtarët e Rrjetit, në përputhje me parashikimet e kësaj strategjie, të kryejnë një vlerësim mbi nevojat prioritare dhe imediate të qytetarëve për modele të gatshme të vetëpërfaqësimit, si dhe, gjatë vitit 2020 të hartohen dhe të publikohen modelet e vetëpërfaqësimit. Ky proces është i vazhdueshëm për institucionet/anëtarët e Rrjetit, të cilët duhet të ndërmarrin gjatë viteve 2021–2023 masa për pasurimin e këtyre modeleve të vetëpërfaqësimit dhe përditësimin e tyre. Ky indikator në aspektin sasior do të matet nëpërmjet krahasimit të numrit të modeleve të vetëpërfaqësimit të vlerësuara të nevojshme për t'u publikuar në një vit dhe numrit të modeleve të vetëpërfaqësimit të publikuara në një vit.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve		100 % e nevojave të identifikuara në 2019	100 % e nevojave të identifikuara në 2020	100 % e nevojave të identifikuara në 2021	100 % e nevojave të identifikuara në 2022

Titulli i indikatorit	<i>Numri i strukturave administrative pranë bashkive që ofrojnë informacion ligjor në kohë reale</i>
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;

	<i>Objektivi strategjik nr. 4:</i> Ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës. <i>Objektivi specifik 4.4:</i> Garantimi i informacionit ligjor në kohë reale dhe sa më pranë komunitetit;					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike.					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Gjatë viteve 2020-2023 pritet të ofrohen për qytetarët burime më të qëndrueshme që ofrojnë informacion ligjor në kohë reale dhe sa më pranë komunitetit dhe që synojnë një përkrahje të vazhdueshme për një informacion më të hollësishëm mbi fusha të caktuara. Deri më 2023 pritet që strukturat që ofrojnë informacion ligjor të krijohen në të 61 bashkitë e vendit. Gjatë vitit 2020 pritet që këto struktura të ngrihen në 12 bashkitë e vendit me numrin më të madh të popullsisë për të vijuar me ngritjen e këtyre strukturave në bashkitë e tjera të vendit. Realizmi i këtij indikatori do të matet nëpërmjet numrit të strukturave të ngritura për vit në nivel bashkie.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve		20%	40%	70%	100%
Titulli i indikatorit	<i>Numri i bashkive që organizojnë ditë të hapura me tematika ligjore për qytetarët</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;					
	<i>Objektivi strategjik nr. 4:</i> Ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës. <i>Objektivi specifik 4.5:</i> Nxitja e aktivizimit të publikut përmes informimit mbi përgjegjësitë e institucioneve dhe mënyrat e pjesëmarrjes në vendimmarrje;					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike.					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit	Duke filluar nga viti 2019–2023 dhe me qëllim njohjen e qytetarëve me përgjegjësitë e institucioneve specifike, shërbimet dhe rolin e tyre kundrejt mbrojtjes së qytetarit dhe mënyrat e pjesëmarrjes së tyre në					

si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	vendimmarrje, pritet që të zhvillohen aktivitete specifike të institucioneve apo të përbashkëta midis tyre në këtë drejtim. Gjatë vitit 2019 pritet që paktën 10% e bashkive të kenë planifikuar dhe organizuar aktivitete të kësaj natyre për të paktën 3 herë në vit. Në vitet në vijim 2020-2023 pritet që të ketë një rritje progresive të bashkive që organizojnë ditë të hapura. Llogaritja e indikatorit do të bëhet në bazë të numrit të bashkive që organizojnë ditë të hapura me tematika ligjore, të paktën 3 herë në vit.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve	10% e bashkive	30% e bashkive	50% e bashkive	70% e bashkive	100% e bashkive

Titulli i indikatorit	<i>Numri i aktiviteteve të zhvilluara me studentë dhe profesionistë të së drejtës për të ofruar ELP</i>					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;					
	<i>Objektivi strategjik nr. 4:</i> Ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës. <i>Objektivi specifik 4.6:</i> Rritja e pjesëmarrjes dhe rolit të studentëve të drejtësisë dhe profesionistëve të së drejtës në ELP;					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike;					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigjja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Aktivitetet e zhvilluara në kuadër të ELP dhe sipas parashikimeve të kësaj strategjie kërkojnë bashkëpunimin jo vetëm me profesionistë të së drejtës (gjyqtarë, prokurorë, avokatë, noterë, ndërmjetës etj.), por edhe të studentëve të drejtësisë, të cilët mund të japin një kontribut të madh në drejtim të ELP si nëpërmjet bashkëpunimit me profesionistë të së drejtës, ashtu edhe nëpërmjet kontributit të tyre pranë klinikave të ligjit. Në këtë kontekst aktivitete të parashikuara duhet të mbajnë në konsideratë edhe pjesëmarrjen e tyre në aktivitete të ELP. Në këtë kontekst, institucionet/dhomat që përfaqësojnë profesionistët e së drejtës dhe fakultetet e drejtësisë duhet të institucionalizojnë bashkëpunimin e tyre nëpërmjet nënshkrimit të memorandumeve të bashkëpunimit dhe ta konkretizojnë atë nëpërmjet planifikimit të aktiviteteve të përbashkëta. Vlerësimi i arritjes së këtij indikatori do të bëhet nëpërmjet krahasimit të iniciativave të përbashkëta të planifikuara për vit dhe numrit të iniciativave të përbashkëta të realizuara përgjatë një viti.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e	Viti	2019	2020	2021	2022	2023

synuara	Vlera e treguesve	Iniciativa të përbashkëta të planifikuara	3 iniciativa të përbashkëta	3 iniciativa të përbashkëta	<3 iniciativa të përbashkëta	<5 iniciativa të përbashkëta
---------	-------------------	---	-----------------------------	-----------------------------	------------------------------	------------------------------

Titulli i indikatorit	Kurrikula/ t mësimore të rishikuara dhe të pasuruara me njohuri ligjore për nxënësit.					
Objektivi përkatës i përgjithshëm ose i veçantë me të cilin lidhet	Strategjia e Edukimit Ligjor të Publikut 2019–2023;					
	Objektivi strategjik nr. 4: Ndërgjegjësim i publikut për rëndësinë e njohjes së ligjit, të drejtave dhe detyrimeve të tyre, bazuar në nevojat specifike dhe nxitjen e aktivizimit qytetar për forcimin e shtetit të së drejtës; Objektivi specifik 4.7: Përmirësimi i programit të edukimit ligjor në lëndët bazë të arsimit parauniversitar dhe pasurimi i kurrikulave e aktiviteteve ekstrakurrikulare me elemente të edukimit ligjor					
Burimi i të dhënave për monitorimin e treguesit të performancës	1. Raporte periodike.					
Institucioni përgjegjës për mbledhjen e të dhënave	Ministria e Drejtësisë					
Indikatori dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm. Me cilën OZHM lidhet indikatori?	Përgjigja është: PO Nxitja e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i mundësisë për drejtësi për të gjithë dhe ngritja e institucioneve të efektshme, llogaridhënëse dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet					
Frekuenca e publikimit të të dhënave	6-mujore/vjetore					
Përshkrim i shkurtër i metodologjisë së indikatorit si dhe paraqitja e formulës së llogaritjes së indikatorit (nëse ka një të tillë)	Brenda vitit 2020 pritet pasurimi i kurrikulave mësimore parauniversitare me kapituj e seksione të veçanta që fuqizojnë nxënësit me dije dhe kulturë ligjore, si dhe hartimi i moduleve të trajnimit të mësuesve në drejtim të edukimit të fëmijëve me kulturën ligjore në shkolla dhe fuqizimi i tyre përmes informimit mbi të drejtat dhe mbi strukturat mbrojtëse të tyre. Brenda vitit 2021 pritet trajnimi i mësuesve sipas modulit të miratuar dhe pasurimi i aktiviteteve ekstrakurrikulare me elemente të edukimit ligjor. Vlerësimi i arritjes së këtij indikatori do të bëhet nëpërmjet krahasimit cilësor midis nevojave të identifikuara nga ministria përgjegjëse për arsimin për rishikim/përmirësim të kurrikulës/ave mësimore për t’u pasuruar me njohuri ligjore për nxënësit me kurrikulën/at e miratuara.					
Informacion mbi vlerat bazë	Viti	2018				
	Vlera bazë	0				
Informacion mbi vlerat e synuara	Viti	2019	2020	2021	2022	2023
	Vlera e treguesve		Kurrikula/ t mësimore të rishikuara dhe të pasuruara me njohuri ligjore			Kurrikula/ t mësimore të përmirësuara